

VLAKDEKKEND ARCHEOLOGISCH **ONDERZOEK**

ASSE-KALKOVEN 2014, 72 – 2014/080 **EN 2014/346 (PROV. VLAAMS-BRABANT)**

RAPPORTEN AGILAS VZW – 2014/1

Kristine MAGERMAN

Steven SAERENS

Asse
2015

AGILAS VZW
Vrijthout 13 - 1730 Asse
[T] 0478/77.95.20
[M] agilasvzw@hotmail.com
[W] www.agilas.be
Bank: 734-0164722-25
Ondernemingsnummer: 422.882.980.
BTW: niet BTW-plichtig

VLAKDEKKEND ARCHEOLOGISCH **ONDERZOEK**

ASSE-KALKOVEN 2014, 72 – 2014/080 **EN 2014/346 (PROV. VLAAMS-BRABANT)**

RAPPORTEN AGILAS VZW – 2014/1

Kristine MAGERMAN
Steven SAERENS

Asse
2015

Wettelijk depot: D/2014/11998/2

Figuur omslag: Doorsnede van spoor 6.

© Agilas vzw, Vrijthout 13, 1730 Asse.

- Foto's: Kristine Magerman – Agilas vzw, tenzij anders vermeld.
- Plannen: Steven Saerens – Agilas vzw, tenzij anders vermeld.
- Determinaties: Kristine Magerman en Steven Saerens – Agilas vzw.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke, schriftelijke toestemming van de uitgever.

Agilas vzw aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Zie apart document

Bedankt aan alle vrijwilligers van Agilas vzw voor hun inzet tijdens het veldwerk!

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET TERREIN

Aard van het onderzoek:	Vlakdekkende opgraving
Datum aanvraag:	Fase 1: 24 februari 2014 via de vondstmelding, conform artikel 8 van het archeologiedecreet. Fase 2: 12 augustus 2014 via de vondstmelding, conform artikel 8 van het archeologiedecreet.
Naam aanvrager:	Kristine Magerman
Naam site:	Asse-Kalkoven 72
Vergunningsnummer:	Fase 1: 2014/080 Fase 2: 2014/346
Gemeente:	Asse
Plaats:	Asse-Kalkoven 72
Toponiem:	Kalkoven
Provincie:	Vlaams-Brabant
Eigenaars:	Dhr. en mevr. Steven en Kristine Saerens-Magerman
Uitvoerder:	Agilas vzw Kristine Magerman (verantwoordelijke archeologe) Vrijthout 13, 1730 Asse (zetel) Kelestraat 35, 1730 Asse (correspondentieadres) => via een gedelegeerde machtiging, verkregen van het Agentschap Onroerend Erfgoed op 24 februari 2014 (2014/080, fase 1) en op 14 augustus 2014 (2014/346, fase 2)
Projectverantwoordelijke:	Steven Saerens, penningmeester Agilas vzw
Terreinverantwoordelijke:	Kristine Magerman
Assistent-archeoloog:	Niet van toepassing
Arbeiders:	Niet van toepassing
Vrijwilligers	Ellen Bondt, Geert D'Hoine, Peter Geubels, Adam Omelko, Steven Saerens, Hendrik Van Caelenberghe, Olivier Van den Bergh, Eline Van Heymbeeck, José Van Riet en Luk Willems
Studenten	Pieter-Jan Geeroms, Sophie Taelemans en Elise Van Bosch
Bevoegd gezag:	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 1) Agentschap Onroerend Erfgoed Brussel Dhr. Jan Moens Phoenix-gebouw Koning Albert II laan 19, bus 5, 1210 Brussel 2) Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant Mevr. Els Patrouille Dirk Boutsgebouw, Diestsepoort 6, bus 94, 3000 Leuven
Administratief nummer opgravingsvergunning:	2014/080 (fase 1) en 2014/346 (fase 2)

Locatie onderzoeksgebied: Zone ten noordoosten van de huidige dorpskern van Asse, tussen Kalkoven/Nerviërsstraat en Kastanjelaan/Beukenlaan.

X/Y Lambert 72-coördinaten:

NO-hoek perceel	X: 137660,6937; Y: 178278,0914
ZO-hoek perceel	X: 137669,7312; Y: 178267,5804
NW-hoek perceel	X: 137636,7990; Y: 178257,5403
ZW-hoek perceel	X: 137646,2499; Y: 178246,8166

Omvang onderzoeksperceel: 448 m² (= 0,048 ha)

Omvang onderzoekszone: 154 m² (bouwzone) + 50 m² (zone van de regenwaterput, de septische put en de nutsleidingen) = 204 m²

Kadastrale gegevens: Asse, 2° Afdeling, Sectie B, Blad 1, perceel 100D11

Periode van uitvoering terreinwerk:

- Fase 1: 24 februari 2014 – 10 maart 2014 + 18 maart 2014.
- Fase 2: 12 en 13 augustus 2014 en 18 augustus 2014

Archeologische perioden: Romeinse periode en Nieuwste Tijd.

Complextype: Romeinse nederzetting (vicus)

Beheer en plaats opgravingsdocumentatie:

Vanaf 2015: Depot Agilas vzw, Kalkoven 72, 1730 Asse.

De documentatie bestaat uit:

Bijlage 1: Grondplan

- A. Algemeen grondplan (vooronderzoek 2012 en opgraving 2014)
- B. Vlakdekkend onderzoek 2014, algemeen
- C. Vlakdekkend onderzoek 2014, fasering

Bijlage 2: Sporenlijst

- A. Inventaris
- B. Analyse

Bijlage 3: Lijst van de genomen stalen

- A. Bulkstalen
- B. Houtskoolstalen

Bijlage 4: Overzicht van de profieltekeningen

Bijlage 5: Vondstenlijst, individueel (enkel digitaal)

Bijlage 6: Lijst van de aanwezige fotodatabank (enkel digitaal)

Bijlage 7: Profieltekeningen (enkel digitaal)

Beheer en plaats vondsten: Vanaf 2015: Depot Agilas vzw, Kalkoven 72, 1730 Asse.

Contact Kristine Magerman: E-mail: kristine.magerman@telenet.be

Tel.: 0474/29.95.67

INLEIDING

Tussen 24 februari en 18 maart 2014 en tussen 12 en 18 augustus 2014 voerde Agilas vzw, de archeologische vereniging van Asse, een vlakdekkend archeologisch onderzoek uit op een perceel langsheen de Kalkoven te Asse. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het betreffende perceel het aanwezige, archeologisch erfgoed conform de geldende minimumnormen te registreren, te onderzoeken en te interpreteren.

Dit eindverslag past in de reeks van interne verslagen die Agilas vzw uitgeeft na het beëindigen van een opgraving. Het publiceren van deze resultaten in een eindverslag is bovendien een verplichting. Het decreet op het archeologisch patrimonium van 1993 voorziet, als één van de basisvoorwaarden voor het verkrijgen van een opgravingsvergunning, de publicatie van de resultaten van het vooronderzoek in een conceptrapport en een definitief eindrapport.

Analoge en digitale exemplaren van dit verslag werden eveneens overgemaakt aan alle betrokken partijen:

- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – Brussel, dhr. Steven Mortier, dhr. Werner Wouters en dhr. Jan Moens,
- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – buitendienst Vlaams-Brabant, mevr. Els Patrouille,
- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – Afdeling Inventariseren en Beschermen, de diensten van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI),
- de provincie Vlaams-Brabant, dienst Cultuur, mevr. Hadewijch Degryse, en het provinciaal documentatiecentrum,
- het College van burgemeester en schepenen van de gemeente Asse, de dienst Cultuur van de gemeente Asse, mevr. Katelijn Ringoot en de dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Asse, dhr. Mark Mattens en mevr. Evy De Smedt,
- de eigenaars van het perceel, dhr. en mevr. Steven en Kristine Saerens-Magerman,
- het depot van Agilas vzw,
- het wettelijk depot van de Koninklijke Bibliotheek van België,
- de vrijwilligers en studenten die betrokken waren bij het archeologisch onderzoek,
- en de bibliotheek van de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven.

Via deze weg willen wij alle bovenstaande personen en instellingen van harte danken voor hun bereidwillige medewerking.

Kristine MAGERMAN en Steven SAERENS
Agilas vzw

CORPUS

1. Projectgegevens

1.1. Afbakening onderzoeksgebied

Het betrokken perceel bevindt zich in de provincie Vlaams-Brabant, gemeente Asse (Fig. 1), te Kalkoven 72 (kadaster Asse, afdeling 2, sectie B, nummer 100D11) (Fig. 2). Asse ligt in het centrum van de driehoek die gevormd wordt door de steden Brussel, Aalst en Dendermonde (Fig. 3). De huidige gemeente ontstond op 1 januari 1977 door de samenvoeging van Asse, Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik.

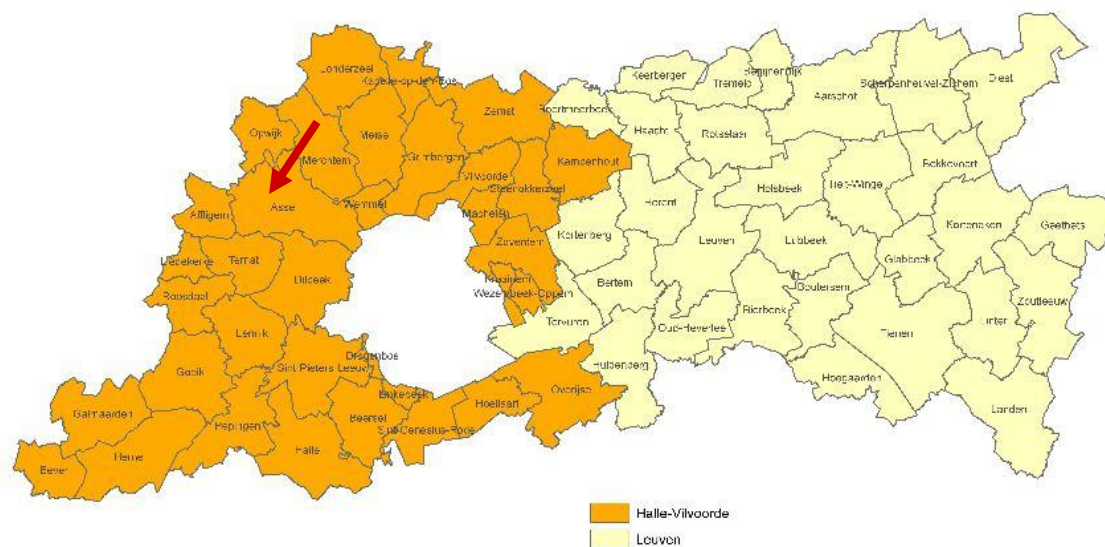

Fig. 1: Situering van Asse binnen de provincie Vlaams-Brabant (© <http://www.vlaamsbrabant.be>).

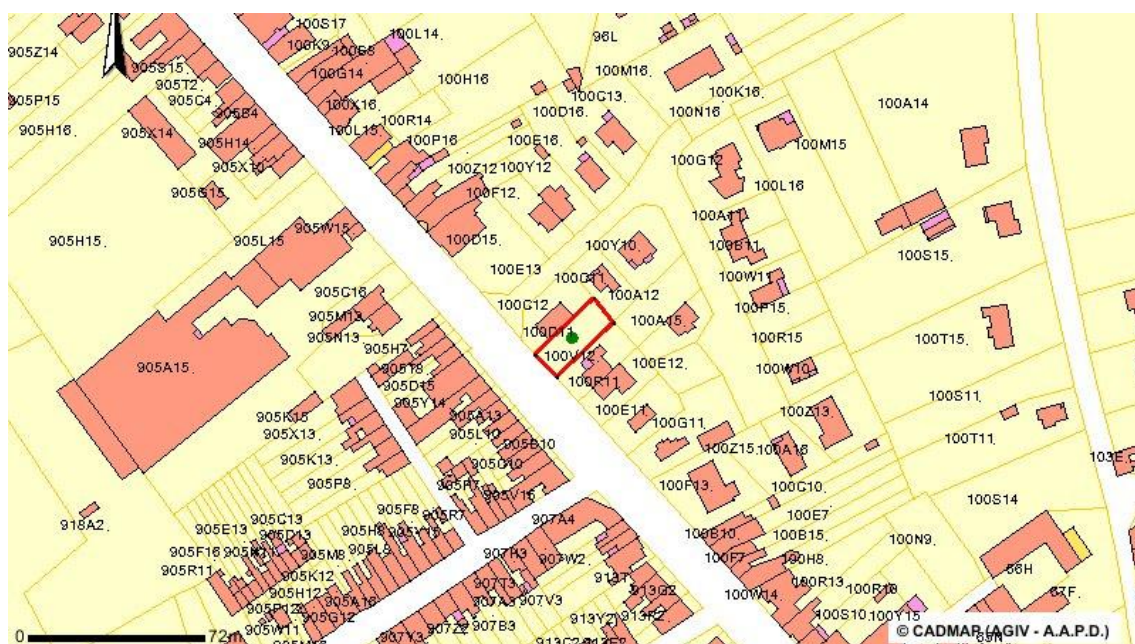

Fig. 2: Situering van het perceel op de kadasterkaart (© Cadmap Agiv – A.A.P.D.).

Fig. 3: Situering van de gemeente Asse in het centrum van de driehoek gevormd door Dendermonde, Aalst en Brussel (© <http://www.mappy.be>).

1.2. Aanleiding

Naar aanleiding van de verkoop van het perceel als bouwgrond in het najaar van 2012 voerde Agilas vzw op vraag van de toenmalige eigenaar een archeologisch vooronderzoek uit. Dit onderzoek bracht verschillende sporen uit de Romeinse periode aan het licht. De conclusie van dit vooronderzoek was dat verdere bouwwerken op dit perceel archeologisch begeleid dienden te worden.

1.3. Toepassing van artikel 8 van het Archeologiedecreet

In augustus 2013 werd het perceel verkocht aan Steven en Kristine Saerens-Magerman die plannen hadden om op dit perceel een driegevelwoning te bouwen bestaande uit een eengezinswoning met afzonderlijke archeologische depotruimtes voor Agilas vzw.

Deze plannen werden in november 2013 goedgekeurd door de gemeente Asse en de bouwvergunning werd in januari 2014 uitgereikt.

Eind 2013 besliste de gemeente Asse om een positief advies van het Agentschap Onroerend Erfgoed voor een voorafgaandelijk archeologisch onderzoek op een privéperceel niet te koppelen aan de bouwvergunning. Concreet betekent dit dat binnen de huidige wetgeving enkel artikel 8 (de zogenaamde 'vondstmeldingsplicht') van het archeologiedecreet voor privépercelen blijft gelden.

Op 22 februari 2014 gingen de grondwerken op het betrokken perceel van start. De aanwezigheid van verschillende sporen uit de Romeinse tijd werden op 24 februari via de vondstmeldingsplicht gemeld bij Steven Mortier van het bevoegde Agentschap Onroerend Erfgoed in Brussel. In overleg met

verschillende personen binnen het Agentschap werd er beslist om het archeologisch onderzoek op dit perceel via een gedelegeerde machtiging te laten uitvoeren door Agilas vzw onder de verantwoordelijkheid van archeologe Kristine Magerman. Deze situatie kan enigszins als uniek beschouwd worden omdat de eigenaar van de grond, de melder van de vondsten en de uitvoerder van het onderzoek dezelfde persoon zijn.

Dezelfde procedure werd opnieuw toegepast op 12 augustus naar aanleiding van de inplanting van de nutsleidingen (water, gas en elektriciteit), de regenwaterput en de septische put. Daardoor konden de aanwezige archeologische sporen opnieuw geregistreerd en opgegraven worden door Agilas vzw onder leiding van archeologe Kristine Magerman.

1.4. Opgravingsploeg

De opdracht voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek werd op 24 februari 2014 via een eerste gedelegeerde machtiging en op 14 augustus via een tweede gedelegeerde machtiging van het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid toevertrouwd aan archeologe Kristine Magerman van Agilas vzw die sinds 2006 verantwoordelijk is voor het grootschalig archeologisch onderzoek in de Romeinse nederzetting van Asse.

Projectverantwoordelijke was Steven Saerens, penningmeester van Agilas vzw en sinds 2006 betrokken bij het archeologisch onderzoek in Asse. Bijkomende steun werd geleverd door 10 vrijwilligers van Agilas vzw en drie stagestudenten van de KU Leuven¹.

1.5. Doelstellingen

De bedoeling van het project was het uitvoeren van een kwalitatief archeologisch onderzoek, volgens de bepalingen van het Verdrag van Malta en volgens de van kracht zijnde minimumnormen, opgelegd door de Vlaamse Overheid.

Dit archeologisch onderzoek is een voorbeeld van een preventieve opgraving binnen het kader van artikel 8 van het archeologiedecreet. Het onderzoek heeft dan ook in de eerste plaats tot doel de archeologische sporen op het betrokken perceel, preventief aan de inplanting van de nieuwbouw en de aanleg van de nutsvoorzieningen, te lokaliseren, op een systematische manier op te graven, verder te typeren en te bestuderen en te publiceren in een omstandig eindrapport en in wetenschappelijke literatuur.

Binnen dit kader waren diverse activiteiten noodzakelijk, namelijk:

- het uitvoeren van een archeologisch onderzoek van alle sporen die aan het licht kwamen tijdens de opgravingen op de betrokken percelen,
- het documenteren, conserveren, administratief verwerken, wetenschappelijk analyseren en opslaan van de archeologische resten,

¹ Via deze weg willen wij alle vrijwilligers bedanken voor hun inzet tijdens dit onderzoek.

- het schrijven van een opgravingsrapport,
- de uitwerking van wetenschappelijke en vulgariserende publicaties over de resultaten van het onderzoek.

De wetenschappelijke doelstelling van het project bestond er in de Romeinse *vicus* van Asse beter te leren kennen en een beter inzicht te verkrijgen in de aard en de structuur van de bewoning, de historiek en de verschillende andere activiteiten (economische, sociale, religieuze, funeraire,...) die in de Romeinse periode plaatsvonden aan de zuidoostelijke rand van de nederzetting. De concrete doelstelling bestond erin om de diverse occupaties van het terrein in het verleden zowel chronologisch als ruimtelijk af te lijnen en maximale gegevens te verzamelen over de samenhang van de individuele nederzettingssporen.

Bijkomend gaf dit onderzoek de archeologen ook de unieke kans om de zuidoostelijke zone van de *vicus* van Asse beter te leren kennen en een beter inzicht te krijgen in de verschillende activiteiten die er in de Romeinse periode in dit gebied plaatsvonden. Nooit eerder werd er in deze zone vlakdekkend onderzoek verricht.

1.6. Onderzoeksmethodiek

Het vooronderzoek werd volledig uitgevoerd volgens de bepalingen van het Verdrag van Valetta (Malta), de Bijzondere Voorwaarden en de van kracht zijnde minimumnormen van de Vlaamse Overheid.

Ten eerste werd er een opgravingsvlak aangelegd met de bedoeling de archeologische sporen zichtbaar te maken. Dit gebeurde met een kraan van 21 ton op rupsbanden met een platte bak van 2,00 m breed en zonder tanden. Om veiligheidsredenen bleef in de eerste fase een strook van 2,00 m breed naast het aanpalende huis bestaan. Deze strook werd op de eerste dag van de eigenlijke bouwwerken door de ruwbouwaannemer machinaal weggenomen en archeologisch opgevolgd.

Tijdens de eerste fase gebeurde achtereenvolgens:

- het volledig manueel opschonen van het vlak met het truweel,
- het volledig digitaal fotograferen van het opgravingsvlak waarbij alle foto's voorzien werden van werkput- en vlaknummer, datum, schaallat en noordpijl. Er werden zowel overzichtfoto's als detailfoto's genomen,
- elk grondspoor werd digitaal gefotografeerd zowel zonder als met aflijning; ook hier zijn alle foto's voorzien van werkput- en vlaknummer, datum, schaallat en noordpijl,
- alle sporen werden manueel ingetekend op schaal 1/20 (potloodtekening op millimeterpapier),
- het vlak werd meerdere malen gescreend met de metaaldetector waarbij de metaalvondsten systematisch werden ingezameld,
- van alle sporen werden hoogteniveaus genomen en op plan gezet,
- alle archeologische sporen worden beschreven (aard van het spoor, beschrijving van de vulling en de aflijning, textuur,...),

- de grondsporen werden op stratigrafische wijze opgegraven en gecoupeerd; van de doorsnede werd een digitale foto (voorzien van spoornummer, noordpijl en schaallat), een tekening (schaal 1/20, potloodtekening op millimeterpapier) en een profielbeschrijving gemaakt,
- alle aanwezige sporen werden, na registratie van de doorsneden en eventuele bemonstering, volledig en op stratigrafische wijze opgegraven,
- alle vondsten werden stratigrafisch ingezameld en per categorie (aardewerk, metaal, bot,...) bewaard,
- van spoor 13 werd een bulkstaal genomen van 10 liter met het oog op verder uitzeven voor natuurwetenschappelijk onderzoek (voornamelijk zaden- en vruchtenonderzoek),
- de profielen van de opgravingsput die tijdens het vooronderzoek in 2012 niet geregistreerd waren, werden nu gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven,
- het opmetingsplan werd georeferentieerd en wordt digitaal ter beschikking gesteld.

De archeologische sporen die tevoorschijn kwamen op 18 maart werden zo goed mogelijk volgens de normen geregistreerd en opgegraven. Omwille van de strikte timing van de ruwbouwaannemer moesten er evenwel prioriteiten gesteld worden en konden sommige sporen niet of enkel machinaal gecoupeerd worden.

Tijdens de tweede fase werden enkel die zones onderzocht die bedreigd werden door de aanleg van de nutsleidingen, de regenwaterput en de septische put. De sporen aanwezig in de zone van de regenwaterput en de septische put konden volgens bovenstaande procedure onderzocht worden tot op de diepte van de archeologische sporen.

De sleuven van de nutsleidingen bereikten het archeologisch niveau niet waardoor enkel een beperkt aantal werkfoto's genomen werd.

Het archeologisch onderzoek beperkte zich tot de oppervlakte van de bouwzone (154 m²) en de zone van de waterput, de septische put en de nutsleidingen (50 m²). De toekomstige tuinzone werd met andere woorden niet verder opgegraven. Dit kan echter enigszins genuanceerd worden omdat een groot gedeelte van deze tuinzone reeds tijdens het archeologisch vooronderzoek in 2012 onderzocht werd.²

1.7. Onderzoeksfasen

De eerste fase, uitgevoerd tussen 24 februari en 18 maart, omvatte in eerste instantie het archeologisch onderzoek in de bouwzone waarbij een veiligheidszone met een breedte van 2,00 m naast het aanpalende huis behouden bleef. Daarna, op 18 maart, konden de archeologische sporen geregistreerd worden die tevoorschijn kwamen bij het weghalen van deze veiligheidszone.

In de tweede fase, tussen 12 augustus en 18 augustus, kon de zone van de regenwaterput, de septische put en de nutsleidingen onderzocht worden.

² Magerman, Van Couwenberghe en Saerens 2012.

1.8. Beperkingen

Bij het archeologisch onderzoek op dit perceel diende rekening gehouden te worden met de dieptebeperving in het kader van de bouwplannen. Archeologische sporen konden maximaal tot 2,30 m onder het huidige maaiveld gecoupeerd worden. Dit vormde enkel voor sporen 13 en 14 een probleem omdat hun maximale diepte op dat niveau niet bereikt werd.

Tijdens de registratie van de sporen die tevoorschijn kwamen onder de veiligheidsstrook van 2,00 m naast het buurhuis, moest rekening gehouden worden met de strikte timing van de aannemer waardoor sommige sporen niet of enkel machinaal gecoupeerd konden worden.

De meeste beperkingen deden zich voor in de zone waar de nutsvoorzieningen werden ingeplant. In de meest noordelijke sleuf werd het archeologisch niveau (net) niet bereikt waardoor het archeologisch erfgoed niet verder in kaart gebracht kon worden.

Omwille van veiligheidsredenen en rekening houdend met de strikte timing en de specifieke werkwijze van de aannemer, konden tijdens het uitgraven van de zone voor de septische put en de regenwaterput op een diepte vanaf 1 m onder het maaiveld slechts een aantal foto's van de profielwanden genomen worden.

Na het uitgraven van de sleuven voor de nutsvoorzieningen in de centrale zone van het westelijk deel van het opgravingsterrein kon een gedeelte van het noordelijk profiel opgekuist en archeologisch in kaart gebracht worden. Het zichtbare archeologisch materiaal in de vulling van het spoor werd gerecupereerd. Wegens de opgelegde dieptebeperving konden in deze zone geen bijkomende coupes gemaakt worden.

1.9. Weersomstandigheden

Het weer tijdens het terreinwerk was grotendeels droog en zonnig waardoor de sporen in goede omstandigheden geschaafd, afgelijnd, gefotografeerd en gecoupeerd konden worden. Mede door de goede weersomstandigheden vorderde het onderzoek goed.

2. Landschappelijke situatie

2.1. Geografische situering

Het betrokken perceel bevindt zich aan de oostzijde van de N9. In de Romeinse periode maakte dit gebied deel uit van de zuidoostelijke zone van de Romeinse nederzetting (vicus) van Asse. De vicus situeerde zich op de Kalkoven, een plateau ten noordwesten van het huidige centrum van Asse. De grote verkeersas N9 (Nerviërsstraat-Kalkoven), aangelegd in 1704³, snijdt de Romeinse nederzetting middendoor.

2.2. Topografische situering

Het betrokken onderzoeksperceel is ingeplant op een noordoost-zuidwest georiënteerd plateau (plaatselijk gekend als Kalkoven) met een hoogte van 81 m boven de zeespiegel (Fig. 4).

Fig. 4: Uittreksel van de topografische kaart van Asse met de aanduiding van het Kalkovenplateau (blauw) en het onderzoeksperceel (rood) (© <http://www.agiv.be>).

³ <http://www.asse.be/product/147/historiek-ontstaan-asse>.

2.3. Hydrografie

Het onderzoeksperceel is gelegen tussen de Kleine Wijtsbeek in het westnoordwesten en de Broekebeek in het zuidwesten. Deze rug vormt de waterscheiding tussen het Denderbekken in het zuidwesten en het Beneden Scheldebekken in het noordoosten (Fig. 5).

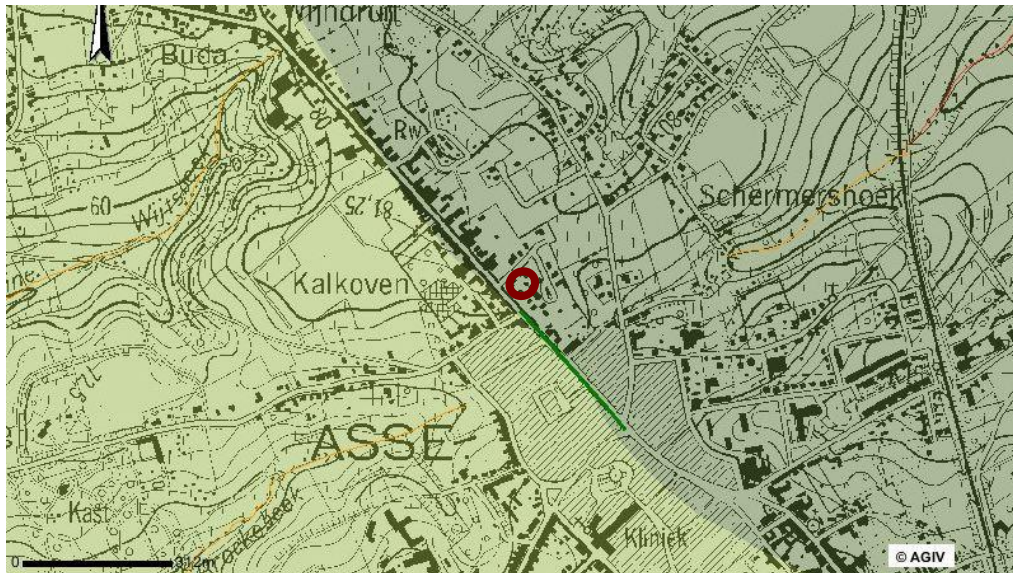

Fig. 5: Uittreksel van de hydrografische kaart van Asse met de aanduiding van het onderzoeksperceel in het blauw en de bijhorende legende (© <http://www.agiv.be>).

2.4. Bodemkundige en geologische situering van de site

Asse bevindt zich op de noordelijke grens van het Brabants leemplateau op de grens van twee landschappelijke streken: het zandleemlandschap en het leemlandschap. Het huidige reliëf wordt

gekenmerkt door talrijke heuveltoppen en steile hellingen waarvan de ondergrond meestal bestaat uit tertiaire, kleiige lagen die bedekt zijn door een dik pakket lemig sediment van eolische oorsprong. Op de plateaus en de hellingen komen open leemkouters voor. Op de plaatsen die minder tegen erosie beschermd zijn, werden de tertiaire lagen aan de oppervlakte gebracht. In de omgeving van de vicus dagzomen lagen uit het Lediaan, met de gekende Balegemse kalkzandsteen, het ijzerrijke Diestiaan, slechts in beperkte mate aanwezig in de onmiddellijke omgeving van de vicus en de formatie van Maldegem met de klei van Asse. De relatief grote vetheid en taaiheid maken deze klei uitermate geschikt om te boetsen. Recent onderzoek laat echter vermoeden dat de pottenbakkers in Romeins Asse mogelijk de klei van Sint-Huibrechts-Hern gebruikten voor de productie van aardewerk.⁴

Op bodemkundig vlak bevindt de site aan de Kalkoven zich volgens de bodemkaart in de zogenaamde 'bebouwde zone'. De dieperliggende gronden kenmerken zich echter als leembodems van het type Aba 1, dit zijn droge leembodems met een textuur B-horizont en in beperkte mate matig natte leembodems met textuur B horizont (Fig. 6).

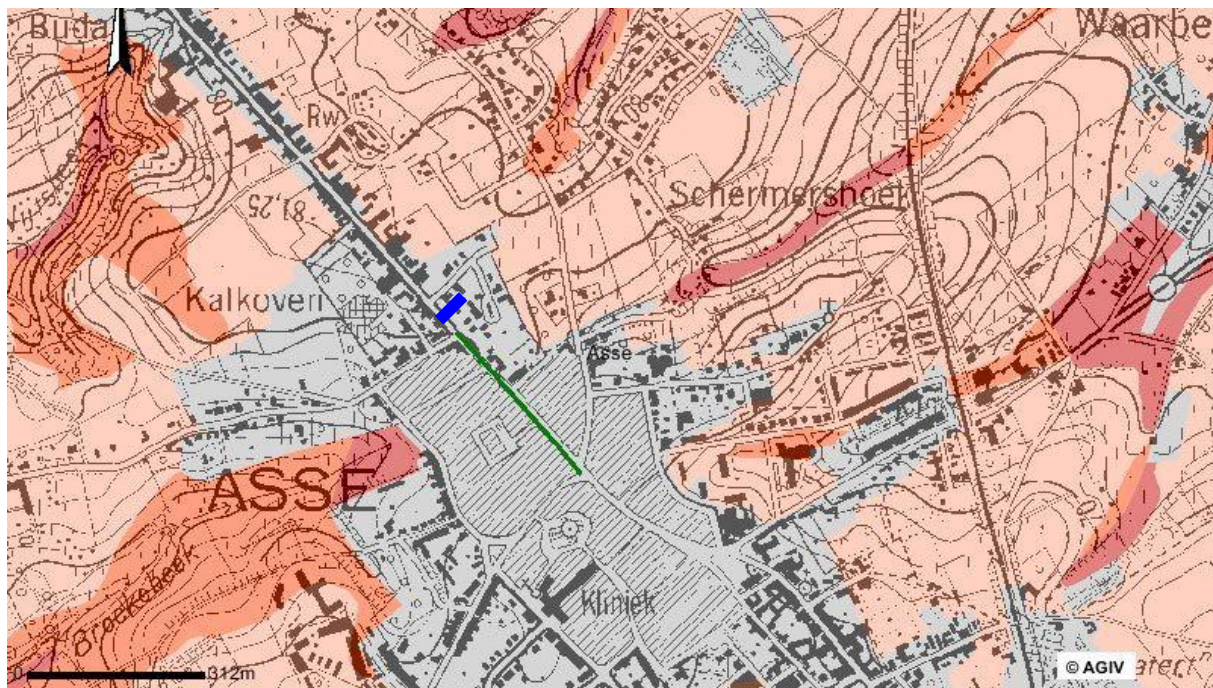

Fig. 6: Uittreksel van de bodemkaart van Asse met aanduiding van het opgravingssterrein aan de Kalkoven in het blauw (© <http://www.agiv.be>).

De geologische ondergrond aan de Kalkoven bestaat uit leem waaronder zich een 60 cm dik pakket rolkeien bevindt. Recent onderzoek doet vermoeden dat de kiezels gevormd werden door een kwartaire rivierterrasafzetting.⁵ Hieronder bevinden zich de tertiaire lagen waarvan het bovenste pakket bestaat uit de formatie van Sint-Huibrechts-Hern (Fig. 7-paars). Deze laag bestaat uit zand, zandhoudende klei en een basislaag bestaande uit rolkeien. Deze formatie vormt de overgang tussen het laatste Eoceen en het jongere Oligoceen. Onder de formatie van Sint-Huibrechts-Hern bevindt

⁴ Magerman en Saerens 2012: persoonlijke communicatie.

⁵ Crick 2006 en De Nil 2012: persoonlijke communicatie.

zich de formatie van Maldegem die opgedeeld kan worden in het lid van Zomergem, het lid van Buisputten, het lid van Onderdale (Fig. 7-beige), het lid van Ursel (Fig. 7-bruin), het lid van Asse (klei) en het lid van Wemmel (zand) (Fig. 7-groen).

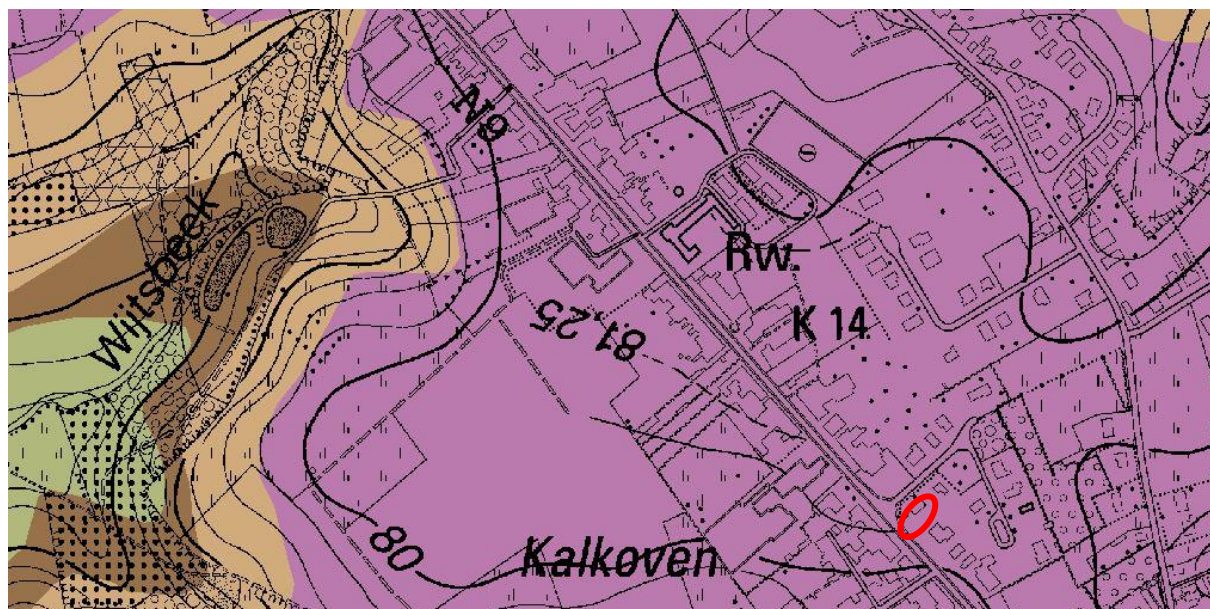

Fig. 7: Uittreksel van de Databank Ondergrond Vlaanderen met de aanduiding van het onderzoeksperceel in het rood (© <http://www.dov.vlaanderen.be>).

3. Historiek van het archeologisch onderzoek in de vicus van Asse

3.1. De eerste stappen

De gemeente Asse is reeds lang gekend als een vindplaats van Gallo-Romeins materiaal. De eerste getuigenissen van Romeinse vondsten vinden we terug in het werk *Donationum Belgicarum Libri II* van A. Miraeus uit 1629⁶ en in het werk van Priester G. Boucher uit 1655.⁷ Bij de aanleg van de steenweg Gent-Brussel in 1704 vond men enkele Romeinse munten. Hiervan werd er voor het eerst melding gemaakt door Van Gestel in 1725.⁸ In 1757 publiceerde De Cantillon de vondst van Romeinse munten bij de aanleg van de Steenweg Asse-Edingen in 1717.⁹

3.2. Meer aandacht voor Gallo-Romeins Asse

Het is pas in de 19de eeuw dat Romeins Asse meer aandacht kreeg. Zo vond Galesloot bij prospecties aan de wal rond de *Borgstad* een bronzen haarspeld. Omdat Galesloot geen toestemming bekam van de betrokken landeigenaars kon hij geen opgravingen verrichten. Wel wekte hij de belangstelling op van A. Crick, een plaatselijke notaris. Deze slaagde er wel in om opgravingen te laten uitvoeren van 1830 tot 1840. Daarbij kwam er, vooral op de Kalkoven, veel Romeins materiaal aan het licht. Ook rechter Van Innes, eveneens een plaatselijke, geïnteresseerde amateur, bezat een hele collectie Romeinse voorwerpen. Beide verzamelingen zijn verloren gegaan. De twee zonen van A. Crick, P. en V. Crick, woelden in de jaren 1871 tot en met 1874, en in 1877, grote delen van de Romeinse nederzetting om. Daarbij kwamen 50 pijpaarden paardenbeeldjes, 150 munten, bronzen beeldjes en aardewerk aan het licht. De verzameling van V. Crick werd overgedragen aan M. De Clippele die een groot gedeelte van de collectie in 1920 aan het stedelijk museum van Aalst schonk. Door het verloren gaan van alle documenten over de opgravingen van vóór 1950, is het niet meer mogelijk ook maar iets te zeggen over de hierbij aangetroffen structuren van de vicus, ondanks de rijkdom aan archeologisch materiaal die deze eerste opgravingen opleverden.¹⁰

3.3. Het eerste systematisch onderzoek

Het eerste systematische onderzoek in Romeins Asse vond plaats in 1950 onder leiding van J. Mertens. Hij wilde vooral een beter inzicht krijgen in het wegennet rond de vicus.¹¹

Naar aanleiding van de vondst van drie Romeinse brandgraven werden er op een perceel langsheen de Putbergstraat in 1970 opgravingen gedaan door de heemkundige kring Ascania, echter zonder veel resultaat.¹²

In het begin van de jaren '70 werd er opnieuw onderzoek verricht, ditmaal op de Borgstad door M.E. Mariën en het archeologische genootschap Romana.

⁶ Miraeus 1629: 225.

⁷ Bucherius 1655: 31.

⁸ Van Gestel 1725: 150.

⁹ De Cantillon 1757: 97.

¹⁰ Scheltens 1981: ten geleide.

¹¹ Mertens 1951a: 132-136; Archief van de voormalige Nationale Dienst voor Opgravingen. Opgravingen Mertens Asse.

¹² Scheltens 1981: ten geleide.

In de herfst van 1977 stootte dhr. Slos bij het graven van een stortput op witte steen. De heemkundige kring Ascania stelde een onderzoek in dat leidde tot het vinden van een Romeinse baan met zijgrachten. In 1977 maakte Ascania enkele proefsleuven op het terrein van dhr. Slos. Bij die opgravingen kwam er opnieuw een gedeelte van een Romeinse weg aan het licht.¹³

Bij de aanleg van een parking voor de Colruyt in 1978 werd er een noodopgraving uitgevoerd door Ascania die enkele interessante sporen opleverde.¹⁴

Bij de inplanting van nutsleidingen op zijn perceel vond dhr. Rochette in 1979 een aantal Romeinse scherven, een kookpot en beenderen.¹⁵

In 1978 had toenmalige BTK-archeologe mevr. Scheltens de leiding over verschillende opgravingen in Asse. Op verschillende percelen liet zij sleuven graven waarbij heel wat Romeins materiaal aan het licht kwam.¹⁶

In de periode 1981-1990 voerde de archeologische amateurvereniging Agilas, in samenwerking met verschillende archeologen (H. Robberecht, T. de Clippele, M. Meganck en P. Geubels) enkele opgravingen uit in Asse.¹⁷

Tussen 1990 en 2005 viel het archeologisch onderzoek in Asse helemaal stil ondanks het feit dat er binnen het areaal van de Romeinse nederzetting nog grote bouwwerken uitgevoerd werden. Vermoedelijk ging hierbij heel wat waardevolle informatie verloren.

3.4. Een nieuw elan voor het archeologisch onderzoek (Fig. 8)

Vanaf **2006** kwam er verandering. In dit jaar vonden er twee opgravingen plaats. In juli en augustus voerde Agilas o.l.v. Kristine Magerman een opgraving uit op een perceel langsheen de Nerviërsstraat 29 waarbij de uitbraaksporen van een stenen fundering van een gebouw uit de Romeinse periode onderzocht werden (Fig. 8-1).¹⁸ In oktober en november van hetzelfde jaar leidde Dirk Pauwels de opgraving van het toenmalige Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) op een perceel aan de Krokegemseweg.¹⁹

In **2007** voerde de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven een grootschalig archeologisch onderzoek uit langsheen de Krokegemseweg in Asse (Fig. 8-2). De directe aanleiding voor deze opgraving waren de plannen van Villabouw Francis Bostoen om op deze gronden een nieuwe verkaveling in te planten. Het onderzoek leverde heel wat sporen op die met de Romeinse nederzetting van Asse in verband gebracht konden worden waaronder de afwateringsgrachten van de Romeinse baan richting Rumst, talrijke kuilen gevuld met nederzettingsafval, smalle greppels, een V-vormige gracht die mogelijk in verband gebracht kan worden met de afbakening van de nederzetting, een cirkelvormige spitsgracht met een diameter van meer dan 30,00 m die mogelijk het restant vormt

¹³ Scheltens 1981: 48-52.

¹⁴ Scheltens 1981: 53-54.

¹⁵ Scheltens 1981: 51.

¹⁶ Michiels 2001: 36.

¹⁷ Michiels 2001: 42-49.

¹⁸ Magerman 2008.

¹⁹ Pauwels 2007: z.p.

van een tumulus, een goed bewaard pottenbakkersatelier en een (laat-Romeins) dumppakket bestaande uit drie grote dakpanconcentraties. Uit de Merovingische periode dateerden acht graven.²⁰

In **2008** werd de inplanting van het nieuw gebouw van de Federale Politie aan de Nerviërsstraat 60 voorafgegaan door een archeologisch onderzoek. Ook de tweede fase van de werkzaamheden, de aanleg van de nutsleidingen, werd in november **2010** archeologisch opgevolgd (Fig. 8-3 en 8-6). De belangrijkste resultaten op deze percelen waren een geplaveide Romeinse weg, een pottenbakkersoven uit het derde kwart van de 1ste eeuw n.C., een groot aantal greppels en grachten, talrijke kuilen gevuld met nederzettingsafval en de restanten van een laat-Romeinse dempingslaag (*dark earth*).²¹ In **2013** werd de buitenaanleg rond het nieuw gebouw van de Federale Politie voorafgegaan door een uitgebreid archeologisch vooronderzoek. Ook dit leverde enerzijds opnieuw tal van sporen op uit de Romeinse periode waaronder verschillende kuilen gevuld met nederzettingsafval, twee grote paalkuilen, het restant van de geplaveide Romeinse weg ten noorden van de opgegraven weg in 2008 en een dakpanpakket dat mogelijk als een 3de-eeuws (weg?)tracé geïnterpreteerd kan worden. Anderzijds leverde het onderzoek nieuwe inzichten op wat betreft de terreintopografie in de Romeinse periode en de evolutie ervan.²² Ook de werfopvolging van de buitenaanleg in **2014** leverde sporen uit de Romeinse periode op.²³

Naar aanleiding van de inplanting van een nieuwe verkaveling met 18 bouwloten, twee appartementsgebouwen en de bijhorende wegeniswerken en nutsleidingen, voerde de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven in samenwerking met Agilas vzw tussen april **2009** en juni **2010** (fase 1), in mei en juni **2012** (fase 2) en in juni **2013** (fase 3) (Fig. 8-4) een grootschalig vlakdekkend onderzoek uit. Tijdens dit onderzoek kwamen een groot aantal sporen en structuren aan het licht die verband houden met de Romeinse nederzetting: minimum vijf gebouwen met een stenen fundering, een deel van een geplaveide Romeinse weg (die reeds eerder aangetroffen werd op het perceel van dhr. Slos), een pottenbakkersoven, een *enclos* bestaande uit verschillende grachten, drie waterputten, een zogenaamde *dark earth*, talrijke grachten en greppels en een 1000-tal kuilen die in een secundaire fase opgevuld werden met nederzettingsafval.²⁴

Op één van de aanpalende percelen, gesitueerd langs de Nerviërsstraat 54-56, vond tussen 19 juli 2010 en 6 augustus **2010** een opgraving plaats (Fig. 8-5). Het onderzoek werd uitgevoerd door Agilas vzw in samenwerking met de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven. Aanleiding

²⁰ Magerman, Lodewijckx, Pedé 2008.

²¹ Magerman, Lodewijckx, Pedé en Van de Vijver 2011.

²² Magerman, De Beenhouwer, Saerens en Lodewijckx 2013.

²³ Magerman en Saerens, 2015.

²⁴ Magerman, Lodewijckx, Van Couwenberghe en De Beenhouwer 2010a; Magerman, Lodewijckx, Van Couwenberghe en De Beenhouwer 2010b: 35-40; Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010: 9-12; Magerman, Lodewijckx, Van Couwenberghe en Saerens 2013: 105-110.

De uitwerking en bijhorende rapportage van dit onderzoek is momenteel nog volop aan de gang zodat in dit verslag nog geen verdere uitspraken gedaan kunnen worden wat betreft interpretaties en faseringen.

hier waren de plannen voor de bouw van een appartement met bijhorend terras, tuin en garages. Hierbij kwamen opnieuw resten van een stenen gebouw aan het licht.²⁵

In oktober **2012** voerde Agilas vzw een archeologisch vooronderzoek uit op een privéperceel, Kalkoven 72 (Fig. 8-8), in het zuidoostelijk gedeelte van de Romeinse nederzetting. De aanwezigheid van verschillende Romeinse sporen gevuld met vooral 1ste-eeuws materiaal toonde aan dat ook deze zone wel degelijk tot de vicus van Asse behoorde.²⁶

Ook de kleinschalige opgraving langsheen de Krokegemseweg 22 (Fig. 8-7) leverde in **2013** nieuwe sporen op die in verband gebracht konden worden met de Romeinse nederzetting.²⁷ Het perceel grenst in het noorden aan het gebied langs de Krokegemseweg dat in 2007 opgegraven werd en in het zuiden aan de terreinen van de Federale Politie.

Tenslotte voerden twee archeologische studiebureaus in **2014** onderzoek uit aan de randzone van de Romeinse nederzetting. In het voorjaar van 2014 voerde Studiebureau Archeologie onder leiding van Nick Van Liefveringe een vlakdekkend onderzoek uit in de zone ten zuiden van de vicus. Hierbij kwamen graven en een wegtracé uit de Romeinse periode tevoorschijn.²⁸ In het najaar van 2014 voerde BAAC Vlaanderen onder leiding van Lina Cornelis een archeologisch vooronderzoek uit op enkele percelen aan de noordrand van de Romeinse nederzetting. Ook hier kwamen sporen aan het licht die mogelijk als *off site* fenomenen bij de Romeinse nederzetting geïnterpreteerd kunnen worden.²⁹

Al deze opgravingen zorgden voor een continuïteit in het archeologisch onderzoek binnen de oostelijke rand van de Romeinse nederzetting van Asse tussen 2006 en 2014 (Fig. 8).

²⁵ Magerman, De Beenhouwer en Van Couwenberghe 2011.

²⁶ Magerman, Van Couwenberghe en Saerens 2012. De opgraving die in dit rapport uitgewerkt wordt is hiervan het vervolg.

²⁷ Magerman en Saerens 2013.

²⁸ Van Liefveringe 2014: persoonlijke communicatie.

²⁹ Cornelis, Krekelbergh en Perdaen 2014: 21.

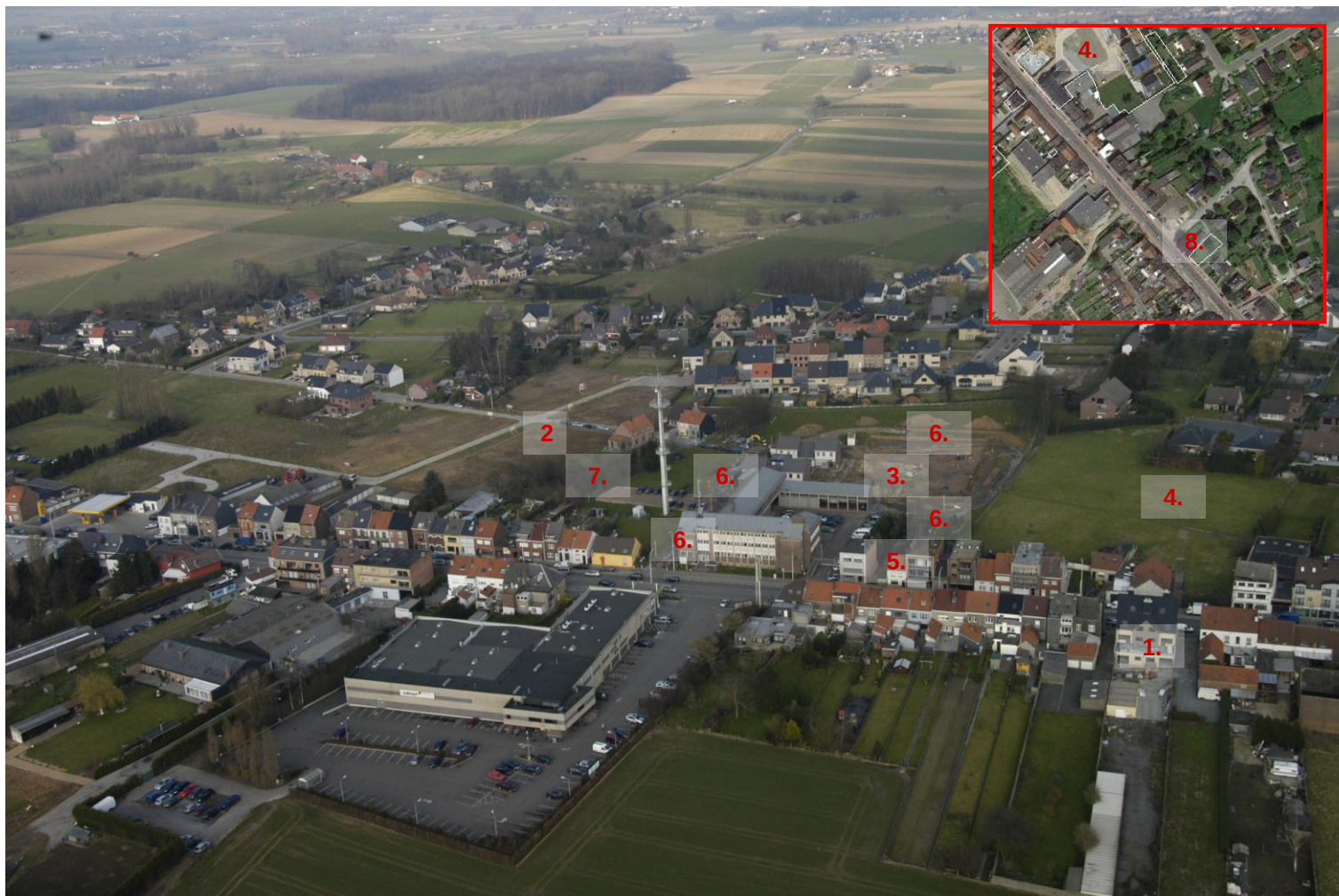

Fig. 8: Overzicht van de noordoostelijke rand van de Romeinse nederzetting met de aanduiding van de voorbije opgravingen: 1) Asse-Nerviërsstraat 27 (2006, Llyda), 2) Asse-Krokegemseweg (2006-2007, Bostoën), 3) Asse-Nerviërsstraat 60, fase 1 (2008, Regie der Gebouwen), 4) Asse-Nerviërsstraat 32-40, fase 1 (2009-2010, Rybelco), fase 2 (2012, Rybelco) en fase 3 (2013, Rybelco), 5) Asse-Nerviërsstraat 54-56 (2010, De Meyts), 6) Asse-Nerviërsstraat 60, fase 2, 3 en 4 (2010, 2013 en 2014, Regie der Gebouwen), 7) Asse-Krokegemseweg 22 (2013) en 8) Asse-Kalkoven 72 (2012) (© Dienst Luchtsteun Federale Politie en <https://maps.google.com>).

4. Gekende historische en archeologische waarden van het onderzoeksperceel

4.1. Asse, geschiedenis van een Romeinse en een vroegmiddeleeuwse nederzetting

In de Romeinse periode behoorde Asse tot het noordelijk deel van de Civitas Nerviorum (Fig. 9).

Fig. 9: Gallia Belgica werd onderverdeeld in Civitates waaronder de Civitas Menapiorum, de Civitas Nerviorum, de Civitas Tungrorum en de Civitas Treverorum op het grondgebied van het huidige België

(© H. Rottier (1996) *Rondreis door middeleeuws Vlaanderen*, Leuven).

Het is niet duidelijk wanneer de Romeinse vicus op de Kalkoven ontstond. Op basis van de munten besloot van Heesch dat de vicus opgenomen werd in muntcirculatie in de periode Tiberius-Claudius.³⁰ De analyse van het materiaal attesteert de Romeinse aanwezigheid in het midden van de 1ste eeuw n.C. Een artikel in het numismatisch tijdschrift *Bulletin du Cercle des Etudes Numismatiques* in 2004 wees echter op een mogelijk vroegere opname in de muntcirculatie waarbij een Augusteïsch ontstaan mogelijk geacht wordt.³¹ Bij het niet-numismatisch materiaal werden er een vijftal voorwerpen gevonden die dateren uit de periode vóór Claudius. Zelfs indien er een Augusteïsche aanwezigheid was, impliceert dit niet noodzakelijk de aanwezigheid van een vicus. Ook een andere nederzettingvorm behoort tot de mogelijkheden (baanpost, enkele losse boerderijen of woningen).

De Borchstad, een 72 m hoog plateau ten westen van de Romeinse woonzone, wordt van oudsher in verband gebracht met een vroeg-Romeinse militaire aanwezigheid op die plaats. Verschillende 18^{de}

³⁰ van Heesch: 1998: 69.

³¹ Magerman en Saerens 2004: 82-98.

en 19de-eeuwse auteurs gingen er van uit dat het kamp van Quintus Cicero op deze plaats gelegen was. Volgens dezelfde theorie zou de Romeinse nederzetting ontstaan zijn rond dit militair kamp. De kleinschalige opgravingsactiviteiten in de jaren '70 leverden echter niet voldoende bewijzen op om de hypothese van een dergelijke militaire aanwezigheid op de Borchstad te bevestigen.³²

De nederzetting van Asse ontwikkelde zich in de loop van de 1ste eeuw n.C. rond een kruispunt van Romeinse wegen. In Asse splitste de Romeinse weg Asse-Bavai zich in de baan die Asse met Elewijt verbond en de baan die vanuit Asse in de richting van Rumst en Utrecht liep.³³ Een gedeelte van de weg richting Rumst werd tijdens de opgravingen van de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven in 2007 aan de Krokegemseweg teruggevonden.³⁴ Het bestaan van de Romeinse banen Asse – Tienen, Asse – Velzeke (eventueel via Hofstade) en Asse – Waasmunster-Pontrave kon nog onvoldoende archeologisch aangetoond worden.³⁵ Over de functie van een geplaveide Romeinse weg, onderzocht in 2008, en een gedeelte van een geplaveide baan die in 2010 werd opgegraven, bestaat nog geen duidelijkheid. Mogelijk kunnen ze beschouwd worden als interne wegen binnen de nederzetting van Asse (*infra*).³⁶

Vermoedelijk in de tweede helft van de 1ste eeuw n.C./eerste helft van de 2de eeuw n.C. werd de nederzetting begrensd door een 4,50 m brede V-vormige gracht met een diepte van 2,10 m. Sporen van deze grens kwamen aan het licht bij het archeologisch onderzoek nabij de Krokegemseweg in Asse in 2007. Reeds in de jaren '80 nam Ch. Léva een brede gracht waar rond de nederzetting via luchtfotografische prospecties. Verder onderzoek zal hier meer duidelijkheid over moeten brengen.³⁷

De bloeiperiode van de vicus situeert zich tussen het midden van de 1ste eeuw n.C. en het begin van de 3de eeuw n.C. In deze periode groeide Asse uit tot een belangrijke nederzetting. Over de interne structuur van de nederzetting zijn we vooralsnog slecht ingelicht. De vondst van paalgaten, gebakken leem, vele afvalkuilen met nederzettingsafval, waterputten, uitbraaksporen van funderingen en Romeins bouw materiaal (dakpanfragmenten, mortelbrokken, vloertegelfragmenten,...) tijdens de verschillende opgravingen, uitgevoerd tussen de jaren '70 en 2014, wijst op de aanwezigheid van verschillende woningen en gebouwen. De vondst van 17 fragmenten beschilderd pleisterwerk in witte, groene, rode en gele kleuren tijdens veldprospecties in het gebied Kalkoven wijst op de aanwezigheid van een gebouw met een zekere luxe. Sporen van gebouwen met een publieke functie (badgebouwen, theaters, herbergen,...) ontbreken op dit ogenblik nog.³⁸

In de noordwestelijke hoek van het opgravingsterrein dat in de periode 2009-2010/2012/2013 onderzocht werd, waren verschillende muurfunderingen aanwezig die afkomstig zijn van vijf naast elkaar gelegen gebouwen. Vier van deze gebouwen werden gekenmerkt door een rechthoekige plattegrond, één gebouw had een vierkant grondplan met een indeling in verschillende kamers. De

³² Magerman 2008: 22-23.

³³ Magerman 2008: 26-30.

³⁴ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 56-60.

³⁵ Magerman 2008: 29.

³⁶ Magerman 2008: 26-30; Magerman, Lodewijckx, Van Couwenberghe en De Beenhouwer 2010a: 24-26.

³⁷ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 100-102.

³⁸ Magerman 2008: 31-34.

zware funderingen waren opgebouwd uit rolkeien samengehouden door een roestkleurig bindmiddel. Op sommige plaatsen bestond de fundering uit een combinatie van rolkeien en stukken kalkzandsteen. Op sommige plaatsen werden parallel aan de muurfunderingen kleinere, schijnbaar afzonderlijke stukken fundering aangetroffen die mogelijk in verband gebracht kunnen worden met een zuilengaanderij.

Naar alle waarschijnlijkheid kunnen deze gebouwen als baanhuisen geïnterpreteerd worden en waren zij met hun korte zijde naar de straat gericht. In de onmiddellijke nabijheid van deze woningen werden in totaal drie waterputten aangetroffen.

De gebouwen bleken gedeeltelijk over oudere, opgevulde Romeinse kuilen te zijn gebouwd. Om stabiliteitsproblemen te vermijden, waren de funderingen ter hoogte van deze oudere kuilen merkkelijk dieper gegraven en gevuld met zeer grote blokken kalkzandsteen.

Opmerkelijk zijn de grote zorg die besteed werd aan de aanleg van de funderingen, de aanwezigheid van grote hoeveelheden kalkzandsteen, bekapte Doornikse steen en mortelresten.

Op basis van een eerste studie van de vondsten en dendrochronologisch onderzoek van het hout van de in 2010 opgegraven waterput vermoeden we dat deze gebouwen dateren uit de tweede helft van de 2de eeuw n.C. en/of het begin van de 3de eeuw n.C.³⁹

Ook de opgraving in 2010 op het naburig perceel bracht resten van een stenen gebouw aan het licht. Van het indrukwekkende complex werden minstens drie afzonderlijke rechthoekige ruimtes onderscheiden. In tegenstelling tot de funderingen op het eerste opgravingsterrein, waren ze volledig opgebouwd uit grote blokken kalkzandsteen die in een onregelmatig verband gestapeld waren met een zwarte organische leem als bindmiddel. Opvallend was de bewaring van een gedeelte van de opstand van het gebouw. Deze bestond uit een parement van schuin geplaatste, bekapte kalkzandstenen met een vulling van breukstenen in een gele, zandige kalkmortel. De oriëntatie van het complex loopt vrijwel gelijk met die van de gebouwen met de keienfundering en die van de geplaveide weg die in 2008 op het aanpalend perceel door de KU Leuven onderzocht werd. Hieruit blijkt duidelijk een doordachte ruimtelijke planning van de nederzetting.⁴⁰

Bij de verschillende opgravingen, uitgevoerd tussen de jaren '70 en 2014, trof men archeologisch materiaal aan dat wijst op het belang van een religieuze beleving in Romeins Asse. Er werden verschillende godenbeeldjes (Mercurius, Ceres en Pomona) aangetroffen evenals een bronzen ram, een bronzen bokje en ram die mogelijk afkomstig zijn van een godenbeeldje. Verschillende juwelen dragen eveneens de afbeelding van een Romeinse godheid. Over de betekenis van 288 fragmenten van pijparden paardenbeeldjes bestaat er nog heel wat discussie. Mogelijk kunnen ook zij met religie in verband gebracht worden. Ook van de god Apollo, de godin Venus en van zogende moeders werden verschillende fragmenten in pijparden aangetroffen. In 2008 werden ook een unieke Mercuriusvaas, astrale ceramiek en fragmenten van een wierookbrander aangetroffen. Duidelijke sporen van een tempel of een ander heiligdom ontbreken vooralsnog in Asse. Mogelijk zijn enkele

³⁹ Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

⁴⁰ Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010b: 9-12.

uitbraaksporen van een fundering, aangetroffen in de jaren '80, wel afkomstig van een Romeinse tempel.⁴¹

Ten zuidwesten van de nederzetting, nabij de baan naar Bavai, vond men in het verleden drie crematiegraven met rijk materiaal (urne met beenderresten, aardewerk, glazen voorwerpen en munten) die dateren uit het einde van de 2de eeuw en het begin van de 3de eeuw n.C. Tijdens de opgraving van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) en de KU Leuven in 2007 langsheen de Krokegemseweg werden mogelijk enkele crematiegraven en de restanten van een tumulus aangetroffen.⁴² Ten zuiden van de Romeinse nederzetting kwamen eveneens enkele crematiegraven aan het licht.⁴³

Ook de economische activiteiten speelden een belangrijke rol voor de ontwikkeling van de nederzetting. Er zijn nog geen rechtstreekse getuigenissen van landbouw (silo's, landbouwwerktuigen,...) binnen het nederzettingsareaal gekend. Verschillende fragmenten van maalstenen wijzen op maalactiviteiten. De vondst van talrijke metaalslakken, metaalafval en fragmenten van laagovens wijst op ijzerbewerking (smeedactiviteit) in de nederzetting.⁴⁴

In de tweede helft van de 2de eeuw n.C. bevond zich aan de noordoostelijke rand van de nederzetting en in de onmiddellijke nabijheid van de Romeinse banen richting Rumst en Elewijt een pottenbakkersatelier. De Assese productie bestond onder meer uit borden, kommen, bekers, kruiken, kruikamforen, deksels maar er werden ook misbaksels van kleine amforen en dolia aangetroffen.⁴⁵ De pottenbakkersoven, aangetroffen in 2009-2010 nabij de interne weg en de weg richting Elewijt, kan mogelijk in een vroegere periode, met name op het einde van de 1ste eeuw of het begin van de 2de eeuw n.C., gedateerd worden.⁴⁶ Een vierde pottenbakkersoven, opgegraven in 2010, kon op basis van het archeologisch materiaal in de vulling gedateerd worden omstreeks het midden van de 1ste eeuw n.C. De oven bewijst dat Asse ook in deze vroege periode al een belangrijke rol speelde in de lokale productie van aardewerk waaronder imitaties van terra nigra.⁴⁷

Tijdens haar bloeiperiode lag de Romeinse nederzetting van Asse ingebed in een ruim netwerk van handelsrelaties. Producten uit Italië, het Iberisch schiereiland, het Eifelgebied, Zuid-, Midden-, Noord-, en Oost-Gallië bereikten Asse. In de onmiddellijke omgeving van de nederzetting bevonden er zich verschillende villadomeinen.⁴⁸

Het aangetroffen archeologisch materiaal onderstreept het belang van Asse in de Romeinse periode. Het betreft aardewerk (terra sigillata, terra nigra, geveerd aardewerk, Pompejaans Rood aardewerk, vele fragmenten van dolia en mortaria, fragmenten van verschillende types amforen, oxiderend en

⁴¹ Magerman 2008: 36-44.

⁴² Magerman 2008: 44-47.

⁴³ Van Liefferinge 2014: persoonlijke communicatie.

⁴⁴ Magerman 2008: 49-50.

⁴⁵ Magerman, Lodewijckx en Pedé 2008: 103-122; Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

⁴⁶ Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

⁴⁷ Magerman, Lodewijckx, Pedé en Van de Vijver 2011: 182-209.

⁴⁸ Magerman 2008: 59-60.

reducerend gebakken aardewerk waaronder kruiken, kruikamforen, bekers, deksels, potten,...) maar ook glazen voorwerpen en objecten in metaal (fibulae, armbanden, paardentuig, sleutels, sierknoppen, messen, schrijfstiften, munten,...). Enkele zeldzame voorwerpen zijn een ring in bergkristal, fragmenten van olielampen en een onderdeel van een juweel in goud.⁴⁹

Over het einde van de Romeinse bewoning in Asse zijn we nog steeds slecht ingelicht. Vondsten uit de late 3de en 4de eeuw n.C. ontbreken vrijwel volledig bij het aardewerk. Een viertal vondsten dateert echter zeker uit de latere periode: een kruisboog-fibula, een bronzen haarspeld en een bronzen armband. Enkel de armband kon exact gedateerd worden tussen 340 en 360 n.C.⁵⁰ De munten vormen echter een vrij continue reeks tot in het midden van de 4de eeuw. De discrepantie tussen het ceramisch materiaal en de metalen voorwerpen is vermoedelijk te verklaren door het feit dat het aardewerk enkel afkomstig is van een zeer beperkt deel van de vicus. De metalen voorwerpen, dikwijls het resultaat van prospecties met metaaldetectoren, zijn van een veel ruimer gebied afkomstig. Bijkomend zijn de munten ook gemakkelijker dateerbaar dan heel wat categorieën van aardewerk. De aanwezigheid van een imitatie tremisses van Anastatius I wijst op menselijke aanwezigheid in de post-Romeinse periode.⁵¹ Vermoedelijk kan deze gedateerd worden op het eind van de 5de eeuw, begin van de 6de eeuw. Het is nog erg onduidelijk hoe Asse er in de late 3de en 4de eeuw uitzag en hoe groot de Germaanse invloed was.

De vondst van 8 graven uit de Merovingische periode wijst in ieder geval op nieuwe bewoning in het gebied van de Romeinse nederzetting in de loop van de 6de eeuw n.C.⁵²

4.2. 18de eeuw en 19de eeuw

Verschillende historische kaarten uit de 18de en de 19de eeuw zoals de Frickxkaart uit 1712 (Fig. 10), de Ferrariskaart uit 1771-1778 (Fig. 11), de Atlas der Buurtwegen (1840) (Fig. 12), de Vandermaelenkaart uit 1846-1854 (Fig. 13) en de Poppkaart uit 1842-1879 (Fig. 14) tonen aan dat het perceel in deze periode niet bebouwd was.

Fig. 10: Op de Frickxkaart uit 1712 is geen bebouwing te zien (© <http://www.geopunt.be/kaart>).

⁴⁹ Magerman 2008: 59-60 en 68.

⁵⁰ Magerman 2008: 74.

⁵¹ van Heesch 1998: 228.

⁵² Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 40-55.

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, gemaakt op vraag van graaf de Ferraris (1771-1778), zien we dat het onderzoeksperceel niet bebouwd was maar landbouwgebied was net buiten de gemeentekern (Fig. 11).

Fig. 11: Uittreksel van de Ferrariskaart met de aanduiding van het betrokken onderzoeksperceel
(© <http://www.ngi.be>).

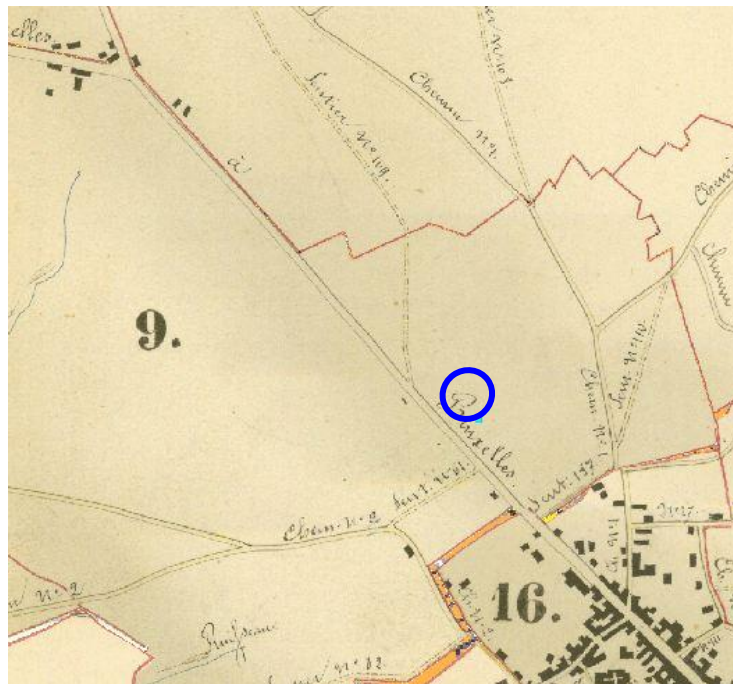

Fig. 12: Uittreksel van de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het betrokken onderzoeksperceel
(© <http://www.vlaamsbrabant.be/verkeer-mobiliteit/wegen/raadpleeg-atlas-der-buurtwegen/index.jsp>).

Fig. 13: Deel van de Vandermaelenkaart met de aanduiding van het onderzoeksperceel in het rood (© <http://www.geopunt.be/kaart>).

Behalve het feit dat er geen bebouwing was, is op de Poppkaart duidelijk te zien dat het huidige perceel deel uitmaakte van één groot perceel waarvan Lucien Caytan hier in het begin van de 20ste eeuw zijn kasteeldomein van maakte (*infra*).

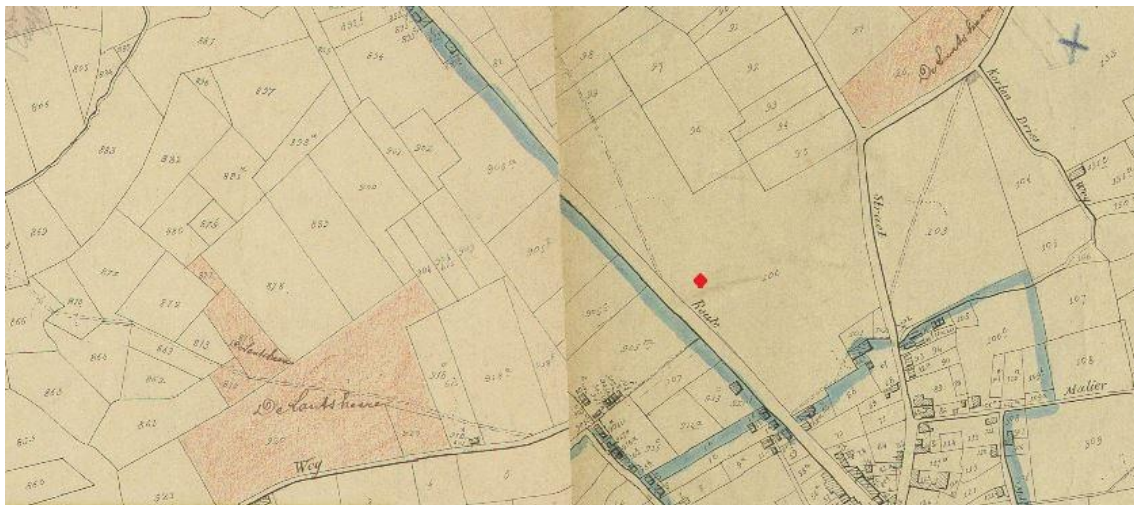

Fig. 14: Deel van de Poppkaart met de aanduiding van het betrokken perceel (© <http://www.geopunt.be/kaart>).

Op basis van de geschiedenis van de 'Villa Rosa' (*infra*) weten we dat het betrokken perceel in de tweede helft van de 19de eeuw een boomgaard was en dus ook in die periode nog steeds niet bebouwd was.

4.3. Villa Rosa in de 20ste eeuw⁵³

Voor het ontstaan van de 'Villa Rosa' keren we terug naar het begin van de 20ste eeuw, de periode waarin Asse gekenmerkt werd door de aanwezigheid van verschillende kleine bedrijven of industrieën, in de volksmond 'koten' genoemd. Zij waren van onschatbare waarde voor de Assese bevolking. Zo kennen we onder meer 'het vellekenskot', 'het leerkot' en 'het lijm- of teerkot'.

Hier willen we het specifiek hebben over 'het vellekenskot' of de '*Couperie d'Assche*'. Dit bedrijf, een haarsnijderij van hazen- en konijnenvellen, werd in 1906 opgericht door Lucien Caytan op de plaats van de Oude Werfliedencentrale (Nerviërsstraat 1), het gebouw dat Agilas vzw momenteel in gebruik heeft als archeologisch depot.

In 1915 trad Lucien Caytan in het huwelijk met Rosa De Koninck, dochter van een rijke, Brusselse varkenshandelaar. In 1916 werd hun eerste zoon, William Caytan, geboren. Het bedrijf van Lucien Caytan kende in deze periode een grote bloei en steeds meer mensen werden er tewerkgesteld.

In 1919 kocht hij een boomgaard van 3 ha tegenover zijn bedrijf. In 1920 begon hij op deze gronden met de bouw van één van de grootste villa's die er ooit in Asse geweest zijn: de 'Villa Rosa', genoemd naar zijn echtgenote (Fig. 15).

Fig. 15: Zicht op de Villa Rosa (© Archief Koninklijke Heemkundige Kring Ascania).

Het kasteel had zeven kamers en twee garages. Regelmatig kocht Lucien Caytan nieuwe, luxueuze, Amerikaanse wagens die bestuurd werden door een privéchauffeur. Hoge en brede marmeren trappen sierden de voorkant van het gebouw. In het achterliggende park werden een modern tennisveld en grote serres voor druiven, bloemen en groenten aangelegd. Er kwam een paviljoen met

⁵³ de Bauw 1986: 109-124; Magerman, Van Couwenberghe en Saerens 2012: 27-29.

vijvers voor zwanen en ganzen. In het park werd een zomerhuis opgericht waarin 's zomers gegeten werd. Aan de noordkant werd een grote paardenstal opgetrokken in fermettestijl. De grote beukenbomen, kastanjelaars en lindebomen en het langs de steenweg gelegen struikgewas gaven allure aan het geheel. In het kasteelpark werd een wandelweg aangelegd die naar het zomerhuis leidde. Het domein werd afgesloten door middel van een kunstig uitgewerkte, betonnen afsluiting. Een hoge, zwarte metalen poort met koperen spiekenkoppen vormde de toegang naar de 'Villa Rosa'.

Rosa De Koninck stierf in 1934 en Lucien Caytan hertrouwde twee jaar later met de 25 jaar jongere Katharina Vernieuwe. Eind 1955 besliste Lucien Caytan zich terug te trekken nadat hij 50 jaar lang zijn bedrijf geleid had. Zijn zoon William volgde zijn vader op als hoofd van het bedrijf. De bestellingen namen echter af en het personeel was sterk verminderd. William Caytan behield tot 1965 de leiding over het bedrijf.

Vanaf 1955 begon Lucien Caytan zijn eigendommen te verkopen. In 1955, het jaar van zijn aftreden, werd de grote 'Villa Rosa' verkocht samen met de naastgelegen prachtige 'Villa Raywi' (eens eigendom van zijn zoon William). In 1956 werd ook het mooie renteniershuis verkocht (waarin de Waalse boekhouder Henri van Uymeersch had verbleven).

In 1964 werden de twee grote villa's van het domein Caytan afgebroken en het park werd verkaveld in 26 bouwterreinen. Bijna alle bouwgronden kregen een verschillende eigenaar, die er kleinere villa's optrokken. Er werden twee straten aangelegd: de Beukenlaan en de Kastanjelaan. Zij verwijzen naar de grote bomen die in het park van de villa stonden (Fig. 16).

Fig. 16: Luchtfoto van de verkaveling met 26 bouwloten op de plaats van de Villa Rosa en bijhorend parkdomein en zicht op het onderzoeksperceel (blauw) (© <https://maps.google.com>).

Het perceel waarop het archeologisch onderzoek plaatsvond maakte in de eerste helft van de 20ste eeuw deel uit van het park van de 'Villa Rosa'. Het is één van de weinige terreinen die tot nog toe nooit bebouwd werd en pas nu verkocht werd als bouwperceel.

Zeker tot in de 18de eeuw hebben we op historische kaarten geen sporen teruggevonden van bebouwing op dit perceel. De kans lijkt dan ook klein dat het perceel in de middeleeuwen of tussen de 16de en de 18de eeuw bebouwd was.

5. Samenvatting van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek

Tijdens het archeologisch vooronderzoek dat uitgevoerd werd in 2012 werden op een oppervlakte van 84 m² 21 sporen geregistreerd worden. Twee daarvan waren van natuurlijke oorsprong, 19 sporen waren antropogeen. Bij de antropogene sporen was er één spoor met een onbekende datering, zeven sporen werden als 20ste-eeuws gedateerd en tien sporen waren afkomstig uit de Romeinse periode. Concreet bevond er zich dus één Romeins spoor per 8,4 m², hetgeen als een relatief hoge densiteit beschouwd kon worden.

Verschillende recente sporen konden in verband gebracht worden met het parkdomein en het zomerhuis van de 'Villa Rosa' uit de eerste helft van de 20ste eeuw.

De primaire functie van de meeste Romeinse sporen kon tijdens het vooronderzoek moeilijk achterhaald worden. In een aantal gevallen gaat het om kuilen die in een tweede fase opgevuld werden met nederzettingsafval. Mogelijk kan spoor 1A/B geïnterpreteerd worden als een leemwinningskuil of een kuil gegraven voor de extractie van kiezels, terwijl spoor 10 mogelijk een deel van een noordoost-zuidwest lopend grachttracé vormde. Gelet op de diepte, de vorm van het profiel en de aanwezigheid van een kalkzandsteen op de bodem, kan spoor 9 mogelijk als een paalkuil of een silo geïnterpreteerd worden. Sporen die deel uitmaakten van een duidelijke structuur werden niet aangetroffen. Dit kan verklaard worden door de eerder beperkte breedte van de sleuven en het feit dat het geen vlakdekkend onderzoek betrof. Op basis van een eerste indruk van het archeologisch materiaal kan de opvulling van de Romeinse sporen gedateerd worden in de tweede helft van de 1ste eeuw tot het midden van de 2de eeuw n.C.

De opbouw van het terrein is als volgt: onderaan bevindt zich de moederbodem (zandleem tot leem). Op een diepte van gemiddeld 1,00 m tekenen de Romeinse sporen zich hierin af. Bovenop de moederbodem komt op sommige plaatsen een laag voor die mogelijk als een oude ploeglaag of een laag colluvium omschreven kan worden. Daarbovenop en deels vermengd met deze oude ploeglaag of het colluvium bevinden zich 20ste-eeuwse puinlagen en nivelleringspakketten die in verband gebracht kunnen worden met de bewoningsfase en de afbraakfase van de 'Villa Rosa' uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Helemaal bovenaan bevindt zich de A/O-horizont.

Op geologisch vlak kon worden aangetoond dat een pakket kiezels van vermoedelijk kwartaire oorsprong aanwezig is in de ondergrond.

6. Resultaten van het archeologisch onderzoek

Dit hoofdstuk geeft een volledig overzicht van de resultaten van het archeologisch onderzoek aan de hand van vier hoofdstukken: een inventaris, een analyse, een synthese en een besluit.

6.1. Inventaris

De inventaris van de opgravingsdata bestaat uit een grondplan met de aanduiding van de archeologische sporen, een sporenlijst, een materiaallijst, de gemaakte profieltekeningen, een monsterlijst en een fotodatabank.

6.1.1. Grondplan

Het algemeen grondplan met de aanduiding van de sporen die tijdens het vooronderzoek in 2012 aangetroffen werden en de sporen die bij het vlakdekkend onderzoek onderzocht werden bevindt zich op de volgende bladzijde (Fig. 17).

Het algemeen grondplan (vooronderzoek en vlakdekkend onderzoek) en het specifieke grondplan van de opgraving is in hogere resolutie en betere kwaliteit terug te vinden als bijlage 1 van dit rapport.

Fig. 17: Algemeen grondplan met de aanduiding van de grondsporen.

6.1.2. Sporenlijst

De sporenlijst (bijlage 2) beschrijft elk spoor uitgebreid aan de hand van de volgende elementen: spoornummer, sleuf, vorm en afmetingen aan het oppervlak, beschrijving van de vulling aan het oppervlak, niveau TAW, beschrijving van het profiel, beschrijving vulling in het profiel, materiaal aanwezig in het profiel en het al dan niet doorlopen in het sleufprofiel en eventuele oversnijdingen (inventaris). In het tweede deel van de lijst wordt elke spoor geanalyseerd op basis van volgende gegevens: algemene datering, specifieke datering, primaire functie en secundaire functie (analyse). Tenslotte kunnen per spoor eventuele opmerkingen geformuleerd worden.

6.1.3. Materiaallijst

Het archeologisch materiaal werd per context (spoor en laag) en per dag ingezameld. Een inventaris van alle vondsten per context is terug te vinden in bijlage 5 van dit document. De materiaallijst deelt alle vondsten op in de volgende categorieën: ceramiek (aardewerk en bouwmetaal), metaal 1 (ijzeren en loden voorwerpen en metaalafval), metaal 2 (bronzen en zilveren voorwerpen), bot en schelp, glas en varia.

Elke vondst kreeg een uniek nummer en werd per categorie beschreven aan de hand van de volgende zaken:

+ Ceramiek:

opgravingscode, vondstnummer, werkput, vlak, spoor, datum, vlak/schaven/wand, coupe, coupennaam, losse vondst bij een spoor, losse vondst algemeen, baksel, categorie, functie, soort, vorm, type, herkomst, fragment: wand, rand, bodem, handvat, deksel, intact, versiering, stempel, periode, datering, opmerking, literatuur.

+ Metaal 1 en metaal 2:

opgravingscode, vondstnummer, werkput, vlak, spoor, datum, vlak/schaven/wand, coupe, coupennaam, losse vondst bij een spoor, losse vondst algemeen, metaalsoort, soort, omschrijving, functie, periode, datering, opmerking.

+ Bot en schelp:

opgravingscode, vondstnummer, werkput, vlak, spoor, datum, vlak/schaven/wand, coupe, coupennaam, losse vondst bij een spoor, losse vondst algemeen, aard van het materiaal, type, periode, datering, opmerking.

+ Glas:

opgravingscode, vondstnummer, werkput, vlak, spoor, datum, vlak/schaven/wand, coupe, coupennaam, losse vondst bij een spoor, losse vondst algemeen, kleur, onderdeel, functie, periode, datering, opmerking.

+ Varia:

opgravingscode, vondstnummer, werkput, vlak, spoor, datum, vlak/schaven/wand, coupe, coupenaam, losse vondst bij een spoor, losse vondst algemeen, aard van het materiaal, soort, omschrijving, functie, type, herkomst, periode, datering, opmerking.

6.1.4. Monsterlijst

Tijdens het onderzoek werden twee soorten van stalen genomen, met name houtskoolstalen met het oog op eventuele 14C-datering of houtdeterminatie en een bulkmonster van de vulling van spoor 13. De lijst van deze stalen is terug te vinden in bijlage 3. Wegens gebrek aan middelen konden deze stalen niet verder onderzocht worden. Bijgevolg werden de data niet gebruikt in dit rapport.

6.1.5. Profieltekeningen

Alle analoge profieltekeningen die tijdens het veldwerk gemaakt zijn, werden in het kader van de verwerking gedigitaliseerd. Een overzicht van deze tekeningen is terug te vinden in bijlage 4 van dit rapport. De digitale tekeningen bevinden zich in bijlage 7 (enkel digitaal).

6.1.6. Fotodatabank

Het fotoarchief bestaat uit de gemaakte terreinfo's die geordend werden per werkdag. Via de bijhorende fotolijst kunnen de foto's per spoor gemakkelijk opgezocht worden (bijlage 6).

6.1.7. Stratigrafische opbouw van het terrein

Tijdens het archeologisch vooronderzoek werd de stratigrafische opbouw van het terrein reeds in kaart gebracht aan de hand van de verschillende lagen die zichtbaar waren in het noordprofiel van sleuf 2. Dit werk werd tijdens het archeologisch onderzoek niet meer hernomen zodat hier kan verwezen worden naar de resultaten van het archeologisch vooronderzoek.⁵⁴ De analyse in dit rapport bundelt de belangrijkste conclusies over de opbouw van dit terrein.

⁵⁴ Magerman, Van Couwenberghe en Saerens 2012: 35-39.

6.2. Analyse en interpretatie van het archeologisch materiaal

6.2.1. Inleiding

Dit hoofdstuk maakt een globale analyse van alle vondsten die tijdens het archeologisch onderzoek aan het licht kwamen. Hierbij wordt echter nog geen rekening gehouden met de contexten waartoe ze behoorden. De betekenis van de vondsten voor een bepaalde context en de datering van de sporen op basis van het materiaal in hun vulling komt in het volgende hoofdstuk aan bod.

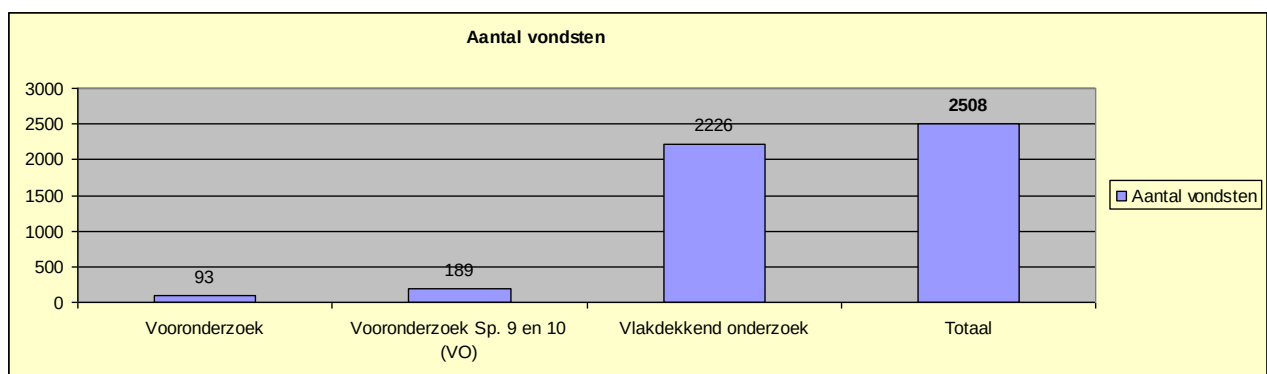
De determinatie van het Romeins aardewerk gebeurde met het volgende, algemene referentiewerk:

R. Brulet, F. Vilvorder en R. Delage (2010) *La céramique romaine en Gaule du Nord. Dictionnaire des céramiques. La vaisselle à large diffusion*, Turnhout.

Voor specifieke determinaties wordt er in de voetnoten telkens verwezen naar het gebruikte referentiewerk.

6.2.2. Aantal vondsten

In totaal leverde het archeologisch onderzoek in 2014 op dit perceel 2415 vondsten op. Dit aantal houdt geen rekening met het aantal vondsten die gerecupereerd werden tijdens het archeologisch vooronderzoek in 2012, met uitzondering van de sporen 6 (= spoor 9, vooronderzoek) en spoor 14 (= spoor 10, vooronderzoek). Deze sporen werden toen reeds gedeeltelijk aangesneden en onderzocht. Om de aard van de context in te schatten, werd het materiaal uit hun vulling voor dit rapport opnieuw in rekening gebracht. Sporen 9 en 10 leverden in 2012 samen 189 vondsten op. Het archeologisch vooronderzoek bracht in totaal 282 vondsten aan het licht. Dit betekent dat er op dit perceel in totaal (vooronderzoek en vlakdekkend onderzoek) 2508 archeologische vondsten tevoorschijn kwamen.

Het werkelijk aantal vondsten ligt zonder twijfel veel hoger omdat de tweede helften van een aantal sporen niet werden onderzocht. Ook de vulling van de Romeinse grachten, spoor 14 en spoor 21, werd niet volledig uitgehaald. Omwille van de dieptebeperking bleef het onderste gedeelte van spoor 13 *in situ* behouden waardoor ook uit dit spoor het archeologisch materiaal niet allemaal gerecupereerd werd.

In dit hoofdstuk worden enkel de vondsten verder behandeld die tijdens het vlakdekkend onderzoek aan het licht kwamen, inclusief de vondsten uit de vulling van de sporen 9 en 14, opgegraven tijdens het vooronderzoek.

6.2.3. Categorieën

Om de verwerking van de vondsten overzichtelijk te houden, werden de volgende categorieën onderscheiden:

+ Ceramiek, in de betekenis van ‘gebakken aarde’

Deze groep omvat zowel het aardewerk als het bouw materiaal.

+ Metaal 1

Deze categorie bevat de metaalslakken, de ijzeren voorwerpen en het lood.

+ Metaal 2

Hierin zitten de voorwerpen vervaardigd in een koperlegering (brons) en zilver.

+ Bot en schelp

Zoals de naam zelf weergeeft omvat deze groep het botmateriaal en de fragmenten van schelpen.

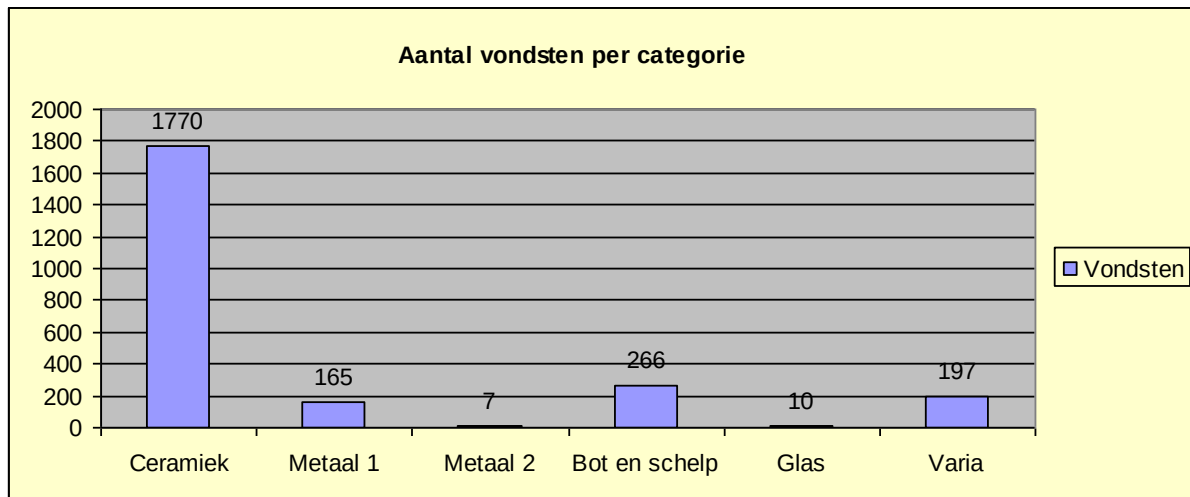
+ Glas

Alle glasfragmenten horen thuis in deze categorie.

+ Varia

Het materiaal dat in geen enkele van bovenstaande groepen thuishoort, behoort tot deze categorie. Het betreft gesteenten, sintels en recent beton.

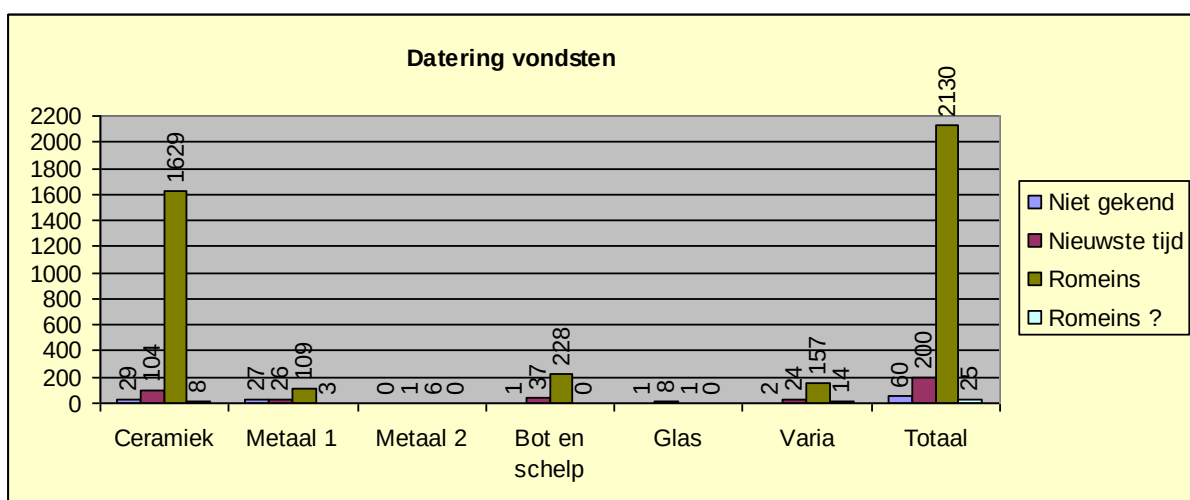
Het materiaal uit deze categorieën zal in dit hoofdstuk meer in detail besproken worden. Het totaal aantal vondsten per categorie wordt weergegeven in onderstaande grafiek. Hierin wordt nog geen rekening gehouden met de datering van het materiaal.

Dit overzicht toont aan dat de overgrote meerderheid van de vondsten (73,29%) bestaat uit ceramiek. Daarna volgt de categorie van het botmateriaal en de schelpenresten (11,01%). Op de derde plaats staat de groep 'Varia' (8,16%). De metalen voorwerpen (metaal 1 en 2) zijn goed voor 7,12% van alle vondsten. Op de laatste plaats vinden we de categorie van het glas dat slechts 0,41% voorkwam.

6.2.4. Datering

Op basis van de datering kan het materiaal in vier groepen onderverdeeld worden: materiaal uit de Nieuwste tijd (1789-heden), materiaal uit de Romeinse periode, vondsten die hoogstwaarschijnlijk Romeins zijn en vondsten waarvan de ouderdom niet gekend is. In de vondstenlijst wordt hierin nog een onderscheid gemaakt tussen 'onbepaald' en 'niet te bepalen'. 'Onbepaald' betekent dat de ouderdom binnen dit onderzoek niet bepaald kon worden, maar dat dit in de toekomst of door specialisten wel kan gebeuren. 'Niet te bepalen' betekent dat de stukken te klein zijn om een datering toe te laten. Onderstaande grafiek geeft per materiaalcategorie (*supra*) het totaal aantal vondsten per periode. Het laatste blokje geeft het totaal aantal vondsten per periode weer.

6.2.5. Analyse van de verschillende vondstcategorieën

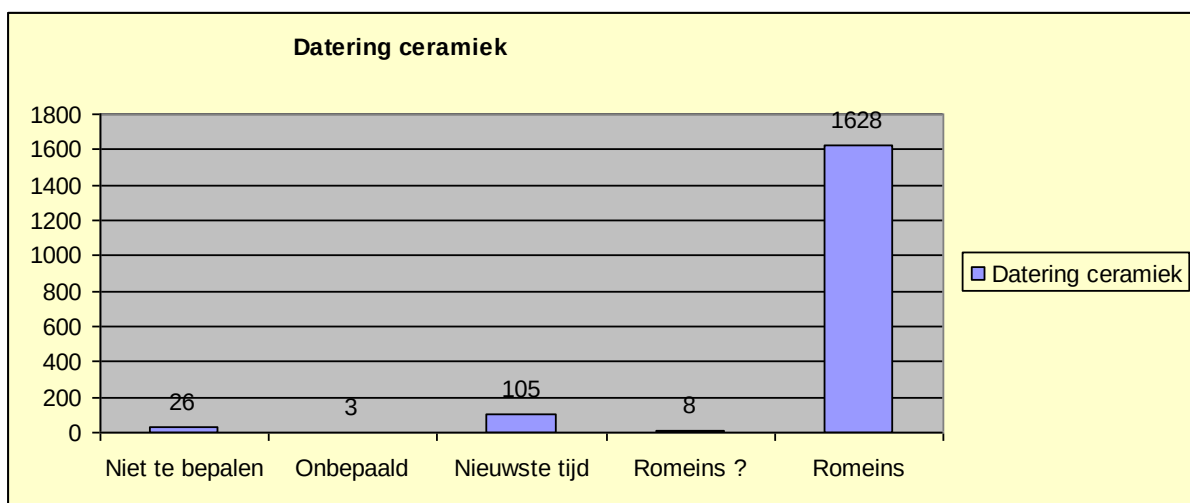
A. Ceramiek

De term 'ceramiek' wordt hier gebruikt in de betekenis van 'gebakken aarde' en omvat zowel het bouwceramisch materiaal als het aardewerk.

Dit hoofdstuk maakt een analyse van deze vondstcategorie per tijdsperiode en dit omwille van de uiteenlopende aard van de vondsten per tijdsperiode.

1. Aantal vondsten per tijdsperiode

In de categorie 'Ceramiek' bevinden zich in totaal 1770 vondsten die naargelang hun datering in vijf verschillende groepen onderverdeeld kunnen worden. Onderstaande grafiek geeft dit schematisch weer:

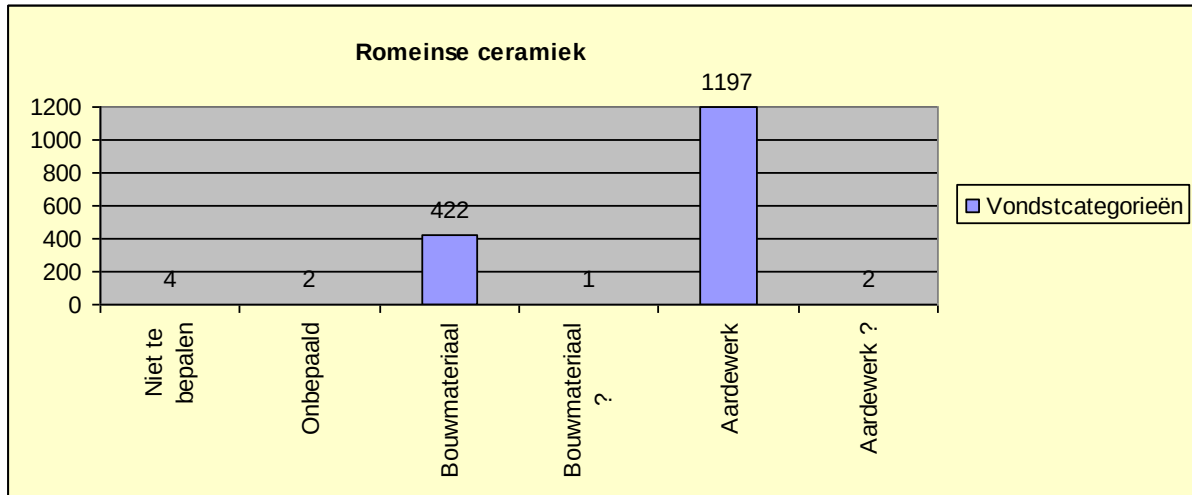
Er wordt een onderscheid gemaakt tussen 'onbepaald' en 'niet te bepalen'. 'Onbepaald' betekent dat de ouderdom binnen dit onderzoek niet bepaald kon worden, maar dat dit in de toekomst of door specialisten wel kan gebeuren. 'Niet te bepalen' betekent dat de stukken te klein zijn om een datering toe te laten.

De grafiek toont duidelijk aan dat de overgrote meerderheid van de ceramiekvondsten afkomstig is uit de Romeinse periode, met name 92%. De vondsten die mogelijk Romeins zijn, vertegenwoordigen 0,45% van de ceramiek. 5,9% van de ceramiek dateert uit de Nieuwste tijd. In totaal kon slechts een kleine minderheid van deze vondsten, met name 1,6%, niet gedateerd worden.

In dit hoofdstuk zal vooral gefocust worden op de analyse van de vondsten uit de Romeinse periode en de Nieuwste tijd. Alle ceramiekvondsten met een onzekere datering, 37 objecten in totaal (= 2,1%), worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

2. De Romeinse periode

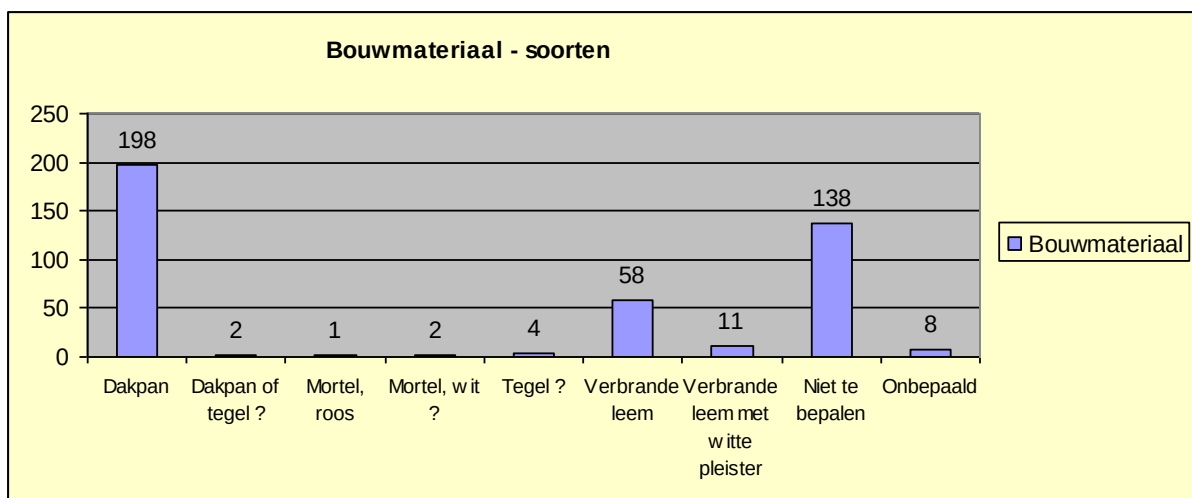
De Romeinse ceramiekvondsten bestaan uit twee grote categorieën, met name het bouw materiaal en het aardewerk. Ten derde onderscheiden we nog een aantal onzekere groepen die ingedeeld worden in 'mogelijk bouw materiaal', 'mogelijk aardewerk', 'onbepaald' en 'niet te bepalen'. Het aantal vondsten in elk van deze categorieën wordt hieronder schematisch voorgesteld.

De overgrote meerderheid van de vondsten behoort tot de categorie van het aardewerk: 1197 scherven of 73,5% van de Romeinse ceramiek. Het bouw materiaal is met 422 objecten goed voor 26% van de Romeinse ceramiek. In totaal hebben 9 vondsten of 0,6% van het aantal stukken in deze categorie een onzekere determinatie. Zij zullen hier verder buiten beschouwing gelaten worden.

- Het bouw materiaal

Binnen deze groep kunnen een groot aantal soorten bouw materiaal herkend worden. De grafiek geeft deze verschillende soorten en het aantal vondsten weer.

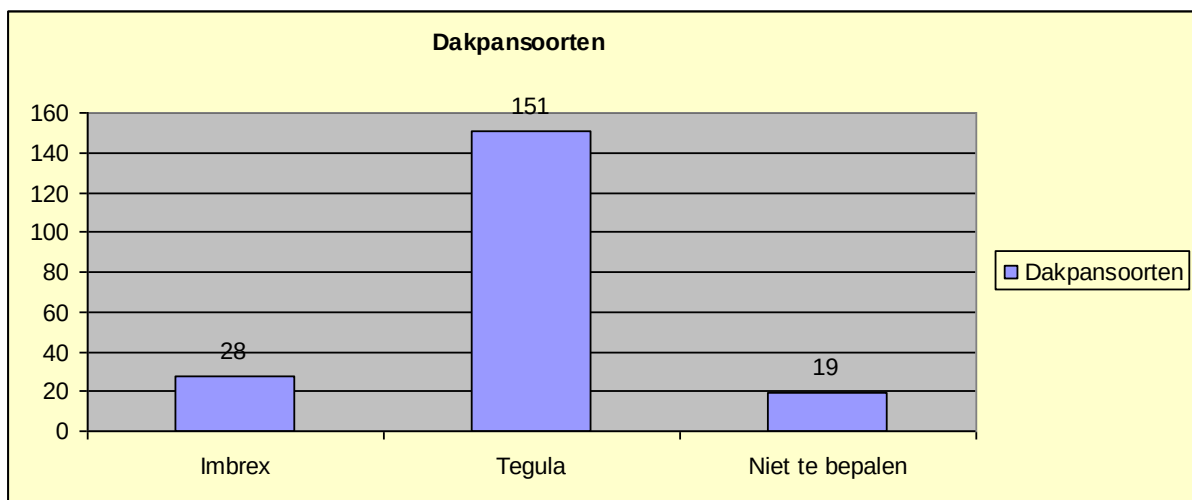
De meerderheid van het bouw materiaal bestaat uit dakpannen, met name 198 fragmenten of 46,5%. Binnen deze groep vormden de tegulae de grootste groep met 151 fragmenten of 76% van de dakpanfragmenten. Er werden slechts 28 imbrexfragmenten aangetroffen of 14% van de dakpanfragmenten. Van 19 dakpanfragmenten of 9,6% van het totale aantal kon niet worden uitgemaakt of ze afkomstig waren van tegulae dan wel van imbrices. Er waren geen stempels, signaturesn, teltekens, pootafdrukken of spijkergaten aanwezig op de stukken.

Alle dakpanfragmenten hadden een oxiderende bakking, met uitzondering van 1 imbrexfragment dat reducerend gebakken was, een onregelmatige vorm had en mogelijk als een misbaksel beschouwd kan worden (Fig. 18).

Fig. 18: Reducerend gebakken imbrexfragment.

Vier tegulafragmenten waren secundair verbrand en 1 imbrexfragment droeg restanten van een zwarte peklaag.

Opvallend was de aanwezigheid van enkele Romeinse mortelfragmenten: 1 roos fragment en 2 (mogelijke) witte stukken.

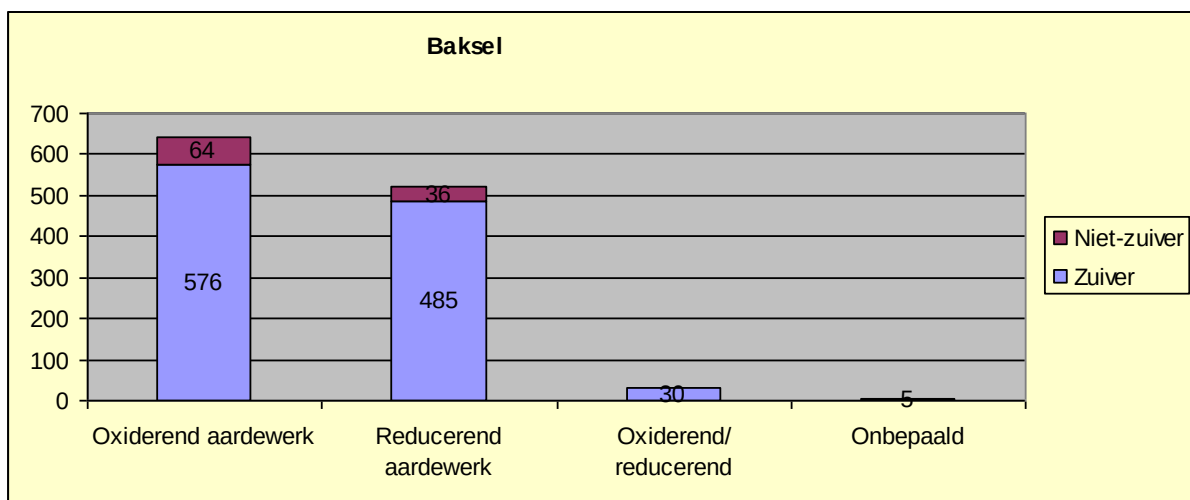
In totaal konden 4 en mogelijk zelfs 5 of 6 fragmenten toegeschreven worden aan Romeinse tegels. Meer informatie over hun afmetingen (pedales: 29,6 cm; sesquipedales: 44,3 cm; bipedales: 59,2 cm⁵⁵) ontbreekt omwille van de fragmentaire toestand van de vondsten. Eén van deze fragmenten droeg de restanten van een zwarte peklaag, een ander fragment had een restant van een rode verflaag.

Tenslotte werden 69 fragmenten (= 16% van het bouw materiaal) verbrande leem aangetroffen. Opvallend was de aanwezigheid van witte pleister op 11 stukken of 2,6% van het bouw materiaal. Eén stuk verbrande leem was bovendien reducerend gebakken, verglaasd en had stro-indrukken.

Van 146 stukken bouw materiaal (= 33%) kon de functie niet achterhaald worden. 138 van deze stukken waren namelijk te fragmentair bewaard, van 8 fragmenten kan de functie mogelijk bij verder onderzoek bepaald worden.

- Het aardewerk
 1. Het baksel

Zuiver op basis van een macroscopische studie van het baksel kan het Romeins aardewerk van dit perceel verdeeld worden in oxiderend aardewerk (zuiver en niet-zuiver), reducerend aardewerk (zuiver en niet-zuiver), combinatie van oxiderend en reducerend aardewerk (reducerende kern en oxiderende binnen- en buitenzijde) en onbepaald baksel. Onderstaande grafiek geeft het aantal vondsten per baksel weer.

Bij een kleine meerderheid van het Romeins aardewerk kan het baksel omschreven worden als oxiderend. In totaal gaat het om 640 scherven of 53,5% van het aardewerk. Het baksel van 64 scherven uit deze groep werd in de vondstenlijst apart beschreven omdat ze niet zuiver oxiderend zijn (bijvoorbeeld met een grijsoranje, een witgrijze, een bruinoranje,... kern of een bruinoranje, een oranjegrijze, een bruinbeige,... binnen- en of buitenzijde).

⁵⁵ Vanhoutte en Van Thienen 2013: 258-265.

In totaal kan het baksel van 521 scherven of 43,5% van het Romeins aardewerk als reducerend omschreven worden. Ook bij deze groep werden 36 stukken in de vondstenlijst apart beschreven omdat ze niet zuiver reducerend zijn.

Een derde groep wordt gevormd door de scherven met een duidelijk reducerend gebakken kern (grijs of zwart) en een oxiderend gebakken binnen- en buitenzijde. In totaal gaat het om 30 stukken of 2,5% van het Romeins aardewerk.

Tenslotte kon het baksel van 5 scherven of 0,42% van het Romeins aardewerk niet bepaald worden.

Uiteraard is een meer doorgedreven studie (microscopisch) van het aardewerk nodig om tot een verregaande analyse van al het materiaal te komen.

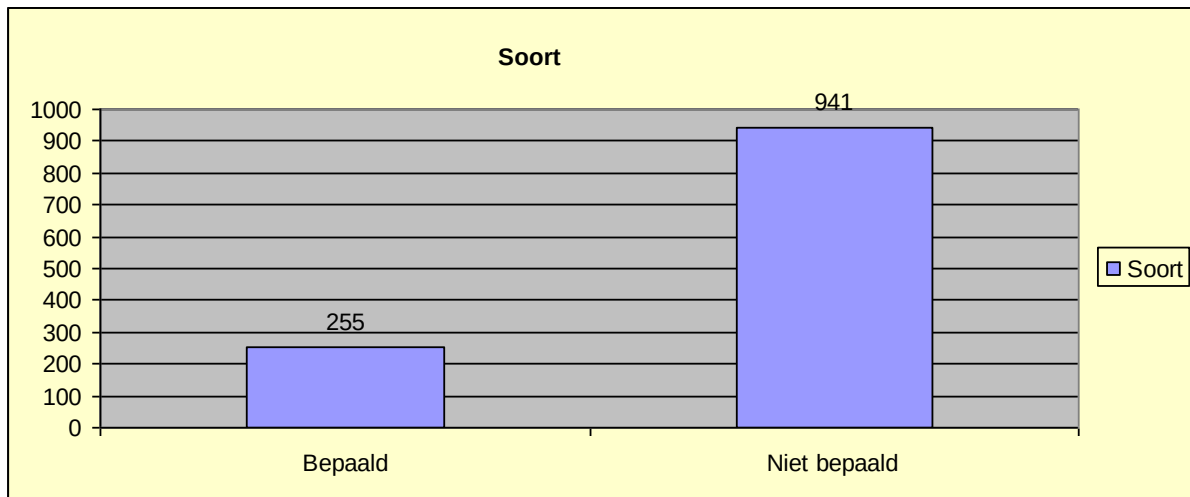
2. Soort

Behalve het baksel werd ook het soort aardewerk van 255 vondsten in kaart gebracht. Van 941 scherven werd de soort niet ingevuld in de vondstenlijst. Het gaat hier in de eerste plaats om de groep van het reducerend aardewerk waarbij een erg grote soortenvariëteit werd vastgesteld maar vaak niet kon worden benoemd (Fig. 19). Een dergelijk studie zal deel uitmaken van een meer doorgedreven analyse van het aardewerk dat op dit perceel aan het licht kwam.

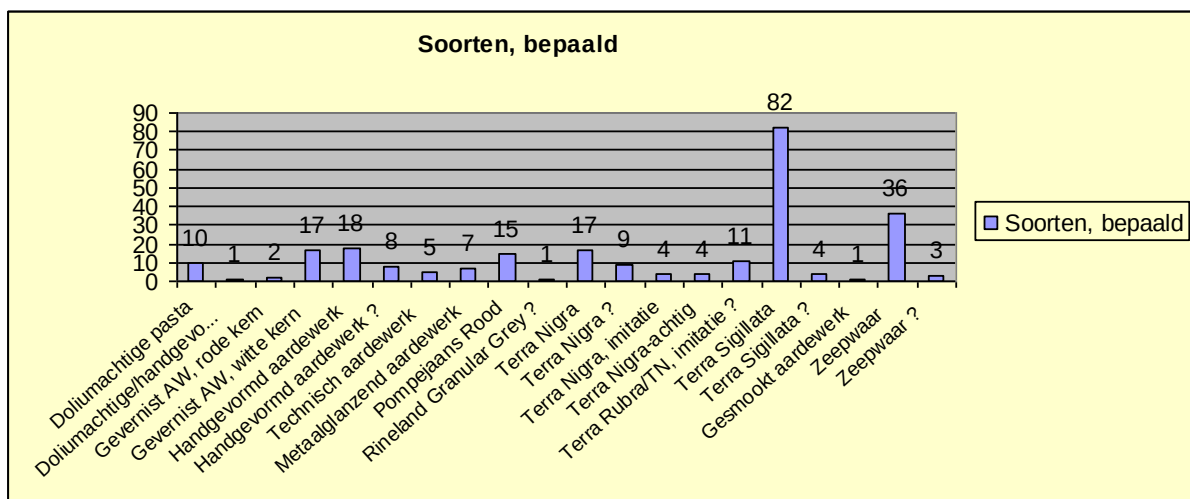

Fig. 19: Reducerend gebakken aardewerk, bodem.

Ten tweede werd de soort van het oxiderend aardewerk en meer bepaald de kruikwaar, de transportwaar en de opslagwaar hier ook niet bepaald. Ook dit vormt het onderwerp van een verdere studie van het Romeins aardewerk.

Bij het aardewerk waarvan de soort bepaald werd, onderscheiden we de volgende 20 categorieën. Onderstaande grafiek geeft het aantal scherven van elke soort weer.

3. Soort, vorm, type en herkomst

Zonder in detail in te gaan op al deze soorten aardewerk, zullen een aantal van hen omwille van hun opvallende inhoud hieronder verder besproken worden.

Gevernist aardewerk met rode kern

Het gevernist aardewerk met rode kern bestaat uit twee fragmenten die versierd zijn met stekels (Fig. 20). Beide fragmenten zijn afkomstig van een zogenaamde 'stekelbeker' en werden in een verschillende context aangetroffen (*infra*). Er kon echter niet worden uitgemaakt of de stukken van hetzelfde individu afkomstig waren.

De aanwezigheid van mica's in het baksel wijst op een productie van het aardewerk in Centraal-Gallië, mogelijk in het atelier van Lezoux.

Dergelijke stekelversieringen werden ook gebruikt in andere ateliers, bij andere groepen aardewerk (zoals geglaazuurd aardewerk en Belgische waar) en komen reeds vanaf de vroege 1ste eeuw voor.⁵⁶

Deze scherven kunnen op basis van hun herkomst algemeen gedateerd worden in de tweede helft van de 2de eeuw n.C. (150/160 n.C. – 180/200 n.C.).

Fig. 20: Fragment van een zogenaamde stekelbeker in geverniste techniek.

Een bodem van een soortgelijke Centraal-Gallische stekelbeker in geverniste waar werd onder meer ook aangetroffen in de Romeinse villa van Zouafques (Noord-Frankrijk) (Fig. 20b).⁵⁷

Fig. 20b: Bodem van een stekelbeker uit de villa van Zouafques.

Gevernist aardewerk met witte kern

De meerderheid van het gevernist aardewerk had een witte kern. De kleur van de deklaag varieerde van grijs, zwart tot oranje en oranje- tot roodbruin (Fig. 21).

Fig. 21: Fragmenten in geverniste techniek met witte kern.

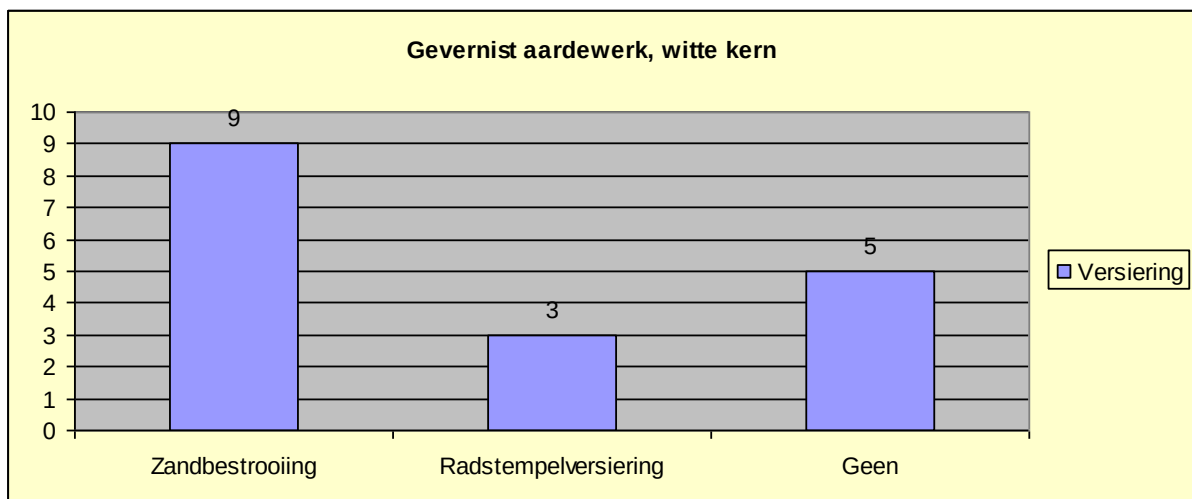
⁵⁶ F. Vilvorder 2010: 311-338; Deschieter 2014: persoonlijke communicatie.

⁵⁷ Routier 2011: 79-166.

Fig. 22: Bodem van een beker in geverniste techniek met zandbestrooiing.

Van de 17 fragmenten konden 7 fragmenten toegeschreven worden aan een beker. In totaal werden er twee versieringsmethoden aangetroffen, met name zandbestrooiing (Fig. 22) en radstempelversiering. Op 5 scherven was geen versiering aanwezig.

Metaalglanzend aardewerk

Opvallend was ook de aanwezigheid van 7 scherven metaalglanzend aardewerk (Fig. 23). Zes van deze fragmenten werden aangetroffen in het oudste grachttracé (spoor 38 = spoor 14) (*infra*) en één stuk was aanwezig in de vulling van spoor 6.

Fig. 23: Fragmenten van metaalglanzend aardewerk uit spoor 38 = spoor 14.

Eén van deze stukken kon met zekerheid worden toegeschreven aan een deukbeker. Over de andere stukken kan weinig met zekerheid gezegd worden wat betreft de vorm. Ook over het productieatelier en de datering kunnen voorlopig geen uitspraken gedaan worden.

Pompejaans Rood aardewerk

De 15 fragmenten Pompejaans Rood aardewerk zijn allemaal afkomstig van borden (Fig. 24). Vijf van deze stukken werden met zekerheid vervaardigd in het atelier van Les Rues-des-Vignes.

Fig. 24: Fragment van een bord in Pompejaans Rood aardewerk.

Terra nigra en varianten

In totaal konden 45 aardewerkfragmenten toegeschreven worden aan terra nigra, mogelijke terra nigra, terra nigra-achtig aardewerk en imitaties van terra nigra/terra rubra (?). In totaal waren 12 fragmenten van deze soort toe te schrijven aan de grijze, zepige variant van terra nigra.

Op 8 van deze fragmenten waren radstempelversieringen aanwezig (Fig. 25). Van 5 fragmenten wordt verondersteld dat ze lokaal geproduceerd werden in de Romeinse nederzetting van Asse. Deze stukken vertonen sterke gelijkenissen met de misbaksels van het terra nigra-achtig aardewerk dat in 2010 aangetroffen werd in de stookkuil van pottenbakkersoven 4.⁵⁸ Verdere studie van deze aardewerksoort is nodig om meer duidelijkheid te brengen over de typologie en de herkomst van al deze stukken.

Fig. 25: Versierd fragment terra nigra.

Terra sigillata

Een belangrijk aandeel in de grafiek bestaat uit terra sigillata (Fig. 26, 27, 28 en 29). In totaal gaat het om 82 (en mogelijk 86) fragmenten of 32% (en mogelijk 34%) van de bepaalde aardewerksoorten. In deze bespreking wordt geen rekening gehouden met de mogelijke fragmenten terra sigillata.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de verschillende ateliers waar de fragmenten (mogelijk) geproduceerd werden.

⁵⁸ Magerman, Lodewijckx, Pede, Van de Vijver 2011: 182-209.

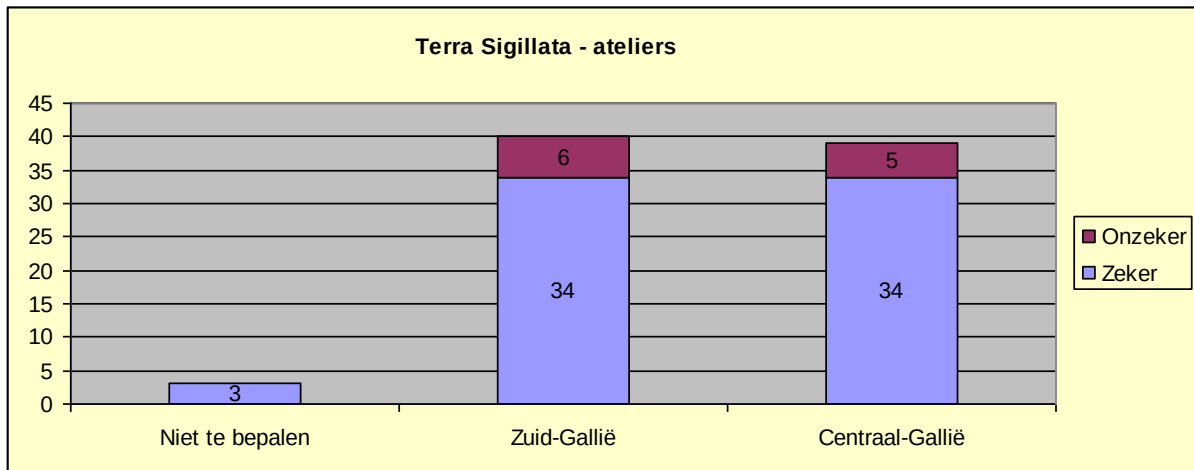
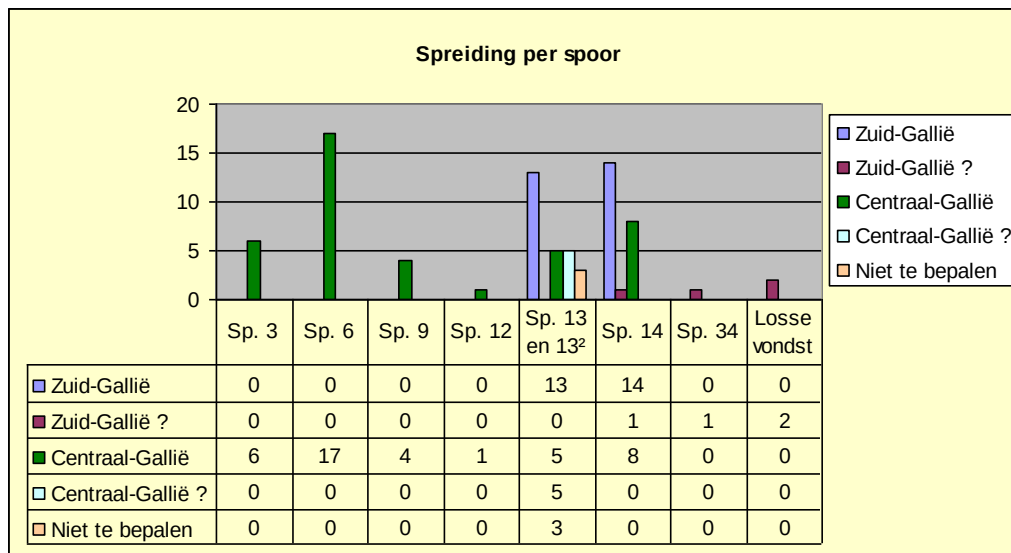

Fig. 26, 27, 28 en 29: Verschillende fragmenten terra sigillata.

De opgraving leverde zowel terra sigillatafragmenten uit Zuid-Gallische als uit Centraal-Gallische ateliers op. De grafiek toont bovendien aan dat het aantal scherven uit deze gebieden quasi identiek is. Een specifieke toeschrijving van scherven aan een bepaald atelier was op enkele uitzonderingen na (*infra*) niet mogelijk.

Wanneer we de verdeling van de scherven uit beide productieregio's bekijken binnen de context waarin ze gevonden werden, bekomen we het volgende spreidingspatroon:

Op basis van deze analyse stellen we vast dat in de sporen 3, 6, 9 en 12 enkel terra sigillata uit Centraal-Gallië voorkomt. Sporen 13 en 14 bevatten beiden zowel Zuid- als Centraal-Gallische terra sigillata met telkens een overwicht van fragmenten uit Zuid-Gallië.

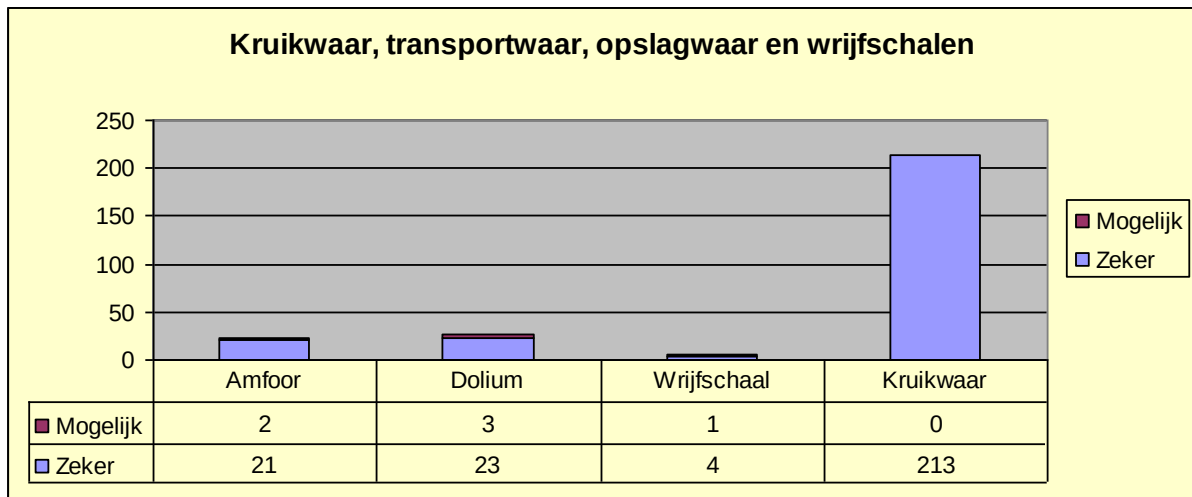
De betekenis van deze analyse voor de afzonderlijke sporen waaruit de fragmenten gerecupereerd werden, komt in het volgende hoofdstuk uitgebreider aan bod.

Onder meer de volgende terra sigillata-types werden herkend: Dragendorff 18/31 (bord), Dragendorff 27 (kop), Dragendorff 33 (kop), Dragendorff 35 (kop), Dragendorff 37 (kom) en Dragendorff 45 (mortarium).

In totaal waren slechts 3 fragmenten versierd, tweemaal met een deel van een eierlijst en één keer met barbotineversiering. Van alle terra sigillatastukken vertoonden 5 fragmenten sporen van secundaire verbranding. Twee scherven hadden een stempel waarvan slechts één gedetermineerd kon worden (*infra*).

Kruikwaar, opslagwaar, transportwaar en mortaria

Tenslotte geven we nog mee dat er bij het oxiderend aardewerk volgend aantal kruikwaar, amfoor-, dolia-, en wrijfschaalfragmenten voorkwamen. In de vondstenlijst staan zij vermeld in de tabel 'vorm' omdat het niet gaat om specifieke aardewerk'soorten'.

Bij de amforen konden 10 fragmenten met zekerheid worden toegeschreven aan een Dressel 20, olijfolieamfoor uit *Baetica*. Eén fragment was afkomstig van een Dressel 7-11 vissausamfoor. Van de 12 andere fragmenten kon de vorm van de amfoor niet bepaald worden. Stempels ontbreken volledig.

Zes doliumfragmenten waren versierd met parallelle verdikte banden (Fig. 30). Twee doliumstukken kunnen mogelijk als lokale Assese productie beschouwd worden, vervaardigd in oven 1 of 2 (*infra*).⁵⁹

Fig. 30: Stuk van een dolium.

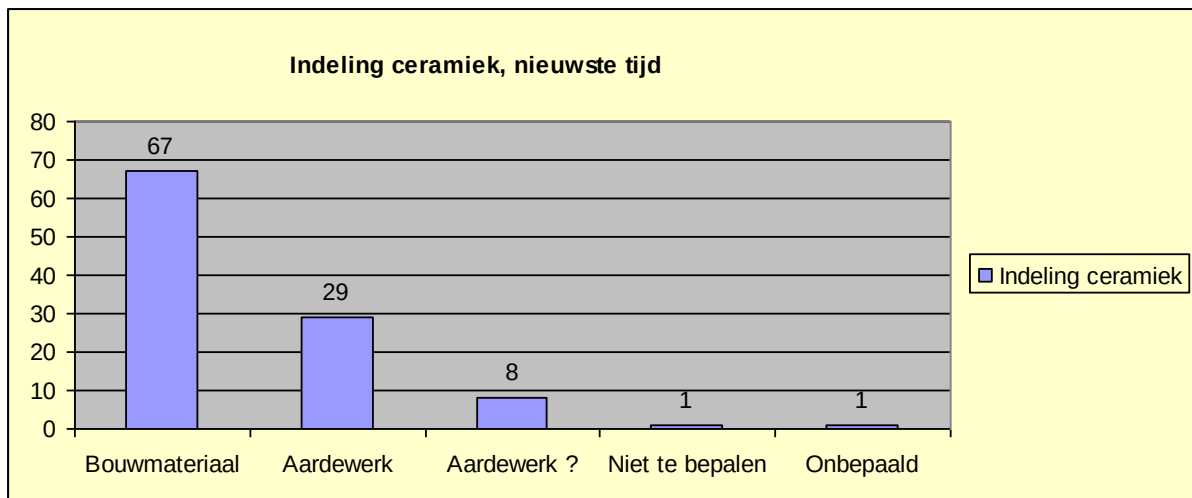
Van de wrijfschalen of mortaria werden enkel wandfragmenten aangetroffen waardoor geen verdere informatie over hun type of datering gegeven kan worden. Stempels ontbraken bijgevolg volledig.

3. De Nieuwste tijd (1789-heden)

De ceramiekvondsten uit de Nieuwste tijd bestaan uit twee grote categorieën, met name het bouw materiaal en het aardewerk. Ten derde onderscheiden we nog een aantal onzekere groepen die

⁵⁹ Magerman, Lodewijckx, Pede 2008: 103-122.

ingedeeld worden in 'mogelijk aardewerk', 'onbepaald' en 'niet te bepalen'. Het aantal vondsten in elk van deze categorieën wordt hieronder schematisch voorgesteld.

De overgrote meerderheid van de vondsten behoort tot de categorie van het bouwmateriaal: 67 scherven of 63,2% van de ceramiek uit de Nieuwste tijd. Het aardewerk is met 29 objecten goed voor 27,3% van de ceramiek uit deze periode. In totaal hebben 10 vondsten of 9,4% van het aantal stukken in deze categorie een onzekere determinatie. Zij zullen hier verder buiten beschouwing gelaten worden.

Binnen het onderzoek van de Romeinse nederzetting Asse in het algemeen en de contexten op dit perceel in het bijzonder, biedt een uitgebreide studie van dit 20ste-eeuws materiaal weinig meerwaarde. De specifieke betekenis en de aard van het materiaal voor de context waarin het aangetroffen werd, wordt hieronder uitgebreid besproken. In dit hoofdstuk beperken we ons tot het schetsen van een globaal beeld van dit recent materiaal.

Binnen de categorie van het bouwmateriaal konden verbrande leem, baksteen met mortelresten, bakstenen, tegels (voor keuken of badkamer), dakpannen, mortelresten en beton herkend worden. Een aantal stukken konden niet nader gedetermineerd worden.

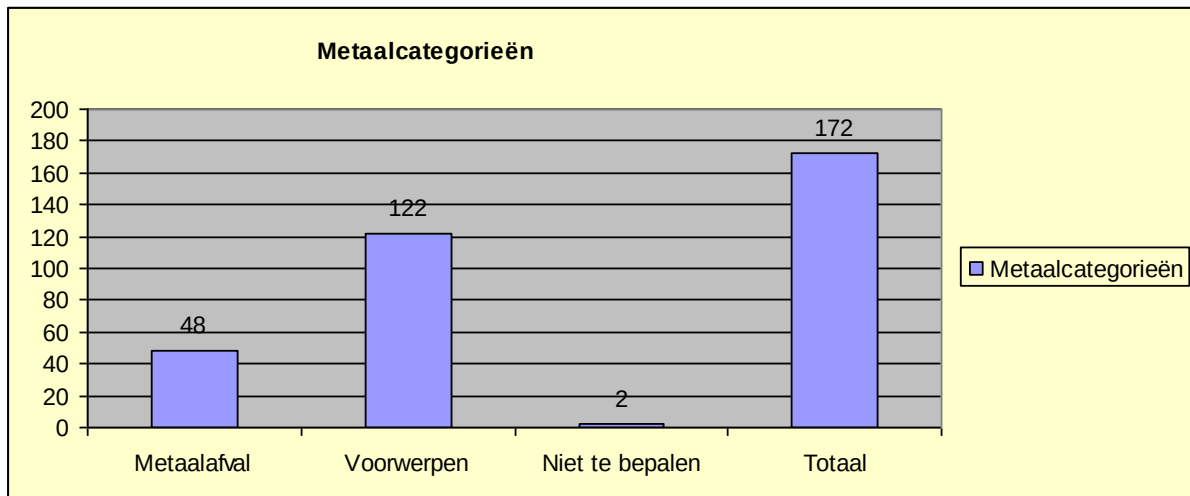
Het aardewerk bestond voornamelijk uit verschillende soorten geglazuurd aardewerk, faience en porselein. Enkele fragmenten bruin geglazuurd aardewerk zijn mogelijk afkomstig van een rioolbuis en één fragment kan als een pijpensteeltje geïdentificeerd worden.

B. Metalen 1 en 2

1. Vondstcategorieën

De categorieën 'Metaal 1' en 'Metaal 2' leverden in totaal 172 vondsten op. Hierbij kunnen we een onderscheid maken tussen het metaalafval (48 vondsten), voorwerpen (122 vondsten) en stukjes die te klein waren om te bepalen of ze afkomstig waren van metaalafval dan wel van een voorwerp (2

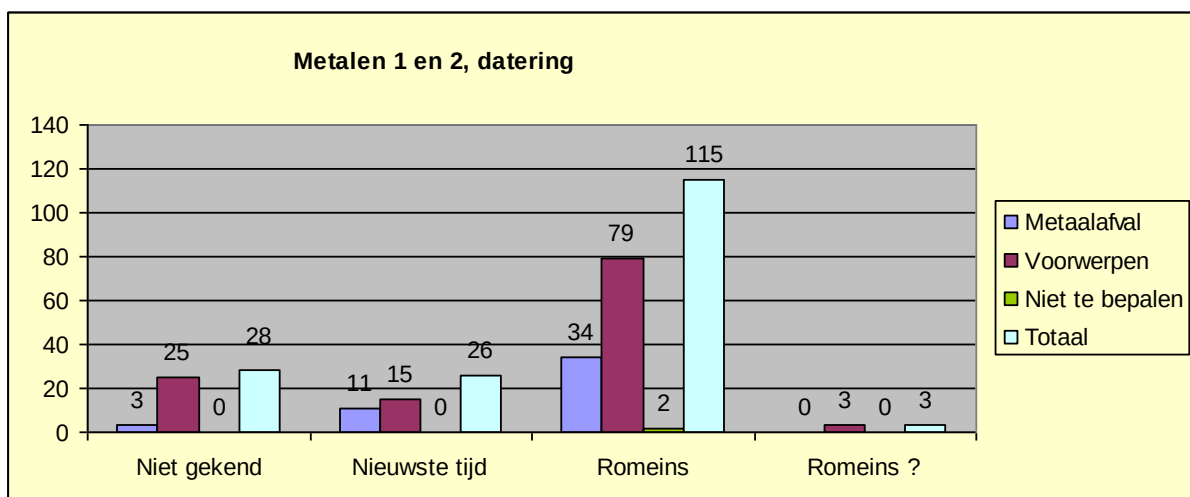
fragmenten). Onderstaande grafiek geeft deze indeling weer. Hierbij werd nog geen rekening gehouden met de datering van de stukken.

De metaalvondsten werden op twee manieren aangetroffen: enerzijds manueel tijdens het opschaven of couperen van archeologische sporen en anderzijds met behulp van de metaaldetector. Zowel de spoorvullingen als de afvalhopen werden systematisch gescreend. Het onderzoek met de metaaldetector werd uitgevoerd met een toestel van het merk GARRET, type AT-PRO International

2. Datering

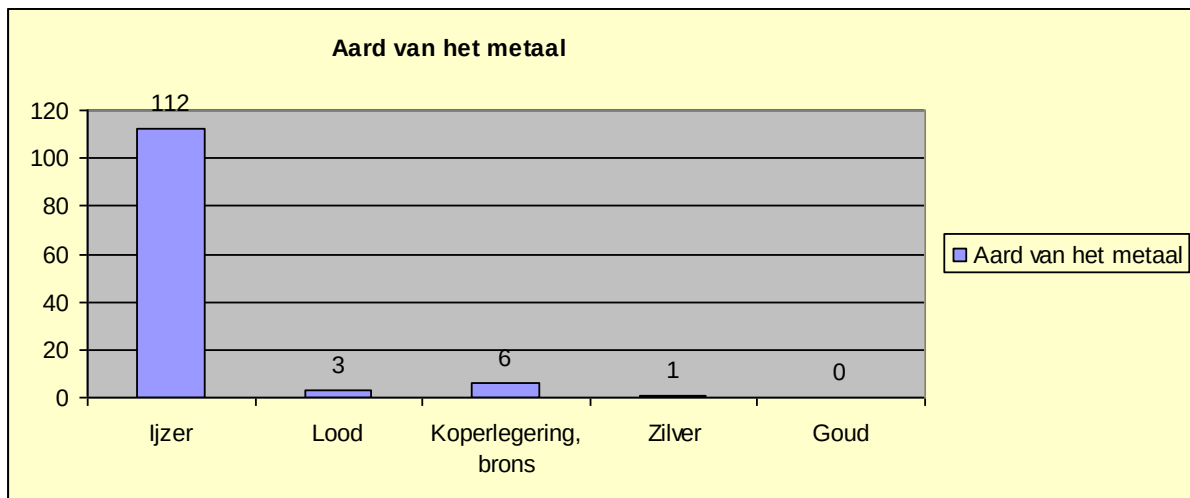
Wanneer we ook rekening houden met de datering van deze stukken, bekomen we de volgende grafiek:

3. Metaalsoorten

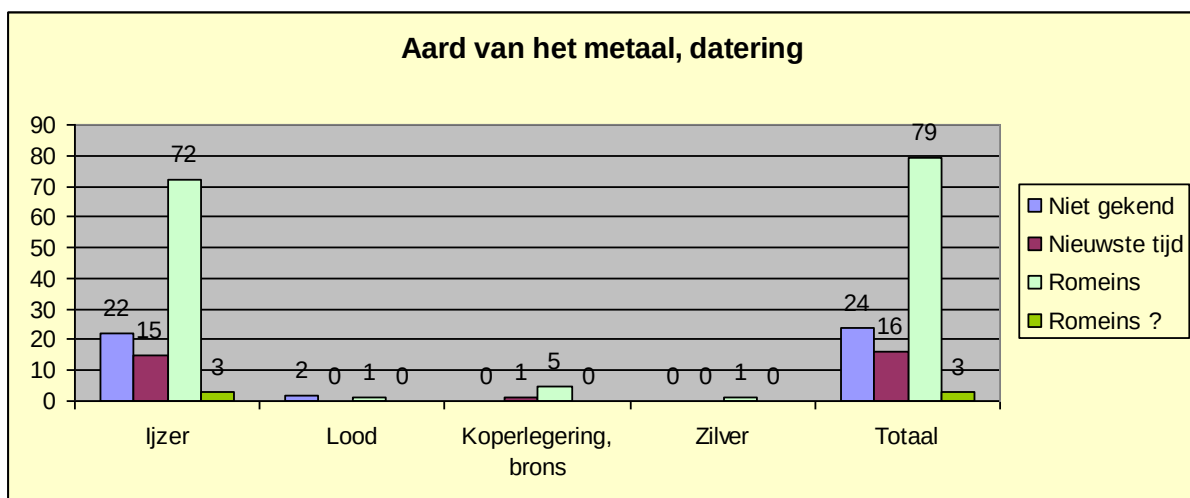
Vervolgens kunnen we, bij de voorwerpen – 122 objecten in totaal, ook de aard van het metaal in rekening brengen. Volgende metalen werden onderscheiden: ijzer, lood, koperlegering (brons) en zilver. De overgrote meerderheid van de objecten was vervaardigd in ijzer (112 stuks of 91,8% van de metalen voorwerpen). Op de tweede plaats kwamen de voorwerpen in koperlegering (6 objecten of

4,9% van de objecten in metaal). Er kwamen 3 loden voorwerpen aan het licht (= 2,5%) en slechts 1 zilveren object (= 0,8%). Voorwerpen in goud werden niet aangetroffen. Onderstaande grafiek, die geen rekening houdt met de datering van de stukken, geeft dit schematisch weer.

4. Metaalsoorten en datering

Wanneer we bij de aard van het metaal van de 122 voorwerpen ook rekening houden met de datering, bekomen we de onderstaande grafiek:

In de volgende analyses van de metalen 1 en 2 zullen we ons enkel richten op de vondsten die met zekerheid in de Romeinse periode gedateerd kunnen worden, 115 objecten in totaal. Uit de vorige grafieken bleek dat het hier gaat om 34 stukken metaalafval, 79 voorwerpen en 2 stukken waarvan niet achterhaald kon worden of ze toebehoorden aan metaalafval dan wel aan een voorwerp.

Hieronder volgt een bespreking van de verschillende vondsten. Hun betekenis voor de specifieke context waartoe ze behoorden, komt in het volgende hoofdstuk uitgebreid aan bod.

5. Romeinse periode

- Het metaalafval

Het metaalafval bestaat uit 33 metaalslakken (ijzerslakken) en 1 stuk gesmolten lood (Fig. 31). In het kader van dit rapport werd de aard van de Romeinse metaalslakken niet verder in detail bekeken.

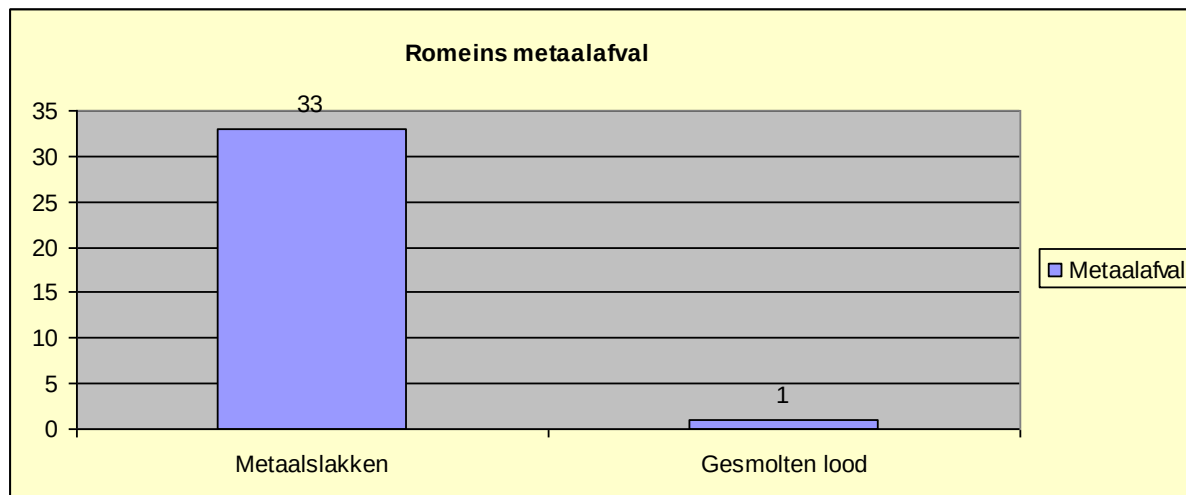

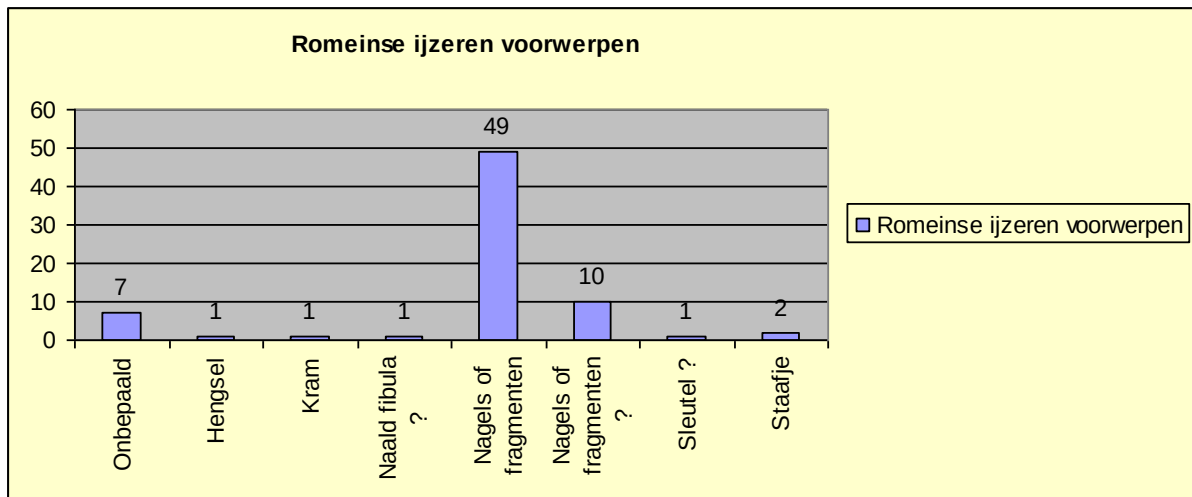
Fig. 31: Gesmolten lood.

- De voorwerpen

Bij de Romeinse metaalvondsten werden in totaal 79 voorwerpen herkend: 72 in ijzer, 1 in lood, 5 in een koperlegering (brons) en 1 in zilver.

1. Ijzer

Volgende grafiek geeft een overzicht van de verschillende ijzeren voorwerpen en hun aantallen:

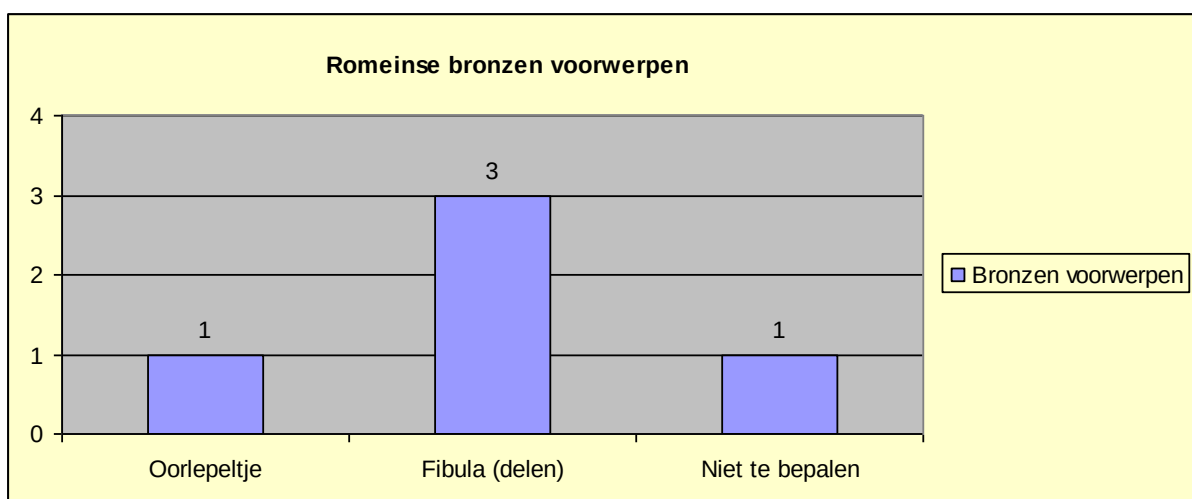
De grafiek toont aan dat de grote meerderheid van de Romeinse ijzeren voorwerpen bestaat uit nagels of fragmenten ervan. Van een groot aantal andere objecten was hun functie niet duidelijk of moesten er de nodige vraagtekens bij geplaatst worden. In het kader van deze verwerking en rapportage waren er geen middelen voorzien om van deze voorwerpen röntgenfoto's te laten nemen met het oog op een eventuele conservatiebehandeling van de objecten.

2. Lood

Het loden object betrof een tongvormig plaatje waarover geen verdere uitspraken gedaan kunnen worden.

3. Brons

Volgende grafiek geeft een overzicht van de aard van de Romeinse bronzen voorwerpen die tijdens het onderzoek aan het licht kwamen.

Er werd één quasi intact oorlepeltje of sonde aangetroffen (Fig. 32). Dit exemplaar had een lengte van 10 cm en was onversierd. Het spitse uiteinde was afgebroken. Dergelijke instrumenten konden zowel

gebruikt worden in een medische of cosmetische context, alsook bij de bereiding van verfstoffen voor het schilderen.⁶⁰

Fig. 32: Oorlepeltje in brons.

Behalve een oorlepeltje werden er ook 3 fragmenten van fibulae aangetroffen: twee naalden en één beugel.

De beugel is afkomstig van een spiraalfibula en had een lineaire versiering in het midden van de beugel.

Fig. 33 en 34: Beugel van een spiraalfibula.

Daarnaast kwamen ook twee fibulanaalden aan het licht. De eerste, B4, had een lengte van 3,5 cm en is wellicht afkomstig van een spiraalfibula (Fig. 35). Het tweede fragment, B5, met een lengte van 5 cm is vermoedelijk eveneens toe te schrijven aan een spiraalfibula (Fig. 36).

⁶⁰ Janssens 2004 via http://www.ethesis.net/romeinse_arts/romeinse_arts_hfst_2_a.htm#2.3.2.%20Algemene%20context

Fig. 35 en 36: Naalden van fibulae (B4: links en B5: rechts).

Tenslotte werd nog één bronsfragment aangetroffen waarvan de functie niet bepaald kon worden.

4. Zilver

Bij de Romeinse metaalvondsten kwam er tenslotte 1 zilveren object aan het licht. Het betreft een munt van keizer Domitianus uit 87 n.C. (Fig. 37 en 38). Op de voorzijde staat het hoofd van de keizer naar rechts en de volgende tekst: IMP [CAES]DOMIT AVG GERM PMTRP[VI].

Op de keerzijde vinden we een afbeelding van Minerva met een speer en de tekst IMP XIII COS XIII CENS PPP.

Op basis van deze data kan de munt gedetermineerd worden als BMC 107, RSC 213 en RIC 94.⁶¹

Fig. 37 en 38: Zilveren munt.

⁶¹ Seaby 1968: 56.

6. Nieuwste tijd en vondsten met onzekere datering

De metaalvondsten uit de Nieuwste tijd en die met een onzekere datering (niet gekend of mogelijk Romeins) worden hier buiten beschouwing gelaten omdat ze geen toegevoegde waarde bieden aan het (vicus)onderzoek in Asse in het algemeen en deze opgraving in het bijzonder.

Het gaat enerzijds vooral om nagels, staafjes, metaaldraad, metaalplaten en voorwerpen waarvan de functie niet bepaald kon worden, en anderzijds om metaalslakken.

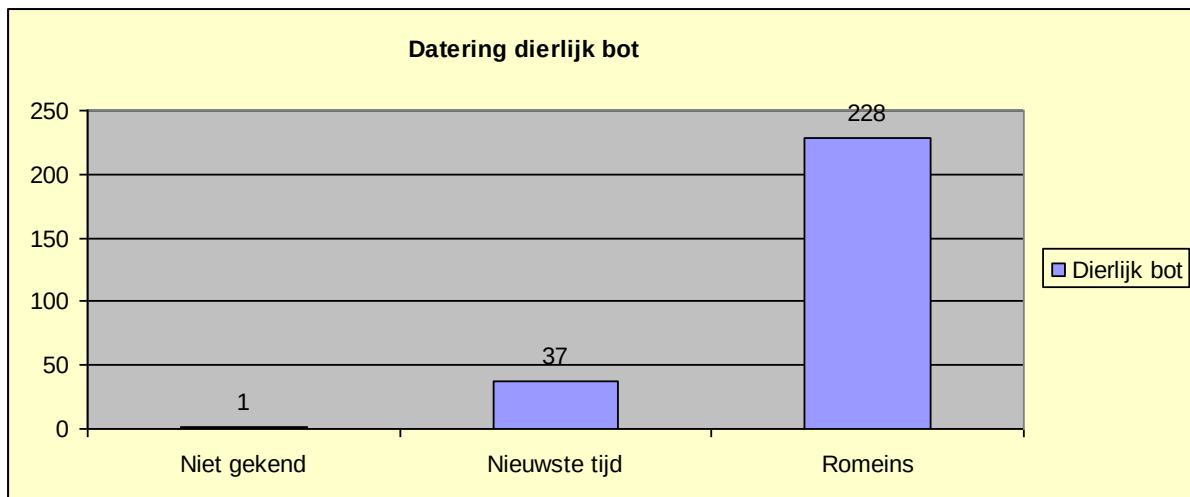
Bovendien werden de meeste van de stukken met een onzekere datering met de metaaldetector gerecupereerd uit de afvalhopen waardoor een duidelijke context ontbreekt.

C. Bot en schelp

1. Aantal

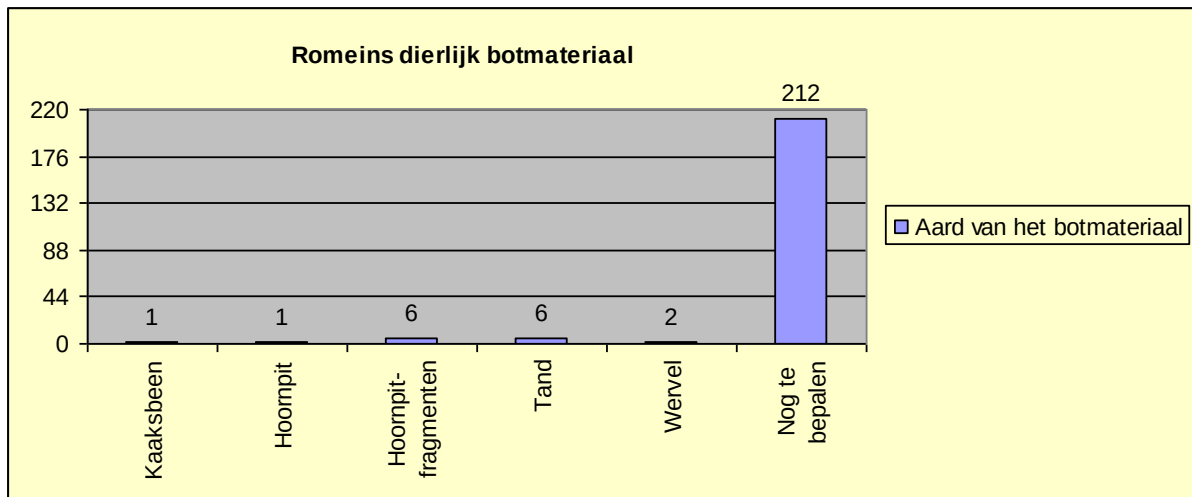
Zoals uit de vorige grafieken blijkt, bestond deze categorie in totaal uit 266 fragmenten. Slechts 1 van deze vondsten was een oesterschelp. De rest bestond volledig uit botfragmenten.

De meerderheid van deze fragmenten kon gedateerd worden in de Romeinse periode (228 fragmenten = 85,7%). Een beperkt aantal kon toegeschreven worden aan de Nieuwste tijd (37 fragmenten = 14,0%) en van één fragment (=0,37%) bleef de datering onduidelijk omdat ze aan het licht kwam tijdens het machinaal uitgraven van de grond en haar context onzeker was.

2. Romeinse periode

Bij het Romeins dierlijk botmateriaal konden een kaaksbeen, een hoornpit, hoornpitfragmenten, tanden en wervels herkend worden. Onderstaande grafiek geeft hun aantallen schematisch weer. De overige botfragmenten werden in het kader van dit rapport niet verder gedetermineerd. Dit maakt deel uit van een aparte studie door specialisten. Hiervoor werden in het kader van deze verwerking geen middelen vrij gemaakt.

3. Nieuwste tijd

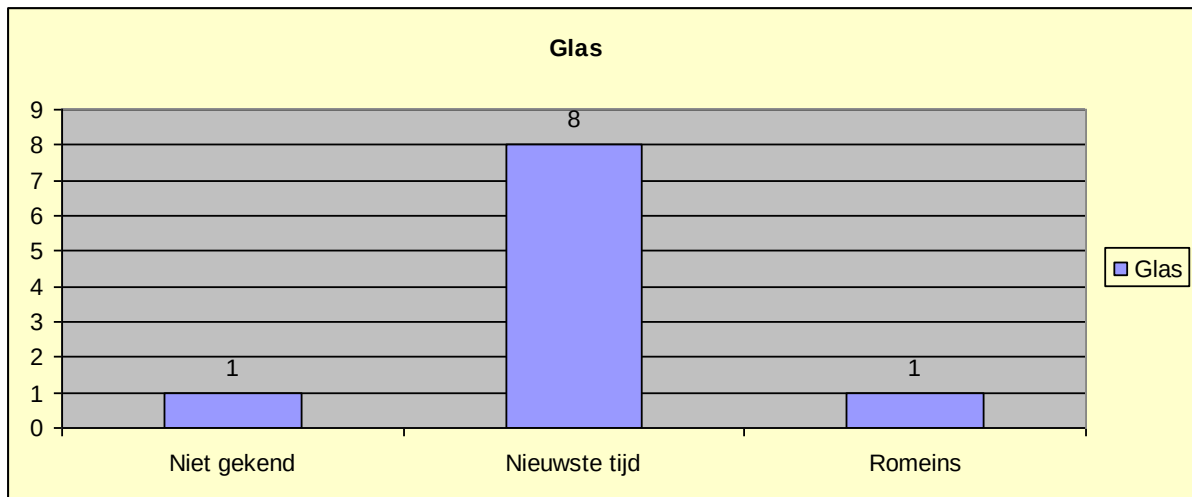
De 37 botfragmenten uit de Nieuwste tijd kunnen quasi allemaal in verband gebracht worden met een skelet van een hond. Wel dient hier opgemerkt te worden dat het intact skelet van een hond hier slechts als één eenheid geteld werd. De rest zijn botfragmenten van het skelet die losgekomen waren en zich verspreid in de kuil bevonden. Wanneer we elk bot van het skelet apart meerekenen ligt het werkelijk aantal botfragmenten dus beduidend hoger. Het skelet bevond zich in anatomisch verband en kon gedateerd worden in de 20ste eeuw (Fig. 39).

Fig. 39: Skelet van een hond.

D. Glas

In totaal leverde het archeologisch onderzoek 10 glasfragmenten op waarbij we de volgende verdeling in functie van de tijdsperiode kunnen maken.

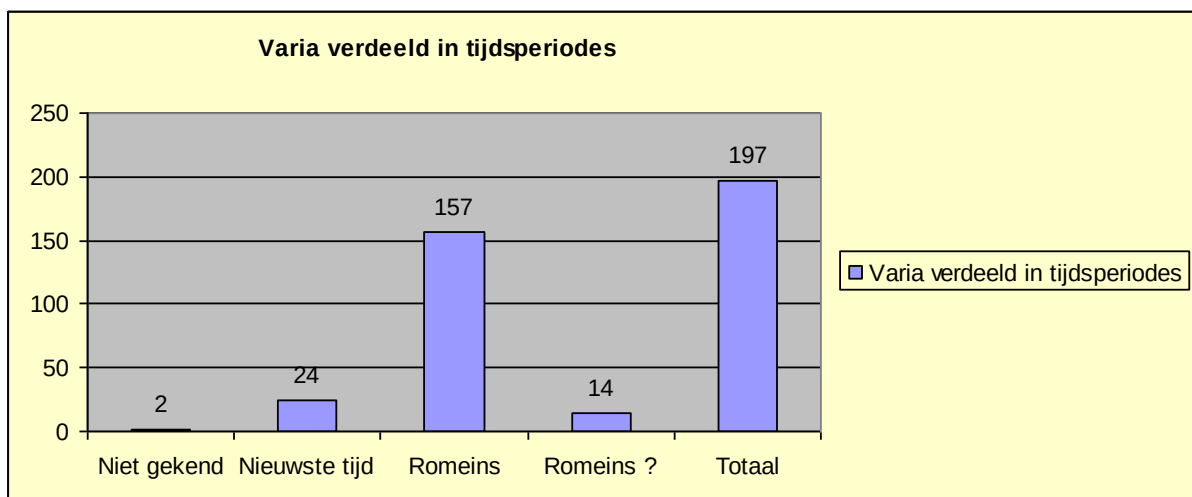

De meerderheid van de glasfragmenten is afkomstig uit de Nieuwste tijd. Twee fragmenten kunnen toegeschreven worden aan glazen flessen, een derde stuk is wellicht vensterglas. Over de andere glasfragmenten uit deze periode kan niks met zekerheid gezegd worden.

Eén glasfragment kan met zekerheid als Romeins gedateerd worden. Het gaat om een lichtgroen wandstuk waarover verder weinig uitspraken gedaan kunnen worden.

E. Varia

In deze categorie bevinden zich 197 vondsten van uiteenlopende aard. Het lijkt daarom beter om deze objecten per tijdsperiode verder te bespreken.

1. Niet gekend

Het 'Variamateriaal' dat niet gedateerd kon worden, bestaat uit een kalkbrokje en een mogelijke sintel. Beide voorwerpen kwamen tevoorschijn bij het machinaal openleggen van het vlak.

2. Nieuwste tijd

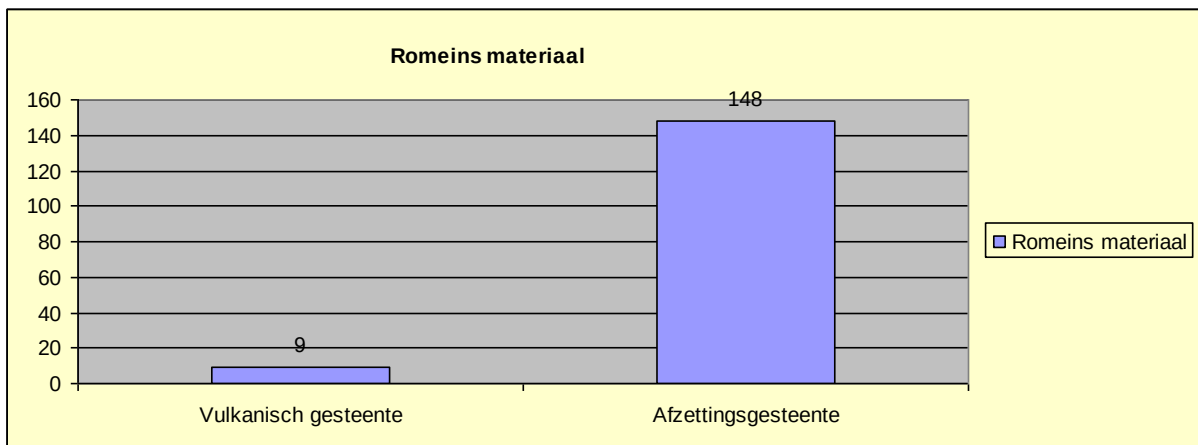
Het 'Variamateriaal' daterend uit de Nieuwste tijd bestaat uit kalkzandsteen, kiezels, grijze, niet nader te determineren steen, leisteen, beton, sintels, steenkool (?), puimsteen en conglomeraat. Wellicht gaat het om bouwafval dat hier op het terrein op verschillende plaatsen gedumpt werd.

3. Romeinse tijd

Bij het Romeins materiaal uit deze categorie kunnen twee grote groepen onderscheiden worden: de gesteenten en de steenkoolfragmenten.

- Gesteenten

Bij het Romeins materiaal uit deze categorie kunnen twee groepen onderscheiden worden: de vulkanische gesteentes en de afzettingsgesteentes. Hun aantallen worden hieronder schematisch weergegeven.

1. Vulkanisch gesteente

In totaal werden 9 fragmenten 'vulkanisch gesteente' aangetroffen die op het eerste zicht puimstenen leken te zijn.

Fig. 40: Vulkanisch gesteente uit spoor 6.

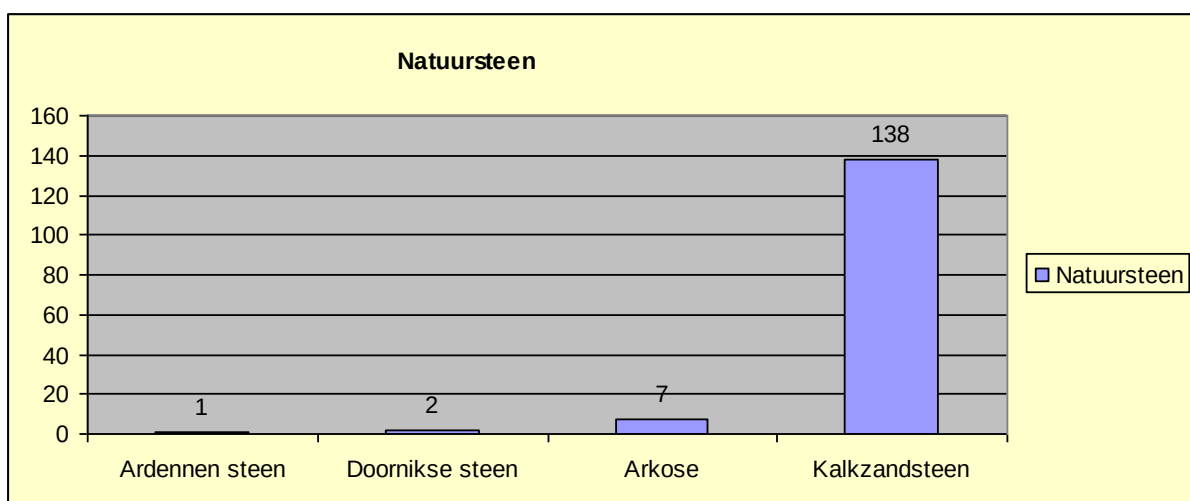
Van één van deze fragmenten, afkomstig uit spoor 6, werd in samenwerking met het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel een slijpplaatje gemaakt met het oog op de determinatie van het gesteente en de herkomstbepaling. Een eerste petrografisch onderzoek toonde aan dat het om een natuurlijk materiaal gaat dat grotendeels bestaat uit monokristallen veldspatoïeden en een grote augiet. Deze bijzondere samenstelling toont aan dat we hier te maken hebben met een vulkanische asse maar dat het geen puimsteen betreft. Puimsteen is minder kristallijn en heeft meer en grotere poriën. De stukken konden nog niet exact geïdentificeerd worden. Vermoed wordt dat de fragmenten niet vanuit de Eifel maar van elders (Siebengebirge en verder) werden aangevoerd.⁶²

Hoewel de Romeinen puimsteen kenden en gebruikten, blijft hun aanwezigheid in contexten meestal vrij beperkt. Puimsteen werd onder meer gebruikt bij de persoonlijke hygiëne. De Romeinen kenden geen zeep en gebruikten een spons en schurende producten zoals puimsteen (*pumex*) om alle poriën goed te reinigen. Daarnaast werd er ook gebruik gemaakt van tandpasta op basis van puimsteenpoeder.⁶³ Puimsteen kende ook bepaalde toepassingen in de bouw. Acht fragmenten werden in één context gevonden, met name in spoor 6 (Fig. 40). Het negende fragment kwam te voorschijn in de vulling van spoor 14. Het blijft onduidelijk waarvoor deze stenen met vulkanische oorsprong in de Romeinse tijd in Asse gebruikt werden.

2. Afzettingsgesteente

In de groep van de afzettingsgesteende onderscheiden we een grotere variatie aan soorten, meer bepaald arkose, Doornikse steen, kalkzandsteen en 'Ardennen steen'. Onderstaande grafiek geeft hun aantallen overzichtelijk weer.

Vermeldenswaardig is het feit dat de 7 fragmenten arkose allemaal afkomstig zijn van maalstenen die afkomstig zijn uit drie verschillende contexten, met name de sporen 4, 6 en 13 (*infra*).

⁶² De Ceukelaire en Duser 2014: persoonlijke communicatie.

⁶³ Devroe 2006 via http://www.ethesis.net/schmink/schmink_corpus.htm#III.%20De%20algemene%20lichaamsverzorging.

- Steenkool

Opvallend was de aanwezigheid van minstens vijf stukken die als steenkoolfragmenten geïnterpreteerd kunnen worden. Deze stukken bevonden zich allemaal in een Romeinse context, met name in spoor 3 (twee fragmenten), in spoor 5 (één fragment) en in spoor 13 (twee fragmenten). De opvulling van deze sporen kan wellicht in de loop van de 2de eeuw n.C. gedateerd worden.

Er bestaat geen twijfel dat de Romeinen reeds steenkool kenden en gebruikten. Steenkoolfragmenten in Romeinse contexten zijn geen zeldzaamheid. Op verschillende plaatsen in België en de ons omringende landen aan het licht in Romeinse contexten. In ons land kwamen er steenkoolfragmenten aan het licht op verschillende plaatsen in Tongeren (Sacramentstraat, in een crematiegraf langs de Romeinse Kassei en in een puinlaag in de O.L.V.-basiliek die geassocieerd kon worden met de afbraak van een Romeins gebouw)⁶⁴, in Tienen (opgraving Spikdorenstraat)⁶⁵, in een Romeinse villa in Hacourt en in relatie met een badhuis in Luik. Al deze vondstlocaties bevinden zich in de regio Luik waar steenkool dagzoomt in het synclitorium van Namen. Andere plaatsen waar steenkoollagen dagzomen in België zijn de omgeving van Charleroi en de Basse-Sambre tot bij Namen en Andenne (allen in de as van Samber en Maas) en in enkele kleinere steenkoolbekkens in de Condroz, bijvoorbeeld Bois-et-Borsu. Ook in Nederland zijn er op een aantal Romeinse sites steenkoolfragmenten gevonden, met name in Ouddorp, Aardenburg, Velsen⁶⁶ en in de Romeinse villae van Voerendaal, Bocholtz en Kerkrade. Onder meer in het Wormdal (grensgebied tussen de Nederlandse provincie Limburg en de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen) komt steenkool voor aan het oppervlak.⁶⁷ In Engeland is het aantal steenkoolfragmenten afkomstig uit Romeinse contexten veel hoger. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat er meer gebieden zijn waar steenkool voorkomt aan het oppervlak. De meeste vondsten in Engeland werden geassocieerd met hypocaustsystemen in villae, badhuizen, graandroogovens en metaalbewerkingssites (smidsen).⁶⁸ In Noord-Frankrijk werden steenkoolfragmenten onder meer aangetroffen op de sites van Saultain en Famars Rhonelle II.⁶⁹

Voor de verwerking en dit rapport opteerden we ervoor om de steenkool als een aparte categorie, los van de andere gesteenten, te behandelen.

4. Romeinse tijd ?

Een 14-tal vondsten kwam tevoorschijn in sporen die niet met zekerheid uit de Romeinse dateren. Het gaat om kalkzandsteen, leisteen, mogelijke sintels en een 3-tal onbepaalde stukken. Een aantal van deze vondsten is mogelijk intrusief, tijdens het onderzoek, in de vulling terecht gekomen (bijvoorbeeld door het inkalven van bovenliggende profielen). Hoewel de Romeinen leisteen onder meer gebruikten als dakbedekking, komen fragmenten hiervan in onze streken niet vaak voor in contexten. Ook steenkoolfragmenten komen eerder zeldzaam voor in Romeinse contexten in onze streken (*supra*).

⁶⁴ Deforce 2015: persoonlijke communicatie; Vanderhoeven, Vynckier, Lentacker, Eryvynck, Van Neer, Cooremans, Deforce, Vandenbruaene, van Heesch en De Bie 2011: 137-138.

⁶⁵ Martens 2015: persoonlijke communicatie.

⁶⁶ Vanderhoeven, Vynckier, Lentacker, Eryvynck, Van Neer, Cooremans, Deforce, Vandenbruaene, van Heesch en De Bie 2011: 137-138; Duser 2015: persoonlijke communicatie.

⁶⁷ <http://www.eifelnatur.de/Niederl%E4ndisch/Seiten/Steenkolenmijnbouw%20Wormdal.html>

⁶⁸ Vanderhoeven, Vynckier, Lentacker, Eryvynck, Van Neer, Cooremans, Deforce, Vandenbruaene, van Heesch en De Bie 2011: 137-138.

⁶⁹ Willems 2015: persoonlijke communicatie.

6.2.6. Besluit

Het archeologisch onderzoek leverde, verspreid over de verschillende sporen, 2415 vondsten op. Dit aantal kan als een hoge vondstconcentratie beschouwd worden. Het materiaal dateert uit twee perioden: de Romeinse tijd en de Nieuwste tijd (1789 tot heden). Van sommige vondsten kon de ouderdom niet bepaald worden.

De analyse deelde het materiaal op in verschillende categorieën: ceramiek, metaal, bot en schelp, glas en varia. Deze vondstengroepen werden afzonderlijk bestudeerd per tijdperiode.

De vondsten uit de Nieuwste tijd bestaan voornamelijk uit geglazuurd aardewerk, stukken van dakpannen en bakstenen, fragmenten van badkamer- en keukentegels, beton, metaalslakken, ijzeren voorwerpen en een intact skelet van een hond uit de 20ste eeuw. Naar alle waarschijnlijkheid kan dit materiaal in verband gebracht worden met het leven in de Villa Rosa van Lucien Caytan die in gebruik was tussen 1920 en 1964 en de afbraak die erop volgde.

De meerderheid van de vondsten dateert uit de Romeinse periode en kan in verband gebracht worden met de Romeinse vicus van Asse. Wat dit materiaal betreft, worden de resultaten van het vooronderzoek uit 2012 bevestigd. De aanwezigheid van verschillende fragmenten terra sigillata uit Zuid-Gallië in combinatie met terra nigra, imitaties van terra nigra en mogelijk zelfs ook terra rubra, handgevormd aardewerk, technisch aardewerk,... doet vermoeden dat verschillende sporen tot een vroegere fase van de nederzetting behoorden. Een algemene datering van de meeste sporen (gebruiksfase en opvulling) tussen het midden van de 1ste eeuw en het einde van de 2de eeuw n.C. wordt daarom voorop gesteld. De datering en de functie van de individuele sporen komen in het volgende hoofdstuk aan bod.

Hoewel de meeste vondsten behoren tot het 'klassiek Romeins materiaal', viel de aanwezigheid van een aantal zaken op omdat ze tijdens het onderzoek op de meer noordelijk gelegen percelen tussen 2006 en 2013 nauwelijks werden aangetroffen. Het gaat om de aanwezigheid van verschillende fragmenten van vulkanisch gesteente met een voorlopig onbekende oorsprong, een opvallend aantal fragmenten metaalglanzend aardewerk en twee stukken van een stekelbeker in geverniste techniek. De aanwezigheid van mogelijke sintels (restproduct van steenkool) in contexten met een Romeinse oorsprong is voor onze streken niet uitzonderlijk maar wel zeldzaam. Op andere sites kon de aanwezigheid van steenkoolfragmenten meestal geassocieerd worden met een hypocaustsysteem van een villa, een badhuis of smidse-activiteiten. Over de betekenis van steenkoolfragmenten in Romeinse afvalkuilen in Asse kan weinig met zekerheid gezegd worden.

6.3. Analyse en interpretatie van de grondsporen

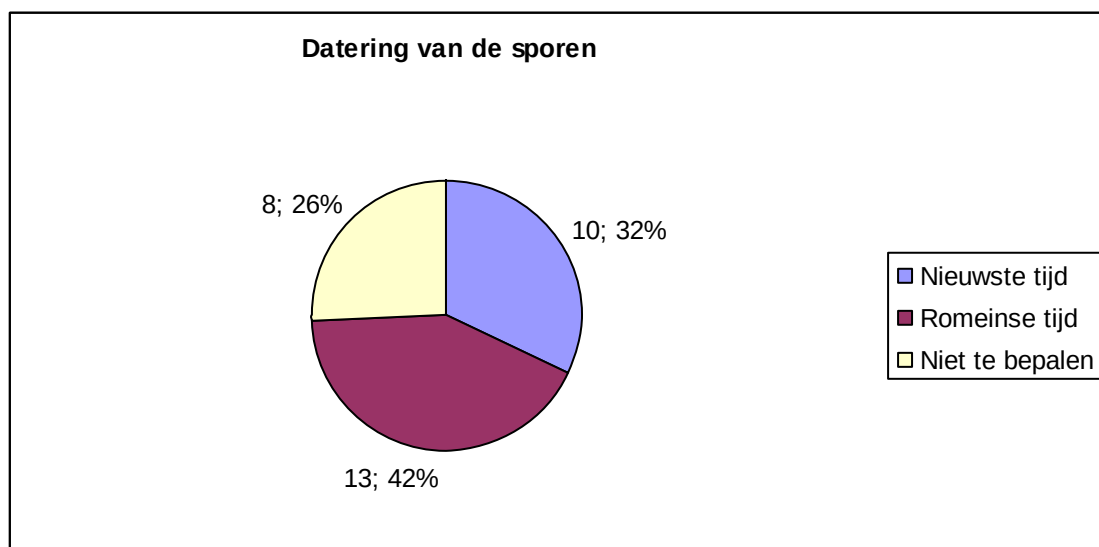
6.3.1. Algemeen

In totaal werden er tijdens het vlakdekkend onderzoek 31 sporen geregistreerd in het vlak. Vijf ervan kwamen ook reeds tijdens het vooronderzoek (VO) gedeeltelijk aan het licht, met name spoor 6 = VO 9, spoor 9 = VO 7, spoor 10 = VO 8, spoor 8 = VO 6 en spoor 14 = VO 10.

Op basis van de datering kunnen deze sporen in drie categorieën worden onderverdeeld:

- Nieuwste Tijd (1789 tot heden)
+ sporen 1, 10 (= VO 8), 11, 15, 16, 17, 18, 20, 35 en 36
- Romeinse sporen
+ sporen 3, 4, 5, 6 (= VO 9), 9 (= VO 7), 12, 13=13², 33A, 22=34, 14=37=38 (= VO 10), 21=23, 24 en 25
- Onzekere datering
+ sporen 2, 7, 8 (= VO 6), 19, 26, 27, 31, 28/29/30/32/33B (cluster)

Onderstaande grafiek geeft deze aantallen grafisch weer (Fig. 23). Bij deze telling werd er echter geen rekening gehouden met de recente afdekklagen en 20ste sporen die in het noord- en het oostprofiel opgetekend werden.

De meerderheid van de sporen dateert uit de Romeinse periode. Daarnaast kwamen ook een relatief groot aantal sporen uit de Nieuwste tijd tevoorschijn. Tenslotte bleef de datering van 26% van de sporen onzeker. Eén spoor uit die categorie heeft mogelijk zelfs een natuurlijke oorsprong (spoor 19).

In de volgende hoofdstukken zal een analyse gemaakt worden van al deze sporen en het materiaal in hun vulling.

6.3.2. Overzicht van de analyseresultaten van de aangetroffen sporen

A. Schematisch overzicht van de analyseresultaten van het archeologisch onderzoek

De tabel in bijlage 2 geeft een schematisch overzicht van de analyse van de verschillende sporen. In de volgende hoofdstukken zal verder ingegaan worden op deze resultaten.

B. Analyse en interpretatie van de sporen en de relatie met het archeologisch materiaal in hun vulling van het archeologisch onderzoek

1. Natuurlijke sporen

Hoewel tijdens het archeologisch vooronderzoek in 2012 nog twee sporen van natuurlijke oorsprong werden waargenomen, leverde het archeologisch onderzoek slechts één spoor, spoor 19, op dat mogelijk een natuurlijke oorsprong heeft (*infra*).

2. Nieuwste tijd (1789 – heden)

In totaal konden met zekerheid 10 sporen uit de Nieuwste Tijd herkend worden. De datering gebeurde op basis van het archeologisch materiaal in hun vulling. Deze sporen worden hieronder individueel verder besproken. Daarna volgt een algemeen analyseresultaat. De sporen waarvan een datering in deze periode twijfelachtig is, komen in het volgend hoofdstuk aan bod.

- Spoor 1

Spoor 1 is een aan- of afvoerleiding voor water die vanuit de zuidwestelijke hoek naar de noordoostelijke hoek van het opgravingsterrein liep (Fig. 41). Ze is vervaardigd in een witbakkende klei en heeft een bruine glazuurlaag op de binnen- en de buitenzijde. Deze buis werd ook reeds aangesneden tijdens het vooronderzoek (spoor R6) in 2012. De leiding kan in verband gebracht worden met de 'Villa Rosa' en het zomerhuis in het kasteelpark. Ze dateert uit de eerste helft van de 20ste eeuw.

Fig. 41: Algemeen zicht op spoor 1.

- Spoor 10

Spoor 10 bevond zich in het noordelijk gedeelte van het opgravingsvlak en sneed het Romeinse spoor 9 (Fig. 42). Aan het opgravingsvlak kon het spoor omschreven worden als een licht onregelmatige rechthoekige vlek. Omdat dit geen Romeins spoor was, werd het slechts gedeeltelijk gecoupeerd waardoor een volledige beschrijving van het profiel ontbreekt.

Fig. 42: Algemeen zicht op spoor 10 (links).

In de vulling bevonden zich verschillende stukken verbrande leem, bouw materiaal, geglaazuurd aardewerk, een pijpensteeltje in witbakkende klei, een paar stukken kalkzandsteen en een sintel.

Op basis van het archeologisch materiaal kan dit spoor in de 20ste eeuw gedateerd worden. Over de primaire functie bestaat geen zekerheid. In een tweede fase werd de kuil gevuld met aarde en afval.

- Spoor 11

Spoor 11 heeft een quasi rechthoekige vorm en was volledig door het Romeinse spoor 6 gegraven (Fig. 43). Het spoor kenmerkte zich door een losse, zwarte vulling waarin zich een grote hoeveelheid afval bevond waaronder bouwmaterialen (steen, beton, tegels, mortel, baksteen), geglaazuurd aardewerk, boom- en plantenwortels en een metaalslak (Fig. 44).

Fig. 43: Spoor 11 in grondvlak.

Op basis van de aard van het materiaal kan deze afvaldump in de (tweede helft van de) 20ste eeuw gedateerd worden.

Fig. 44: Spoor 11 in doorsnede.

- Spoor 15

Spoor 15 bevond zich in de zuidoostelijke hoek van het terrein en kon niet volledig worden vrij gelegd (Fig. 45). De schaafovondsten uit deze zone enerzijds, waaronder geglazuurd aardewerk en baksteen- en dakpanfragmenten, en de scherpe aflijning en de aard van de vulling anderzijds tonen aan dat het hier om een recente verstoring (20ste eeuw) gaat.

Fig. 45: Algemeen zicht op spoor 15.

- Spoor 16

Spoor 16 is een deel van een rechthoekig of vierkant spoor in het zuiden van het opgravingsterrein dat doorsneden wordt door de aan-/afvoerbuis (spoor 1). Het profiel was U-vormig met vrij recht aflopende wanden en een vlakke bodem (Fig. 46 en 47).

Fig. 46: Spoor 16 in grondvlak.

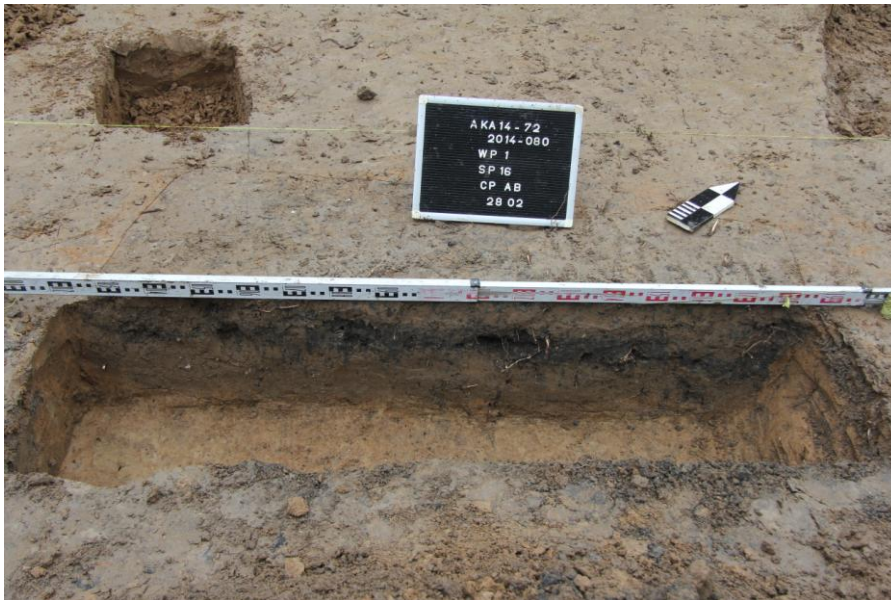

Fig. 47: Doorsnede van spoor 16.

In de vulling bevonden zich baksteenfragmenten, verschillende stukken geglaazuurd aardewerk, porseleinfragmenten, tegelstukken, metaalslakken en verschillende glasfragmenten. Op basis van dit materiaal kan het spoor in de 20ste eeuw gedateerd worden. Mogelijk houdt het materiaal verband met de villa van Caytan die op dit domein stond.

- Spoor 17

Dit spoor bevond zich in de zuidwestelijke zone van het opgravingsterrein en werd doorsneden door spoor 16 (Fig. 48). Dit rechthoekig spoor werd gekenmerkt door een onregelmatig profiel met minstens één schuin aflopende wand (Fig. 49). De vulling bevatte geglaazuurd en oxiderend aardewerk, niet nader te identificeren fragmenten en metaalslakken. Op basis van dit materiaal kan het spoor in de 20ste eeuw gedateerd worden.

Fig. 48: Spoor 17 in grondvlak.

Fig. 49: Doorsnede van spoor 17.

- Spoor 18

Spoor 18 is een deel van een ellipsvormig spoor dat zich aftekende aan de zuidkant van het opgravingsvlak (Fig. 50). De schaafovondsten uit deze zone (geglazuurd aardewerk en baksteen- en dakpanfragmenten) en de scherpe aflijning en de aard van de vulling anderzijds tonen aan dat het hier om een recente verstoring uit de 20ste eeuw gaat.

Fig. 50: Algemeen zicht op spoor 18.

- Spoor 20

Aan de oostzijde van het opgravingsterrein bevond zich een ellipsvormig spoor met een opvallende concentratie aan dierlijk botmateriaal aan het oppervlak (Fig. 51).

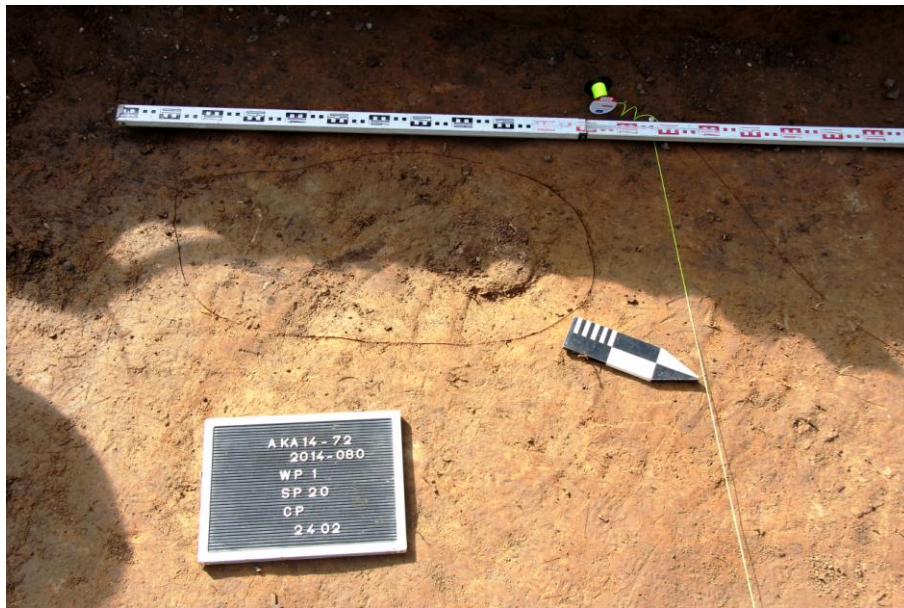

Fig. 51: Spoor 20 in grondvlak.

Onderzoek wees uit dat op deze plaats een hond begraven werd. Het nagenoeg intacte hondenskelet bevond zich nog volledig in anatomisch verband (Fig. 52 en 53).

Fig. 52: Detail van het hondenskelet in de vulling van spoor 20.

Fig. 53: Algemeen zicht op het hondenskelet in de vulling van spoor 20.

Nadat het skelet geborgen was, werd het spoor gecoupeerd. Onder het niveau van het skelet liep de vulling van de kuil nog slechts een 5-tal cm verder (Fig. 54). In de vulling bevonden zich een 3-tal kleine fragmenten bouwmetaal die niet verder geïdentificeerd konden worden en een metaalslak. De beperkte hoeveelheid afval in de vulling doet vermoeden dat de kuil enkel voor de begraafing van de hond gegraven werd.

De aard van het materiaal doet een datering van het hondengraf in de 20ste eeuw vermoeden. Mogelijk was de Lucien Caytan de eigenaar van de hond die begraven was in de meest westelijke zone van het villadomein.

Fig. 54: Profiel van spoor 20.

- Spoor 35

Spoor 35 kwam tevoorschijn in de zone waar de regenwaterput zou worden ingeplant en kon slechts gedeeltelijk worden vrij gelegd en onderzocht. Wellicht gaat het om een deel van een rechthoekig of vierkant spoor (Fig. 55).

Een coupe op dit spoor wees uit dat het een recente verstoring was die slechts enkele centimeters diep bewaard was maar wel een ouder, Romeins spoor (spoor 14, *infra*) doorsneed. In de vulling werd onder meer recent glas en kalk aangetroffen.

Fig. 55: Algemeen zicht op spoor 35 (rode pijl).

- Spoor 36

Spoor 36 kwam eveneens tevoorschijn in de zone waar de regenwaterput zou worden ingeplant en kon slechts gedeeltelijk worden vrij gelegd en onderzocht. Het betreft hier een deel van een vermoedelijk ellipsvormig spoor (Fig. 56).

Een coupe op dit spoor wees uit dat het om een recente verstoring ging die 0,06 m diep bewaard was (Fig. 57). In de vulling werden een metalen draad en enkele niet verder te identificeren fragmenten van bouwafval aangetroffen.

Fig. 56: Algemeen zicht op spoor 36 (rode pijl).

Fig. 57: Profiel van spoor 36.

- Besluit

De opgraving leverde in totaal 10 sporen uit de Nieuwste Tijd op. Op basis van het materiaal in hun vulling konden ze allemaal in de 20ste eeuw gedateerd worden. Bij een beperkt aantal sporen was de primaire functie duidelijk, met name een nutsleiding (spoor 1) die verband houdt met de Villa Rosa van Lucien Caytan, een afvaldump (spoor 11) en de laatste rustplaats van een hond (spoor 20). De andere sporen zijn kuilen waarvan de primaire functie niet achterhaald kon worden maar die in een tweede fase opgevuld werden met aarde en 20ste-eeuws afval.

3. Romeinse periode

- Inleiding

In totaal konden met zekerheid 13 sporen uit de Romeinse periode herkend worden die hieronder verder individueel besproken worden. De datering gebeurde op basis van het archeologisch materiaal uit hun vulling (zie 6.2.5). Daarna volgt een algemeen analyseresultaat. De sporen waarvan een Romeinse datering twijfelachtig is, komen in het volgende hoofdstuk aan bod.

- Spoor 3

Spoor 3 maakt samen met de Romeinse sporen 4 en 6 deel uit van een cluster van kuilen waarbij hun onderlinge relatie niet achterhaald kon worden. Spoor 3, met een lengte van 2,40 m en een breedte van 1,30 m, was slechts 0,40 m diep bewaard (Fig. 58 en 59).

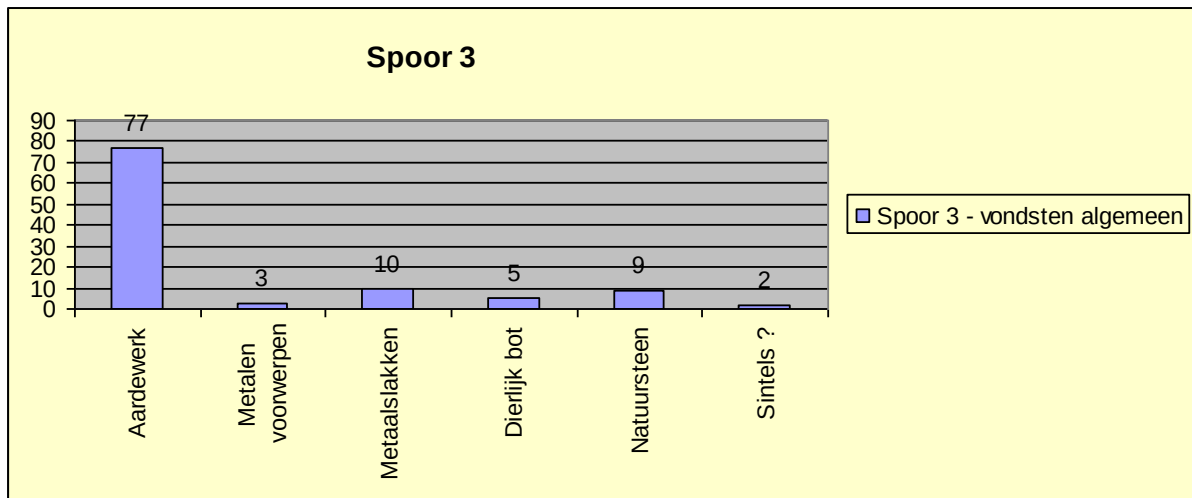

Fig. 58: Spoor 3 in grondvlak.

Fig. 59: Profiel van spoor 3 en spoor 4.

Uit de vulling van het spoor werden in totaal 106 vondsten uit de Romeinse periode gerecupereerd:

De categorie van het aardewerk omvatte 20 fragmenten bouw materiaal (8 dakpanfragmenten, 5 stukken verbrande leem en 7 onbepaalde fragmenten), 55 stukken ceramiek en 2 fragmenten die niet verder geïdentificeerd konden worden.

De ceramiek bevatte kruikwaar, reducerend aardewerk, zeepwaar, verschillende fragmenten terra sigillata, gevernist aardewerk met witte kern, een zwarte deklaag en zandbestrooiing, een doliumfragment en dolia-achtige waars en fragmenten van Pompejaans Rood aardewerk. Bij de terra sigillata werden zowel fragmenten uit Zuid- als uit Centraal-Gallië herkend. Eén stuk kon met zekerheid toegeschreven worden aan een Dragendorff 35. Een ander fragment was duidelijk secundair verbrand (Fig. 60).

Opvallend was de aanwezigheid van een bodem in reducerende techniek met een diameter van 0,09 m waarvan de randen duidelijk intentioneel waren weggehaald waardoor een vlakke (speel?)schijf ontstond (Fig. 61).

Fig. 60: Fragment terra sigillata, secundair verbrand.

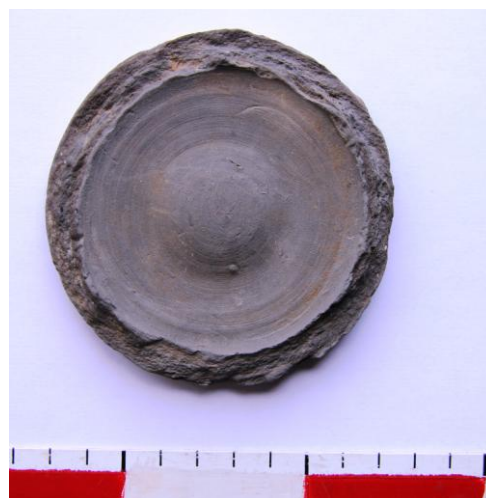

Fig. 61: Bodem in reducerende techniek, omgevormd tot (speel?)schijf.

De metalen voorwerpen bestonden uit 3 ijzeren nagels. Daarnaast bevatte de vulling ook 10 metaalslakken.

Bij de 5 fragmenten dierlijk botmateriaal kon met zekerheid 1 tand en 1 verbrand stuk bot herkend worden.

De 9 fragmenten van gesteenten zijn allemaal kalkzandstenen. Twee ervan hadden een rechte hoek en kunnen dus al bewerkte stenen beschouwd worden.

Tenslotte bevatte de vulling twee steenkoolfragmenten.

Het archeologisch materiaal was te weinig karakteristiek om een gedetailleerde datering toe te laten. Een algemene datering van de opvulling van het spoor in (de eerste helft van) de 2de eeuw n.C. wordt daarom vooropgesteld.

Over de primaire functie van het spoor bestaat weinig zekerheid. In een tweede fase werd de kuil duidelijk opgevuld met aarde en nederzettingsafval.

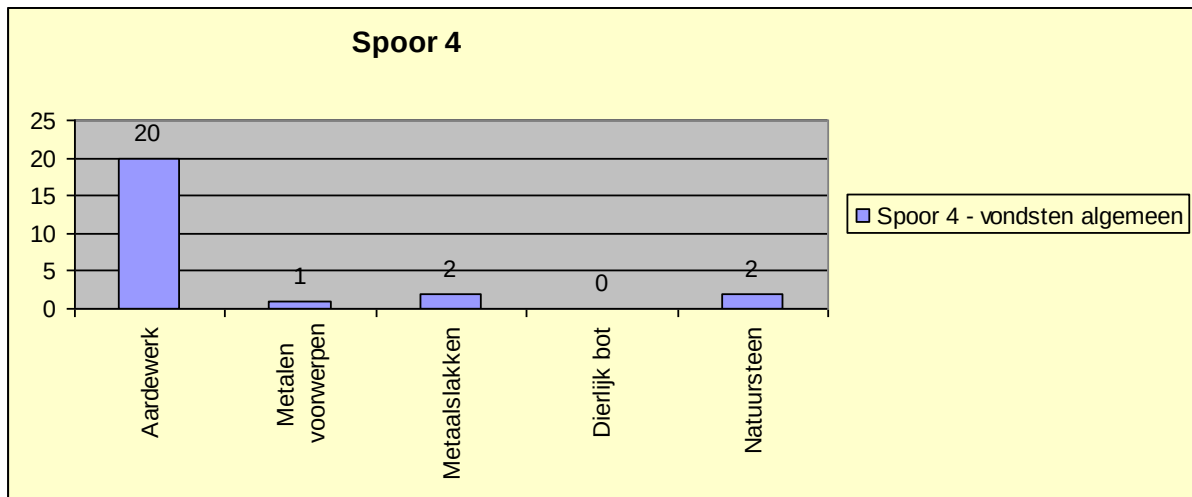
- Spoor 4

Spoor 4 maakt samen met spoor 3 en 6 deel uit van een cluster van kuilen (Fig. 62). De onderlinge relatie tussen spoor 3 en 4 kon, noch aan het oppervlak noch in het profiel, met zekerheid achterhaald worden. Omwille van een duidelijk kleurverschil in de vulling werden spoor 3 en 4 uiteindelijk toch als twee aparte kuilen beschouwd.

Fig. 62: Spoor 4 in grondvlak.

Het cirkelvormige spoor 4 met een diameter van 1,00 m was slechts 0,26 cm diep bewaard. In de vulling werden in totaal 20 vondsten uit de Romeinse periode aangetroffen:

Het aardewerk omvatte 9 fragmenten bouwmetaal (6 dakpanfragmenten, 2 stukken verbrande leem en 1 onbepaald fragment) en 11 stukken ceramiek: verschillende fragmenten oxiderend en reducerend aardewerk en een amfoorfragment.

De metalen voorwerpen bestonden uit 2 metaalslakken en 1 ijzerfragment dat mogelijk afkomstig is van een nagel.

De vulling bevatte ook twee stukken gesteente waaronder een kalkzandsteen en een stuk arkose, afkomstig van een maalsteen.

Door gebrek aan karakteristiek Romeins materiaal bleef de datering van het spoor onzeker. De primaire functie van spoor 4 kon niet achterhaald worden. Wel staat vast dat het in een tweede fase als afvalkuil dienst deed.

- Spoor 5

Omdat dit spoor doorliep in oostelijke richting en het aan de zuidzijde doorsneden werd door een recente verstoring, kon spoor 5 slechts gedeeltelijk worden vrij gelegd en onderzocht (Fig. 63). Het wellicht rechthoekig of vierkant spoor was 0,50 m diep bewaard (Fig. 64).

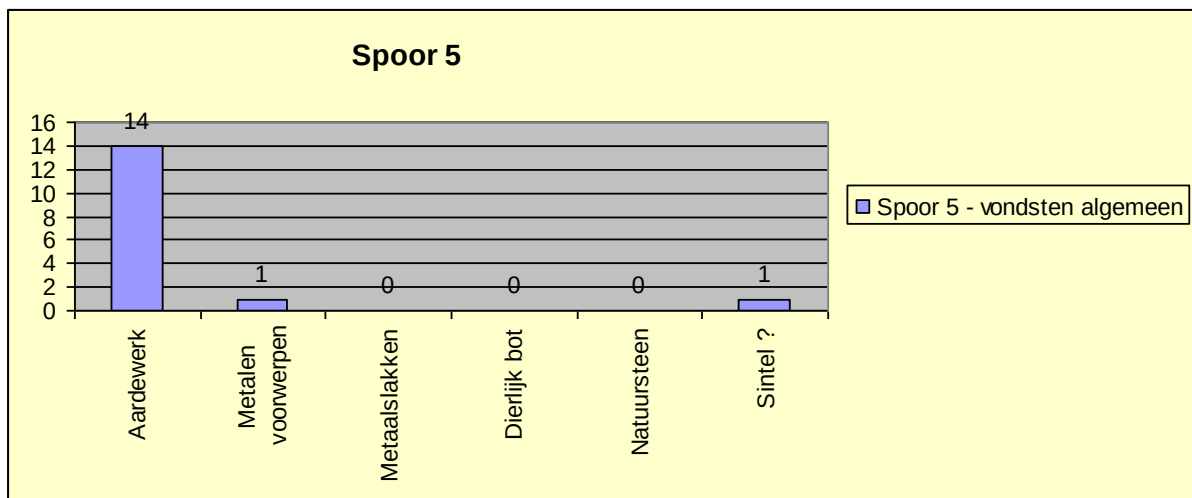

Fig. 63: Spoor 5 in grondvlak.

Fig. 64: Doorsnede van spoor 5.

In de vulling waren 16 Romeinse vondsten aanwezig:

Het aardewerk bevatte 2 fragmenten bouw materiaal (2 stukken verbrande leem) en 12 stukken ceramiek. Deze laatste categorie bestond uit reducerend aardewerk, een fragment van een kom in terra nigra (grijze, zepige variant), kruikwaar en een verbrand fragment van een dolium.

Het metalen voorwerp is mogelijk afkomstig van een ijzeren nagel. Tenslotte werd 1 steenkoolfragment aangetroffen.

Het gebrek aan karakteristiek materiaal uit de Romeinse periode laat niet toe om dit spoor nauwkeurig te dateren. Ook de oorspronkelijke functie van deze kuil kon niet achterhaald worden. In een tweede fase werd de kuil gevuld met aarde en afval.

- Spoor 6

Ongetwijfeld één van de meest opvallende sporen in het grondvlak was spoor 6. Het spoor tekende zich aan het oppervlak af als een cirkel met een diameter van 3,60 m (Fig. 65). Ook tijdens het vooronderzoek in 2012 werd dit spoor reeds aangesneden en gedeeltelijk onderzocht (toen spoornummer 9).

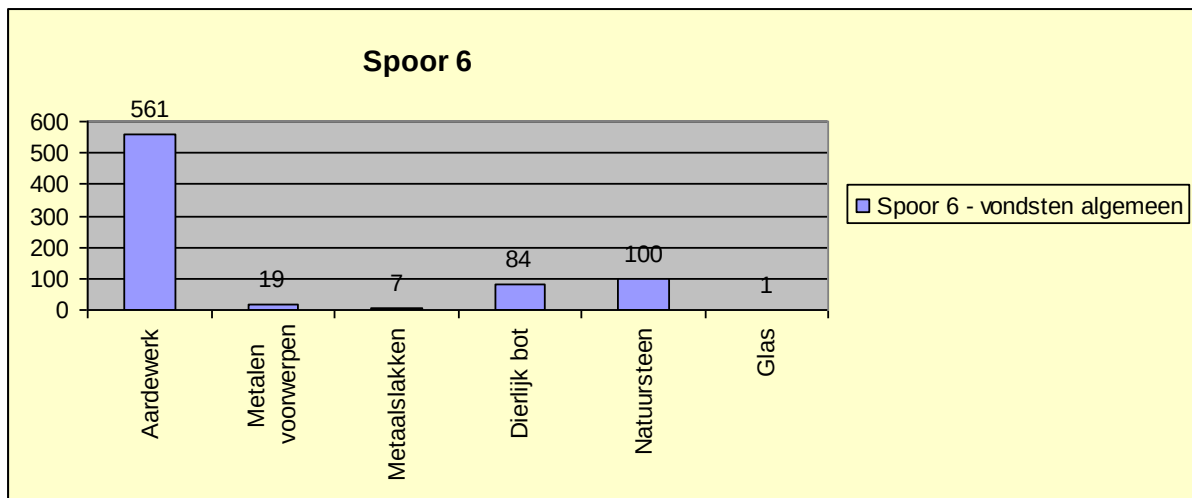
Fig. 65: Spoor 6 in grondvlak.

Het profiel van spoor 6 was erg onregelmatig. De vulling van deze kuil bestond uit verschillende lagen en lenzen. De maximaal bewaarde diepte van de kuil bedroeg 1,30 m (Fig. 66).

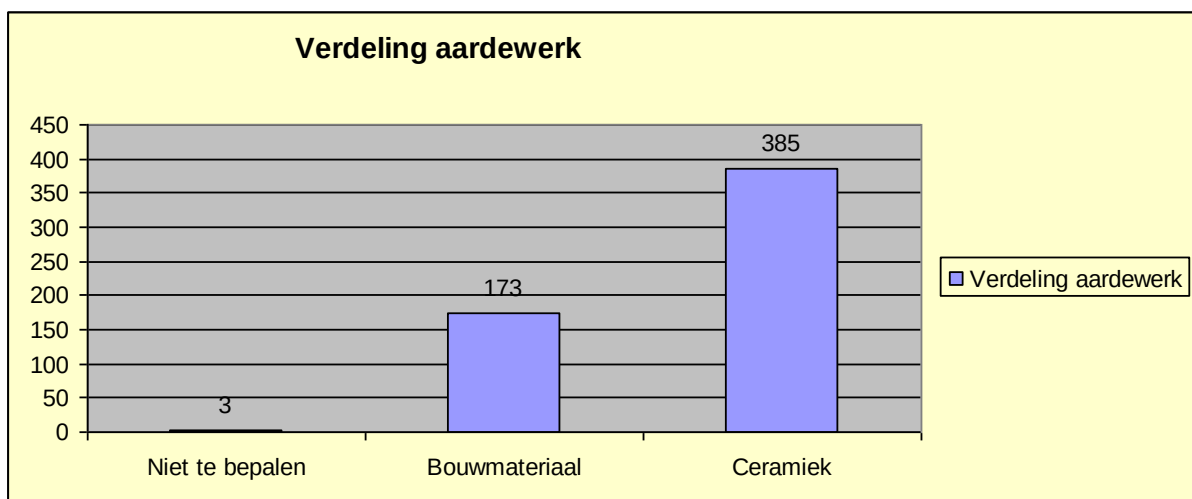
Fig. 66: Profiel van spoor 6.

Uit de vulling werden in totaal maar liefst 771 vondsten gerecupereerd (inclusief de vondsten uit het vooronderzoek):

Omwille van het grote aantal vondsten zullen de verschillende categorieën hier via grafieken meer in detail behandeld worden.

Bij het aardewerk kunnen we de volgende opdeling met bijhorende aantallen maken:

Bij het bouwmateriaal konden de volgende groepen herkend worden: 101 dakpanfragmenten, 1 mogelijk mortelfragment, 22 stukken verbrande leem, 11 stukken verbrande leem met de restanten van witte pleister en 38 stukken die verder niet gedetermineerd konden worden.

De ceramiek uit deze context was erg gevarieerd en bestond uit verschillende soorten verder te bepalen reducerend (Fig. 68) en oxiderend aardewerk, handgevormd aardewerk, technisch aardewerk, gevernist aardewerk met witte kern, terra nigra en terra nigra-achtig aardewerk (4

fragmenten zijn mogelijk als Assese productie uit oven A4 te beschouwen⁷⁰), terra sigillata uit Zuid- en Centraal-Gallië, wrijfschaalfragmenten, amfoorfragmenten, zeepwaar, doliumfragmenten (Fig. 67) en dolia-achtige waar, Pompejaans Rood aardewerk (onder meer uit Les Rues-des-Vignes), metaalglanzend aardewerk, kruikwaar, terra rubra-achtige waar en/of imitaties van terra nigra en een fragment van een stekelbeker in gevernist aardewerk met rode kern (Fig. 69).

Bij de terra sigillata werd onder meer een fragment van een Dragendorff 37 herkend (Fig. 70), bij de amforen bevonden zich verschillende fragmenten van een Dressel 20 (voor olijfolie) en een fragment van een Dressel 7-11 (voor vissaus).

Fig. 67: Doliumfragment uit de vulling van spoor 6.

Fig. 68: Deel van een deksel uit de vulling van spoor 6.

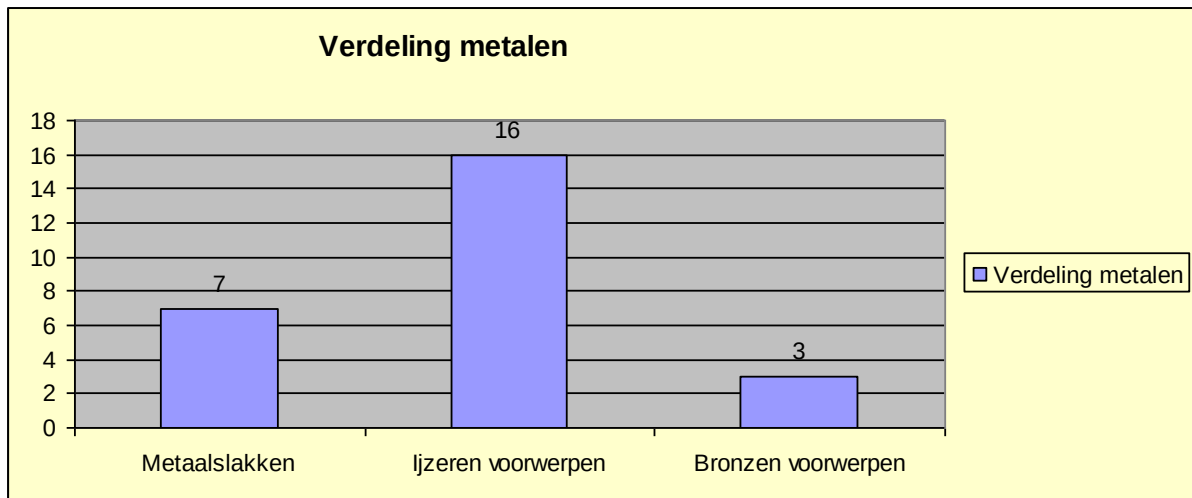

Fig. 69: Fragment van een stekelbeker uit de vulling van spoor 6.

Fig. 70: Fragment terra sigillata, Dragendorff 37 uit de vulling van spoor 6.

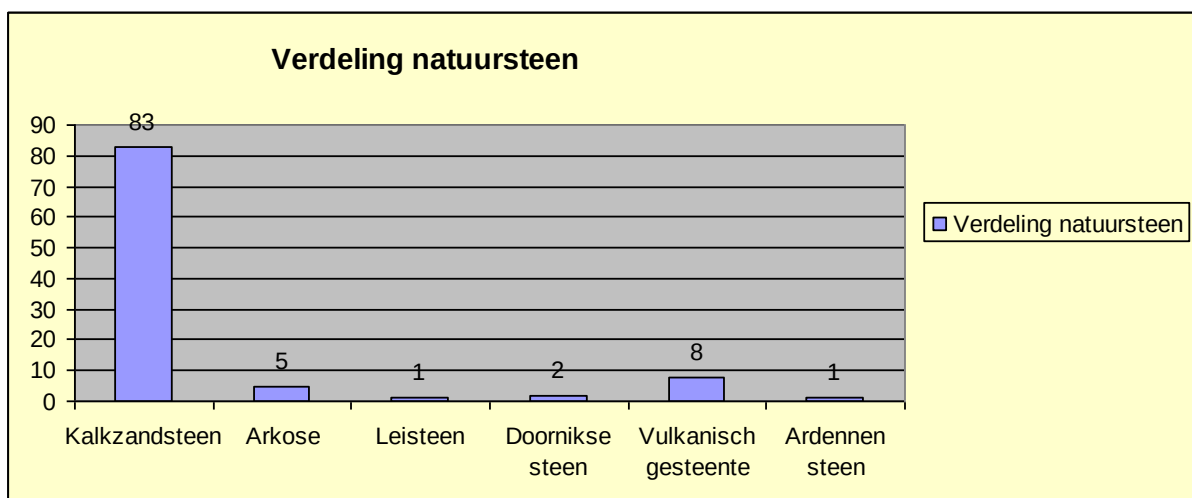
⁷⁰ Magerman, Lodewijckx, Pede, Van de Vijver 2011: 182-209.

Voor de opdeling van de metalen en hun aantallen geeft dit het volgend beeld:

Alle ijzeren voorwerpen kunnen toegeschreven worden aan nagels. Bij de bronzen voorwerpen konden 2 fibulafragmenten en 1 oorlepelje herkend worden.

Bij de natuursteen geeft een verdere opsplitsing volgend resultaat:

Opvallend is de grote verscheidenheid aan gesteenten die in de vulling van dit spoor aanwezig was. Eén stuk kalkzandsteen kan mogelijk als een slijpsteen beschouwd worden. Alle fragmenten in arkose zijn afkomstig van maalstenen (Fig. 71) waarbij de arkose mogelijk in het zuiden van België (omgeving Vielsalm) ontgonnen werd. Tenslotte herkenden we ook leisteen, Doornikse steen, vulkanisch gesteente en mogelijk een steen uit de Ardennen.

Fig. 71: Fragment van een maalsteen in arkose uit spoor 6.

Eindigen doen we met 1 fragment lichtgroen glas en 84 fragmenten dierlijk botmateriaal waaronder 3 tanden en twee verkoolde botfragmenten (Fig. 72).

Fig. 72: Twee verkoolde botfragmenten.

Op basis van het archeologisch materiaal in de vulling kan de demping van spoor 6 wellicht in de eerste helft van de 2de eeuw n.C. gedateerd worden.

Over de primaire functie van dit spoor bestaat weinig zekerheid. Gelet op haar omvang kan mogelijk gedacht worden aan een leemwinningskuil. Wel staat vast dat de kuil in een tweede fase als dumpplaats voor een grote hoeveelheid afval gebruikt werd.

- Spoor 9

Spoor 9 bevond zich aan de noordzijde van het opgravingsterrein (Fig. 73). Het vermoedelijk in origine rechthoekig spoor dat gesneden werd door een 20ste-eeuwse kuil was 0,54 m diep bewaard (Fig. 74 en 75).

Fig. 73: Spoor 9 in grondvlak.

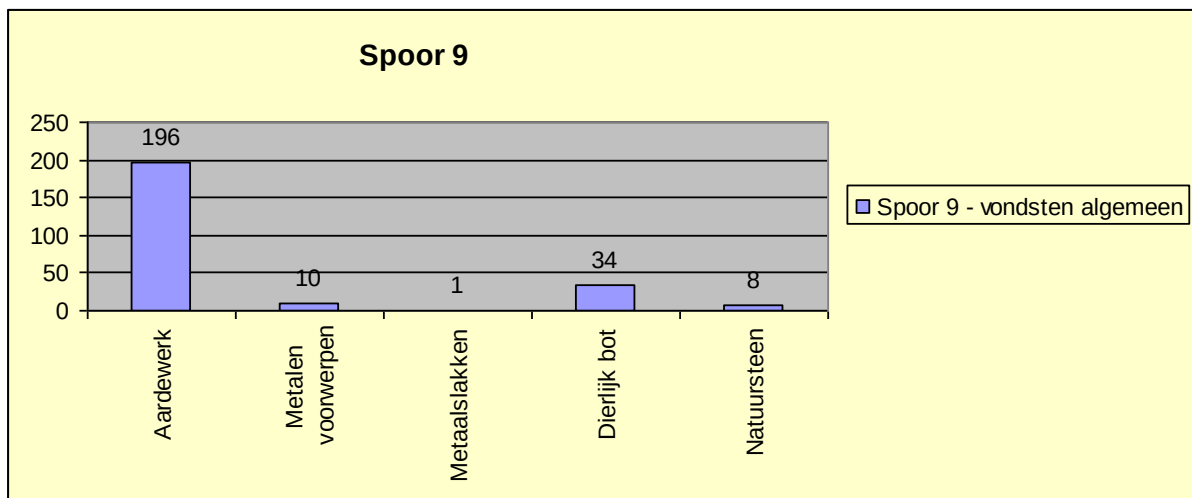

Fig. 74: Spoor 9, coupe EB.

Fig. 75: Spoor 9, coupe NP.

De vulling van spoor 9 leverde in totaal 249 vondsten die als volgt kunnen worden onder verdeeld:

Het aardewerk bevatte 31 fragmenten bouwmetaal (12 dakpanfragmenten, 6 fragmenten verbrande leem, 1 stuk roze mortel en 12 fragmenten die te klein waren om te identificeren) en 165 stukken ceramiek. Bij deze laatste categorie kon het volgende herkend worden: verschillende soorten reducerend aardewerk, terra nigra-achtig aardewerk, terra rubra-achtig aardewerk of een imitatie van terra nigra, (Tiens) gesmookt aardewerk, kruikwaar, Pompejaans Rood aardewerk, terra sigillata (uit Zuid- en Centraal-Gallië), handgevormd aardewerk (Fig. 77), doliumfragmenten, een fragment van een stekelbeker in gevernist aardewerk met rode kern (Fig. 76), zeepwaar en gevernist aardewerk met witte kern.

Fig. 76: Deel van een stekelbeker uit de vulling van spoor 9.

Fig. 77: Fragment handgevormd aardewerk in reducerende techniek.

De metalen voorwerpen bestonden uit 1 bronzen, niet nader te identificeren voorwerp, 8 ijzeren nagels en 1 niet verder te determineren ijzeren object. De vulling bevatte eveneens 1 metaalslak.

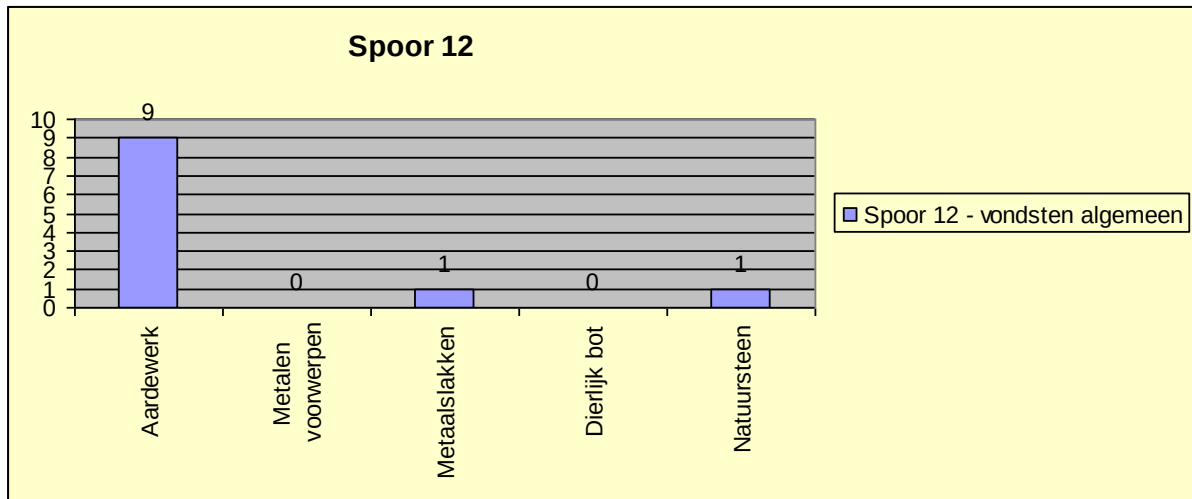
Tenslotte werden 34 fragmenten dierlijk botmateriaal en 8 stukken gesteente, allen kalkzandstenen, gerecupereerd.

Het gebrek aan karakteristiek materiaal uit de Romeinse periode laat niet toe om dit spoor nauwkeurig te dateren. Het aanwezige materiaal doet een opvulling van de kuil in de (eerste helft?) van de 2de eeuw n.C. vermoeden.

Het blijft onduidelijk waarvoor deze kuil oorspronkelijk gegraven werd. Wel staat vast dat hij in een tweede fase opgevuld werd met aarde en afval.

- Spoor 12

Spoor 12 bevond zich net ten westen van spoor 6 en kan omschreven worden als een ellipsvormig spoor met een onregelmatig profiel (Fig. 78 en 79). De vulling bevatte 11 vondsten:

Het aardewerk bestond uit 4 fragmenten bouwmetaal (2 dakpanfragmenten en 2 niet nader te bepalen fragmenten) en 5 stukken ceramiek, meer bepaald terra sigillata (mogelijk uit Zuid-Gallië), een amfoorfragment, een stukje reducerend aardewerk, een fragment doliumachtige waar en een niet nader te bepalen stuk oxiderend aardewerk.

Behalve aardewerk werd er 1 metaalslak en 1 stuk gesteente, een kalkzandsteen, aangetroffen.

Door gebrek aan karakteristiek Romeins materiaal kon het spoor niet nauwkeurig gedateerd worden. De primaire functie van spoor 12 kon niet achterhaald worden. Wel staat vast dat het in een tweede fase als dumpplaats voor een beperkte hoeveelheid afval dienst deed.

Fig. 78: Spoor 12 in grondvlak.

Fig. 79: Profiel van spoor 12.

- Spoor 13, spoor 13-2 en spoor 33 A

Spoor 13 kwam aan het opgravingsvlak tevoorschijn als een klein deel van een groter spoor dat doorliep in noordelijke richting onder de profielwand (Fig. 80). Het onderzoek van spoor 13 gebeurde daarom in twee fasen. Tijdens de eerste fase werd de coupe gelijk gezet met het noordprofiel. Al vrij snel werd duidelijk dat spoor 13 in het westelijk deel bedekt was door een 20ste-eeuwse verstoring en dat het bijgevolg groter was dan in het eerste opgravingsvlak zichtbaar was (Fig. 81).

Fig. 80: Spoor 13 in grondvlak.

Fig. 81: Spoor 13, grondplan na het verwijderen van de recente verstoring.

Het spoor werd gecoupeerd tot een diepte van 2,30 m onder het maaiveld. Dit is de diepte waarop de kelder zou worden ingeplant en bijgevolg de maximale diepte voor het archeologisch onderzoek. De bodem van het spoor werd hier niet bereikt. Het profiel van de kuil was U-vormig met één recht en één quasi recht aflopende wand. De opvulling van de kuil bestond uit verschillende lagen (Fig. 82).

Fig. 82: Spoor 13, profiel.

De tweede fase van het onderzoek vond plaats op 18 maart. Na het machinaal weghalen van de noordelijke veiligheidsstrook, werd de tweede helft van het spoor (= spoor 13-2) onderzocht. Omwille van de strikte timing van de aannemer van de grondwerken, kon dit enkel machinaal gebeuren. De tweede helft van spoor 13 tekende zich in een eerste fase af als een onregelmatig spoor met een lengte van 2,82 m en een breedte van 2,19 m (Fig. 83).

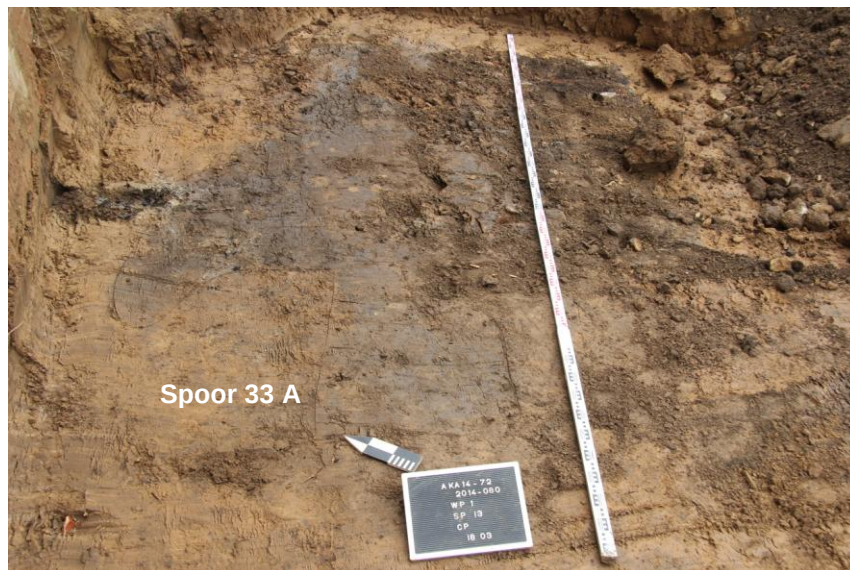

Fig. 83: Spoor 13, tweede helft in grondvlak en spoor 33 in grondvlak.

De min of meer rechthoekige uitstulping aan de westzijde kreeg spoornummer 33 A (Fig. 83). Omdat het onderzoek machinaal diende te gebeuren, kon er op geen enkel moment achterhaald worden of deze uitstulping al dan niet deel uitmaakte van spoor 13 (13-2). Omdat het op de diepere niveaus verdween, gaan we ervan uit dat het een apart spoor was.

Op het volgende niveau lijnde de tweede helft van spoor 13 zich opnieuw duidelijk af in het opgravingsvlak (Fig. 84). Op het diepste niveau werd de verkleuring opnieuw grilliger van vorm en verscheen er in de vulling meer verspitte leem (Fig. 85). Een boring op de vulling vanaf dit niveau wees uit dat de kuil nog ongeveer 0,30 m dieper liep.

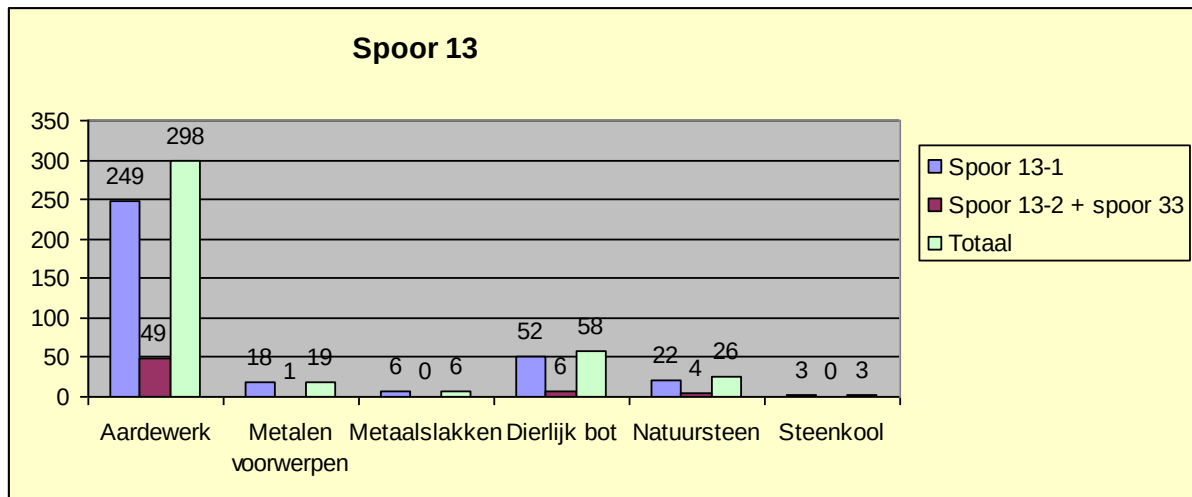
Fig. 84: Spoor 13, tweede helft, grondvlak.

Fig. 85: Spoor 13 , tweede helft, grondvlak op het diepste niveau.

Op basis van deze informatie kunnen we vermoeden dat we te maken hebben met een kuilencluster waarbij de afzonderlijke kuilen met verschillende dieptes wellicht vrij gelijktijdig opgevuld werden met

aarde en nederzettingsafval. Dit verklaart het verschil in uitzicht op de verschillende opgravingsniveaus.

Het archeologisch materiaal dat in deze zone tijdens de tweede fase aan het licht kwam, werd wel als één geheel (dus spoor 13-2 + spoor 33 A) ingezameld (*infra*). De inzameling gebeurde enerzijds tijdens het machinaal uitgraven. Anderzijds werd de uitgegraven grond van deze zone apart gehouden met het oog op de recuperatie van het materiaal. Onderstaande grafiek stelt het archeologisch materiaal uit spoor 13 schematisch voor. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen het materiaal dat gerecupereerd werd tijdens de eerste opgravingsfase (spoor 13-1) en het materiaal dat aan het licht kwam in de tweede opgravingsfase zoals hierboven geschetst werd (spoor 13-2 en spoor 33 A). Tenslotte worden ook het totaal aantal vondsten uit het spoor (spoor 13-1 + spoor 13-2 + spoor 33 A) weergegeven.

Bij het aardewerk uit spoor 13-1 onderscheiden we 88 stukken bouwmetaal, 160 ceramiekfragmenten en 1 onbepaald stuk. Bij het bouwmetaal vinden we 25 dakpanfragmenten, 15 stukken verbrande leem, 47 niet nader te identificeren stukken en 1 mortelfragment terug (Fig. 86).

Fig. 86: Mortelfragment uit de vulling van spoor 13.

De ceramiek bestond uit terra sigillata uit Zuid- en Midden Gallië, Pompejaans Rood aardewerk (onder meer uit Les Rues-des-Vignes), imitaties van terra nigra (Fig. 91), zeepwaar, niet verder te bepalen oxiderend aardewerk, technisch aardewerk, amfoorfragmenten (waaronder Dressel 20), gesmookt aardewerk, verschillende soorten reducerend aardewerk (Fig. 87 en 88), doliumfragmenten (Fig. 91),

kruikwaar, gevernist aardewerk met witte kern (Fig. 90) en mogelijk een aardewerkfragment dat lokaal in Asse vervaardigd werd (oven 1 of oven 2) (Fig. 89).⁷¹

Fig. 87: Bodem in reducerende techniek.

Fig. 88: Fragment in reducerende techniek met resten van een peklaag.

Fig. 89: Fragment lokaal aardewerk, wellicht Assese productie.

Fig. 90: Gevernist aardewerk met witte kern en oranje deklaag.

Fig. 91: Bodem van een fles, imitatie terra nigra.

Fig. 92: Doliumfragment.

⁷¹ Magerman, Lodewijckx, Pede 2008: 103-122.

De metalen voorwerpen waren allen vervaardigd in ijzer. Het gaat om nagels, krammen, staafjes, een mogelijk hengsel en enkele niet te identificeren stukken.

Bij het dierlijk botmateriaal konden onder meer een tand, wervels, een kaaksbeen, een quasi intacte hoornpit (Fig. 93) en verschillende fragmenten van hoornpitten herkend worden.

Fig. 93: Hoornpit uit de vulling van spoor 13-1.

Bij de gesteenten konden 16 kalkzandstenen, 1 leisteen, 1 stuk arkose afkomstig van een maalsteen en 4 niet nader te identificeren fragmenten herkend worden. Opmerkelijk was de aanwezigheid van drie steenkoolfragmenten.

Het aardewerk uit spoor 13-2 en spoor 33 A omvatte 12 bouwfragmenten (6 dakpanfragmenten waarvan mogelijk 1 misbaksel en 6 stukken die niet verder geïdentificeerd konden worden) en 37 stukken ceramiek waaronder terra sigillata uit Zuid- en midden Gallië (Fig. 94), amfoor- en mortariumfragmenten, reducerend aardewerk, terra nigra-achtig aardewerk en een fragment dat mogelijk als een imitatie van terra nigra beschouwd kan worden (met wafelmotief) (Fig. 95).

Fig. 94: Fragmenten terra sigillata uit de vulling van spoor 13-2/33.

Fig. 95: Fragment in reducerende techniek met wafelmotief.

Het enige metalen voorwerp dat uit de vulling gerecupereerd werd, was een ijzeren nagel. Bij de stukken gesteente konden 3 stukken kalkzandsteen en 1 stukje leisteen herkend worden.

Op basis van de vorm van het profiel van deze kuil, zijn opmerkelijke diepte en zijn grootte kan voor de primaire functie van dit spoor mogelijk gedacht worden aan een silo of een leemwinningskuil. Met het oog op het bepalen van de oorspronkelijke functie werd een bulkstaal van de vulling genomen. Door gebrek aan beschikbare budgetten werd dit staal nog niet verder onderzocht.

De aanwezigheid van terra sigillata uit Zuid- en Midden Gallië, terra nigra, terra nigra-achtig aardewerk en imitaties van terra nigra, technisch aardewerk en gevernist aardewerk met een witte kern en de afwezigheid van materiaal dat typisch is voor de 3de eeuw n.C. doet een opvulling van de volledige kuil (spoor 13) in de eerste helft van de 2de eeuw n.C. vermoeden.

- Spoor 14 (= 37 = 38) en spoor 21 (23)

1. Inleiding

Omwille van de complexiteit van dit spoor enerzijds en de gebruikte methodiek op het terrein anderzijds werden tijdens het archeologisch onderzoek verschillende spoornummers toegekend aan hetzelfde spoor. Bijkomend werd het materiaal niet bij elke coupe apart (per afzonderlijke laag) ingezameld. Pas tijdens de verwerking werd duidelijk dat het meer dan één spoor betrof. Het lijkt daarom zinvol om hier de synthese van het geheel te bespreken en niet van de afzonderlijke deelstukken.

2. Een gracht met twee fasen

In het centraal gedeelte van het terrein tekende zich een rechtlijnig spoor af met een lengte van 17 m, een maximale breedte van 4,00 m en een oost-westoriëntatie. Het spoor werd geïnterpreteerd als een grachttracé (Fig. 96).

Fig. 96: Grondvlak van spoor 14 en spoor 21.

De verschillende profielen toonden echter aan dat het niet om één grachtfase maar om twee grachtfasen ging waarbij een jongere gracht (spoor 21) door de opvulling van de oudere gracht (spoor 14) gegraven was (Fig. 97, 98, 99 en 100).

Fig. 97: Spoor 14 en spoor 21, coupe AB.

Fig. 98: Spoor 14 en spoor 21, coupe CD.

Fig. 99: Spoor 14, coupe EF.

Fig. 100: Spoor 14 en spoor 21, westprofiel.

3. Grachtfase 1

Deze gracht kreeg de volgende spoornummers: spoor 14 (in WP 1), spoor 37 (in WP 2) en spoor 38 (in WP 4). De oudste gracht kan omschreven worden als een gracht met een gemiddelde breedte van 2,30 m. Aan het opgravingsvlak had het spoor een breedte van 4,00 m. Het verschil kan wellicht verklaard worden door de uitwaaiing van de vulling aan het oppervlak en het feit dat het bovenste gedeelte van de grachtvulling niet meer bewaard was.

Het profiel kan omschreven worden als een regelmatig tot licht onregelmatig V-vormig profiel met schuin aflopende wanden en een quasi vlakke tot bolle bodem. Onderaan de gracht waren geen

sliblagen aanwezig. Dit betekent dat de gracht tijdens zijn gebruiksfase wellicht goed onderhouden werd en na zijn gebruik vrij snel opgevuld werd met aarde en nederzettingsafval. De vulling kan omschreven worden als een heterogene, lichtgrijze, lemige vulling met verspitte leem die zich moeilijk laat aflijnen (Fig. 101).

Fig. 101: Spoor 14, coupe CD.

De afwatering van de gracht verliep in westelijke richting met de volgende hoogtes (in TAW) voor de diepste punten:

Oost	Profiel AB	80,32 m TAW
	Profiel CD	80,30 m TAW
	Profiel EF	80,34 m TAW
West	Westprofiel	> 79,47 m TAW (diepste punt niet bereikt)

Vondsten 1439 tot en met 1454 (16 aardewerkfragmenten) kunnen met zekerheid toegeschreven worden aan deze oudste grachtfase. Het gaat om een niet nader te identificeren stuk bouwceramiek, een stukje Zuid-Gallische terra sigillata, verschillende soorten reducerend aardewerk, mogelijk zeepwaar, een doliumfragment, een stukje doliumachtige ceramiek en 6 stukken handgevormd aardewerk.

Op basis van een eerste indruk van dit materiaal kan de opvulling van deze gracht op het einde van de 1ste eeuw of het begin van de 2de eeuw n.C. gesitueerd worden. De gebruiksfase van de gracht dateert wellicht uit de tweede helft van de 1ste eeuw n.C.

4. Grachtfase 2

De jongste gracht kreeg de volgende spoornummers: spoor 21 (in WP 1, centraal) en spoor 23 (in WP 1, westprofiel). Deze gracht kan omschreven worden als een gracht met een gemiddelde breedte van 1,60 m. Aan het opgravingsvlak lijnde deze gracht zich niet overal afzonderlijk af omdat de kleur van

de opvullingen van beide grachten quasi identiek was. Om die reden werd het materiaal uit de vulling aanvankelijk ook niet apart ingezameld.

Het profiel kan omschreven worden als een regelmatig tot licht onregelmatig U-vormig profiel met schuin aflopende wanden en een quasi vlakke bodem.

Fig. 102: Spoor 21 (rood) binnen de oudste grachtfase (blauw), coupe CD.

Onderaan de gracht waren ook hier geen sliblagen aanwezig. Dit betekent dat ook deze gracht tijdens zijn gebruiksfase wellicht goed onderhouden werd en na zijn gebruik vrij snel opgevuld werd met aarde en nederzettingsafval. De vulling kan omschreven worden als een homogene, grijze, lemige vulling die zich gemakkelijker liet aflijnen dan bij de oudste grachtfase (Fig. 102).

De afwatering van de gracht verliep eveneens in westelijke richting met de volgende hoogtes TAW voor de diepste punten:

Oost	Profiel AB	81,02 m TAW
	Profiel CD	80,92 m TAW
	Profiel EF	80,90 m TAW
West	Westprofiel	80,27 m TAW

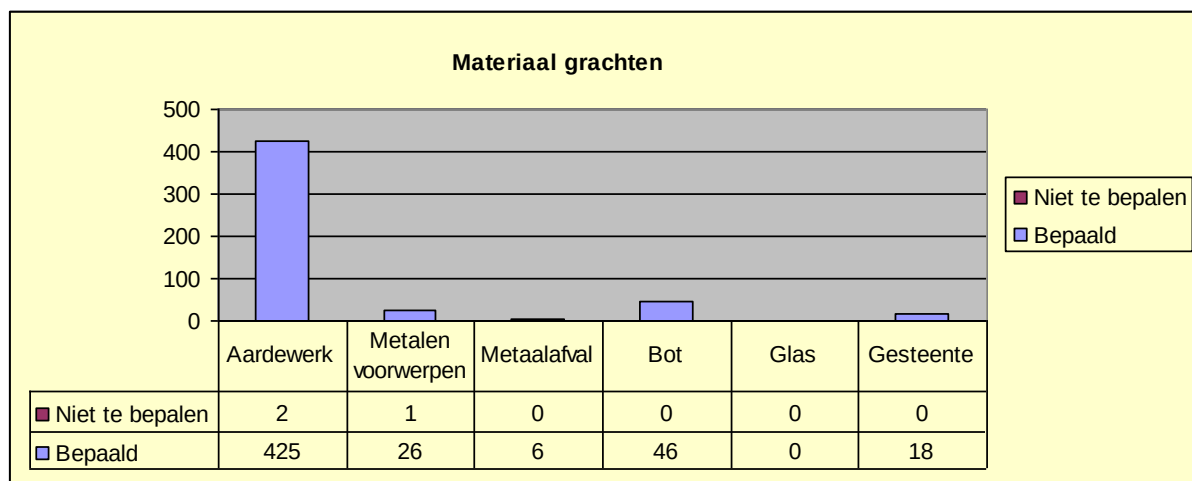
Vast staat dat deze gracht opvallend minder diep en minder breed was uitgegraven dan de oudste grachtfase en qua profiel eerder een uitgerekte U-vorm had.

De jongste grachtvulling leverde met zekerheid de vondsten 1423 tot en met 1438 (16 aardewerkfragmenten) op. Het gaat hier om 4 stukken bouwceramiek, verschillende soorten reducerend aardewerk, Pompejaans Rood aardewerk en een stuk Centraal-Gallische terra sigillata.

Een algemene indruk van dit archeologisch materiaal in combinatie met de rest van het archeologisch materiaal laat toe om de gebruiksfase en de opvulling van deze gracht te dateren in de tweede helft van de 2de eeuw n.C. (mogelijk het begin van de 3de eeuw n.C.)

6. Archeologisch materiaal

Omdat het onderscheid tussen beide grachtvullingen tijdens het veldwerk niet meteen duidelijk was, werd het materiaal meestal als één geheel ingezameld. Bovendien was het in WP 2 en WP 4 (aanleg nutsleidingen) technisch onmogelijk om te weten uit welke gracht het materiaal afkomstig was. Enkel tijdens het couperen van beide sporen op het westprofiel werd het archeologisch materiaal apart ingezameld (*supra*). In dit hoofdstuk wordt het materiaal uit beide grachten dan ook als één geheel besproken en dienen we rekening te houden met een verschillende datering. In totaal werden uit beide grachtvullingen samen 522 vondsten uit de Romeinse periode gerecupereerd. Het aantal vondsten per categorie wordt hieronder weergegeven.

De categorie van het aardewerk omvatte 82 fragmenten bouwmetaal (34 dakpanfragmenten, 6 stukken verbrande leem, 2 fragmenten waarvan niet duidelijk was of ze afkomstig waren van een dakpan of een tegel en 40 onbepaalde fragmenten), 342 stukken ceramiek, 1 stukje dat mogelijk als ceramiek beschouwd mag worden en 2 niet nader te identificeren fragmenten.

De ceramiek bevatte doliumfragmenten, dolium-achtig aardewerk, amfoorfragmenten (waaronder fragmenten van een Dressel 20), stukken van een wrijfschaal, Pompejaans Rood aardewerk (waaronder een fragment uit Les Rues-des-Vignes en een secundair verbrand fragment), verschillende soorten reducerend aardewerk, kruikwaar, terra nigra-achtig aardewerk en imitaties van terra nigra, handgevormd aardewerk, technisch aardewerk, zeepwaar, terra sigillata uit Zuid- en Centraal-Gallië (waaronder een fragment van een Dragendorff 18/31 (Fig. 103) en een Dragendorff 27 en twee gestempelde stukken), gevernist aardewerk met witte kern en zandbestrooiing (Fig. 104) en verschillende fragmenten metaalglanzend aardewerk waaronder het fragment van een deukbeker (wellicht uit de oudste gracht, spoor 38 = spoor 14). Twee fragmenten in oxiderende techniek zijn mogelijk Assese producten uit oven A1 of A2 (zie p. 55).

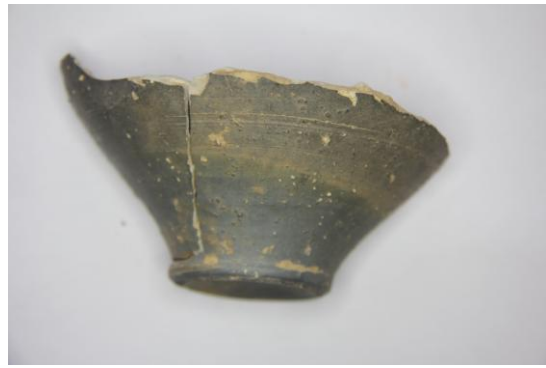

Fig. 103: Archeologisch compleet stuk terra sigillata, Dragendorff 18/31 met stempel.

Fig. 104: Voet van een beker in gevernist aardewerk met zandsbestrooiing.

De stempel op het terra sigillatafragment met inventarisnummer 1285 kan gelezen worden als SAVTIANIM en verwijst naar pottenbakker Santianus die werkzaam was in het atelier van Lezoux tussen 160 en 200 n.C.⁷²

Fig. 105: Detail van de stempel van pottenbakker Santianus.

De tweede stempel, aanwezig op het stuk terra sigillata met inventarisnummer 1286 was onvoldoende leesbaar zodat de naam van de pottenbakker niet achterhaald kon worden. Meer dan waarschijnlijk gaat het om een Centraal-Gallisch stuk uit het midden van de 2de eeuw.⁷³

Fig. 106: Detail van de onleesbare stempel op het stuk met nummer 1286.

⁷² Hartley en Dickinson 2011: 86-87.

⁷³ Deschietier 2014: persoonlijke communicatie.

Uit de grachtvullingen werden in totaal 26 metalen voorwerpen gerecupereerd: 23 ijzeren objecten, 1 voorwerp in lood, 1 bronzen en 1 zilveren object. De ijzeren voorwerpen bestaan uit 21 nagels of mogelijke nagels, 1 mogelijke sleutel en 1 niet nader te identificeren voorwerp. Een tongvormig plaatje is vervaardigd uit lood. Tenslotte leverde de vulling nog een versierde beugel van een fibula in brons en een zilveren munt van keizer Domitianus uit 87 n.C. op (*supra*). Dergelijke munten circuleerden nog de hele 2de eeuw en verdwenen pas in het begin van de 3de eeuw n.C.⁷⁴ Deze munt bevond zich wellicht in de vulling van de jongste gracht (spoor 21).

Bijkomend leverden de grachtvullingen ook nog 46 fragmenten dierlijk botmateriaal en 18 stukken gesteente op. Het gaat hier om 17 stukken kalkzandsteen (afzettingsgesteente) en 1 stukje vulkanisch gesteente waarvan de aard en de herkomst nog niet bepaald konden worden.

7. Datering en fasering

Wellicht werd er in de tweede helft van de 1ste eeuw n.C. een vrij brede en diepe gracht gegraven. Over zijn functie kan weinig met zekerheid gezegd worden: vormde hij de zuidelijke begrenzing van de nederzetting op dat ogenblik, vormde hij een deel van een omgrachte zone (enclos) of gaat het om een perceelsafbakening? De gracht werd tijdens de gebruiksfase blijkbaar goed onderhouden en na zijn gebruik snel gedempt met aarde en nederzettingsafval. In een tweede fase, wellicht in de loop van de 2de eeuw n.C. werd op dezelfde plaats opnieuw een gracht uitgegraven die opvallend minder breed en diep was. Ook hier bestaat geen zekerheid over de functie. Wel staat vast dat ook deze gracht goed onderhouden werd en na zijn gebruik, in de tweede helft van de 2de eeuw (of het begin van de 3de eeuw) snel opgevuld werd met aarde en nederzettingsafval.

8. Functie

Over de betekenis en de functie van deze grachten binnen de Romeinse nederzetting kan weinig met zekerheid gezegd worden omdat ze slechts over een beperkte lengte vrij gelegd werden. Wel staat vast dat ze verder doorlopen in oostelijke en westelijke richting.

Bovendien werd er vastgesteld dat alle Romeinse sporen op dit perceel zich ten noorden van de grachten bevonden. Mogelijk bakenden ze een bepaalde zone af of kunnen ze in verband gebracht worden met de zuidelijke grens van de Romeinse nederzetting zoals die ook werd aangesneden in 2007 aan de noordkant van de vicus.⁷⁵ Enkel bijkomend onderzoek op aanpalende percelen zal hierover meer uitsluitsel kunnen geven.

- Spoor 22 (= spoor 34)

Het ellipsvormig spoor 22 werd zowel in WP 1 (westzijde, spoornummer 22) als in WP 3 (oostzijde, spoornummer 34) vrijgelegd en onderzocht. Het profiel kan omschreven worden als een lichte onregelmatige U-vorm met schuin aflopende wanden en een bewaarde diepte van 0,36 m (Fig. 107, 108, 109 en 110).

⁷⁴ Van Heesch 1998: 94.

⁷⁵ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 100-102.

Fig. 107: Spoor 22 (= 34), grondvlak.

Fig. 108: Spoor 22 (= 34), doorsnede.

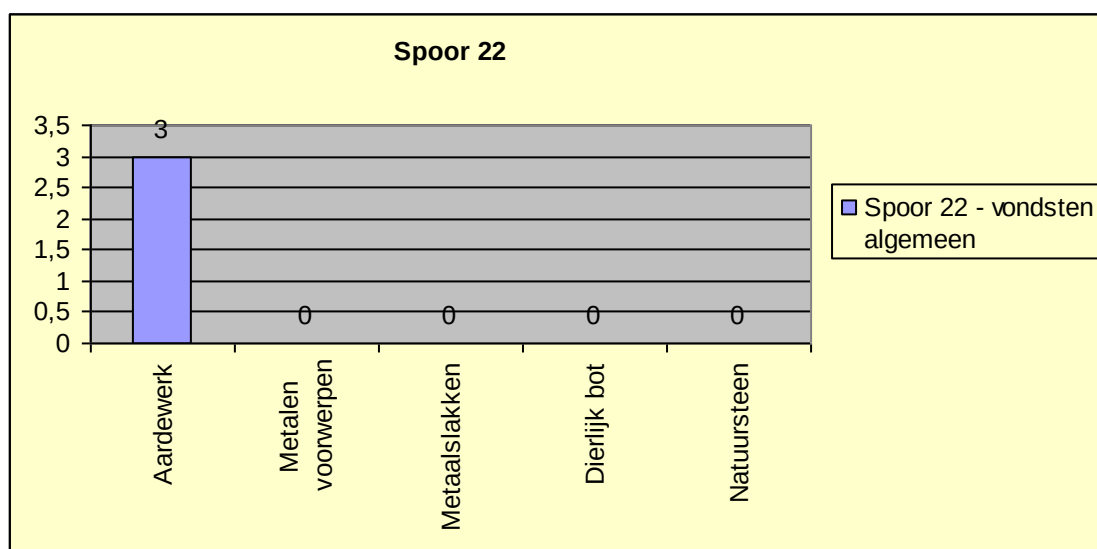

Fig. 109: Spoor 34 (= 22), grondvlak.

Fig. 110: 34 (= 22), doorsnede.

De vulling leverde 3 fragmenten Romeins aardewerk op met name terra sigillata uit Centraal-Gallië, een imitatie van terra nigra of terra rubra en handgevormd aardewerk.

Over de primaire functie van de kuil kunnen geen uitspraken gedaan worden. In een tweede fase, mogelijk op het einde van de 1ste of het begin van de 2de eeuw n.C., werd de kuil opgevuld met aarde en een beperkte hoeveelheid nederzettingsafval.

- Spoor 24

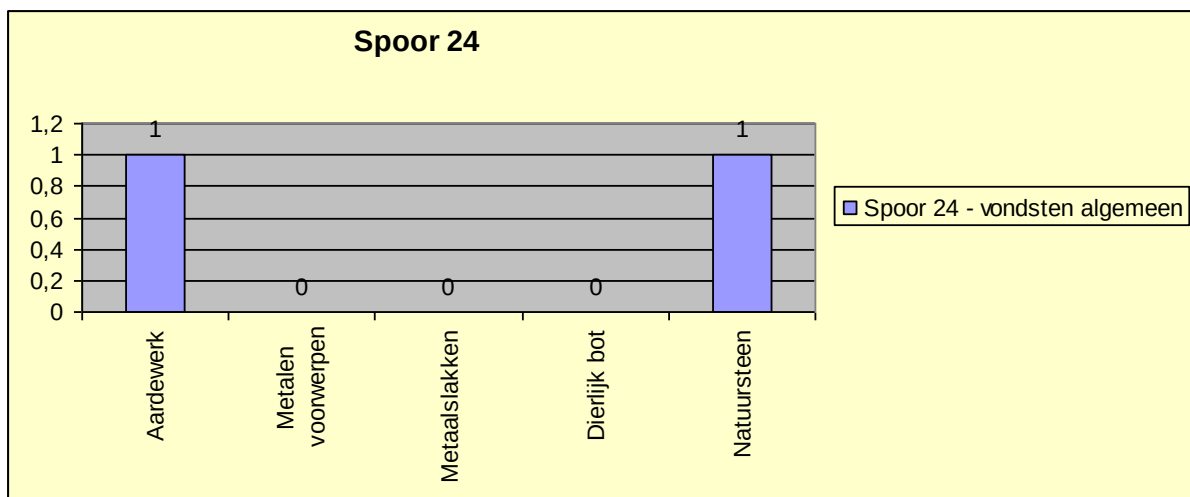
Spoor 24 kwam als een smalle, langwerpige verkleuring tevoorschijn in de noordoostelijke hoek van het opgravingsterrein en was slechts 0,12 m diep bewaard. Het profiel kan omschreven worden als onregelmatig met schuin aflopende wanden (Fig. 111 en 112).

Fig. 111: Spoor 24, grondvlak.

Fig. 112: Spoor 24, doorsnede.

De vulling leverde slechts twee vondsten op: een fragment reducerend aardewerk en een stuk kalkzandsteen.

Over de datering kunnen we, behalve vermoeden dat het uit de Romeinse periode dateert, geen verdere details geven. Ook over de primaire functie van het spoor kan weinig met zekerheid gezegd worden.

- Spoor 25

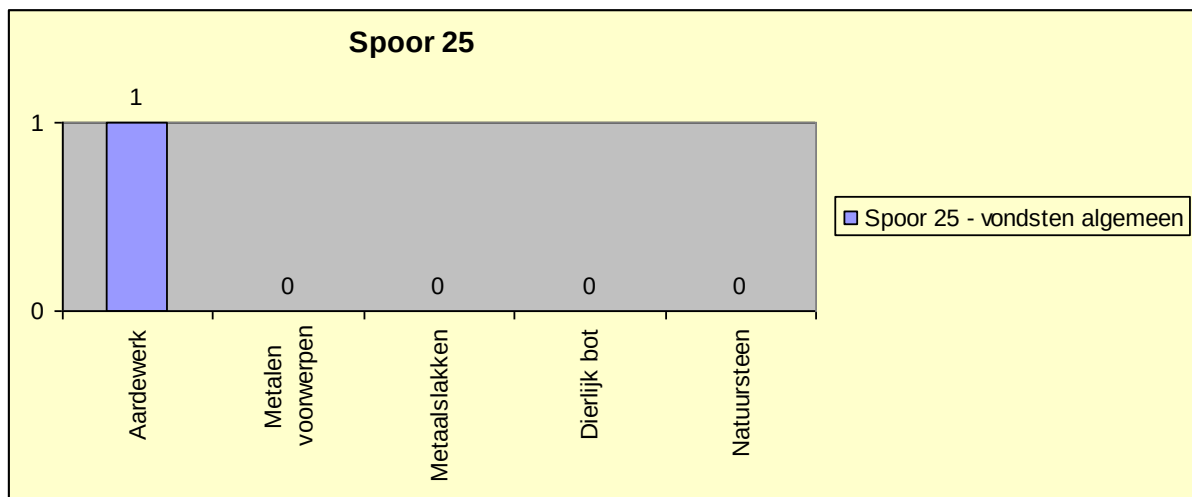
Spoor 25 bevond zich net ten noorden van sporen 9 en 10 en kan in het vlak omschreven worden als een onregelmatige vijfhoek. Het profiel was U-vormig en had schuin aflopende wanden. Het spoor was 0,12 m diep bewaard (Fig. 113 en 114).

Fig. 113: Spoor 25, grondvlak.

Fig. 114: Spoor 25, doorsnede.

Uit de vulling kon slechts één Romeinse scherf gerecupereerd worden, met name een aardewerkfragment in doliumachtige pasta. Over de datering en de functie van dit spoor kunnen geen verdere uitspraken gedaan worden.

- Besluit

De opgraving leverde in totaal 13 sporen uit de Romeinse periode op. De primaire functie bleef meestal onduidelijk. Slechts twee sporen, spoor 14 en spoor 21, kunnen met zekerheid als greppel/gracht beschouwd worden. Spoor 6 is misschien een leemwinningskuil terwijl spoor 13 mogelijk een leemwinningskuil of een silo is. Van alle andere sporen kon de primaire functie van de kuilen niet achterhaald worden. Wel staat vast dat al deze sporen in een tweede fase, nadat ze buiten gebruik gesteld waren, opgevuld werden met aarde en in meer of in mindere mate nederzettingsafval.

Sporen die deel uitmaakten van een duidelijke structuur werden niet aangetroffen. Het blijft ook onduidelijk of de grachttracés deel uitmaakten van een grotere structuur zoals bijvoorbeeld een enclos.

4. Sporen waarvan de ouderdom niet bepaald kon worden

Behalve sporen waarvan de ouderdom op basis van het archeologisch materiaal bepaald kon worden, leverde het onderzoek ook nog 8 sporen met een onbekende datering op. Zij worden hier verder in detail besproken.

- Spoor 2

Spoor 2 kwam tevoorschijn tegen de zuidoostelijke wand van het opgravingsvlak en kon in het vlak slechts 0,15 m vrij gelegd worden (Fig. 115). Het spoor werd daarom niet verder onderzocht. Tijdens het schaven leverde de vulling van deze verkleuring geen vondsten op.

Fig. 115: Spoor 2, grondvlak.

- Spoor 7

Spoor 7 kwam tevoorschijn in het noordelijk gedeelte van het opgravingsvlak als een deel van een rechthoekig spoor dat doorliep in noordelijke richting (Fig. 116). De vulling leverde geen enkele vondst op waardoor er geen duidelijkheid bestaat over de datering. Enkel op basis van de aflijning, de aard en de kleur van de vulling kan er mogelijk gedacht worden aan een Romeins spoor. Ook wat betreft de functie van het ondiep bewaarde kuiltje tasten we in het duister.

Fig. 116: Spoor 113, grondvlak.

- Spoor 8

Net ten westen van spoor 7 tekende spoor 8 zich af in het vlak als een licht onregelmatige ellips (Fig. 117). Het spoor was 0,18 m diep bewaard maar ook hier leverde de vulling geen enkele vondst op (Fig. 118). Over de ouderdom van dit spoor bestaat er bijgevolg weinig zekerheid. De aard van de aflijning en de kleur van de vulling sluiten een datering in de Romeinse periode echter niet uit.

Fig. 117: Spoor 8, grondvlak.

Fig. 118: Spoor 8, doorsnede.

- Spoor 19

Dit spoor kwam ten zuiden van spoor 14 tevoorschijn en werd er aan het vlak schijnbaar door gesneden. Spoor 19 was slechts 0,16 m diep bewaard. De vulling kan omschreven worden als lichtgrijze tot grijswitte zandige leem. De twee scherven uit de vulling zijn mogelijk te beschouwen als intrusie vanuit spoor 14. Over de datering van dit spoor bestaat geen zekerheid. Het is niet uitgesloten dat we hier met een spoor met een natuurlijke oorsprong te maken hebben.

- Spoor 26

Net ten noorden van spoor 13 tekende spoor 26 zich af in het vlak als een ellipsvormige verkleuring (Fig. 119). Omwille van de strikte timing van de aannemer van de grondwerken kon dit spoor echter

niet gecoupeerd worden. Bij gebrek aan archeologisch materiaal uit de vulling tasten we in het duister wat betreft de ouderdom van het spoor. De aard van de vulling doet een datering in de Romeinse periode wel vermoeden.

Fig. 119: Spoor 26, grondvlak.

- Spoor 27

Net ten noordwesten van spoor 26 bevond zich spoor 27 dat doorliep onder het aanpalende perceel. Het spoor was gedeeltelijk verstoord door de aanleg van een testput in het kader van de stabiliteitsstudie voor het toekomstige gebouw. Omwille van de strikte timing en de specifieke werkwijze van de aannemer van de grondwerken, kon dit spoor niet apart gecoupeerd worden. Vondsten konden niet worden gerecupereerd. Een datering in de Romeinse periode kan op basis van de aard van de aflijning en de kleur van de vulling niet uitgesloten worden.

- Spoor 31

Spoor 31 bevond zich ten zuidwesten van spoor 27. Omwille van de strikte timing en de specifieke werkwijze van de aannemer van de grondwerken, kon dit spoor niet apart onderzocht worden. Eén reducerend stuk aardewerk uit de vulling dateert met zekerheid uit de Romeinse periode. Ook de aard van de aflijning en de kleur van de vulling wijzen mogelijk op een datering in de Romeinse periode.

- Sporen 28/29/30/32/33

Aan de noordwestzijde van het opgravingsperceel bevonden zich vijf grondverkleuren met een erg onregelmatige vorm die samen schijnbaar één geheel (kluwen) vormden (Fig. 120). Omwille van de strikte timing en de specifieke werkwijze van de aannemer van de grondwerken, konden deze verkleuringen niet apart onderzocht worden. De vulling leverde in totaal 9 vondsten op: een mix van Romeinse scherven (reducerend aardewerk, kruikwaar en terra nigra), 20ste-eeuws materiaal en

enkele niet nader te dateren scherven. Bij het machinaal verdiepen van de zone verdwenen deze verkleuringen vrij snel en bleef enkel spoor 13 (13² en 33 B) over. Het vermoeden bestaat daarom dat de verkleuringen het restant zijn van recentere bodemingrepen waarbij Romeinse contexten omgewoeld werden en het materiaal verplaatst werd.

Fig. 120: Sporencluster 28/29/30/32/33 in grondvlak.

- Besluit

Wegens gebrek aan (voldoende) karakteristiek materiaal in de vulling konden 8 sporen niet met zekerheid gedateerd worden. Op basis van hun vulling en aflijning is het niet uitgesloten dat 6 sporen toch uit de Romeinse periode afkomstig zijn (sporen 2, 7, 8, 26, 27 en 31). Eén spoor is mogelijk van natuurlijke oorsprong (spoor 19) en de cluster van de verkleuringen met spoornummers 28/29/30/32/33 is wellicht een recente vergraving van één of meerdere Romeinse sporen die als dusdanig niet meer afzonderlijk herkenbaar waren en waarvan het 20ste-eeuws materiaal en de Romeinse vondsten met elkaar vermengd waren.

Over de primaire functie van al deze sporen kan weinig met zekerheid gezegd worden. Wel staat vast dat ze in een tweede fase opnieuw opgevuld werden met aarde en een minimum aan afval.

6.3.3. Algemeen besluit

Het archeologisch onderzoek leverde in totaal 31 grondsporen op waarvan er 5 ook reeds tijdens het vooronderzoek geregistreerd werden.

Een meerderheid van de sporen, 42%, dateert uit de Romeinse periode terwijl 32% afkomstig is uit de Nieuwste Tijd. Van 26% van de grondsporen kon de ouderdom niet met zekerheid bepaald worden wegens gebrek aan (voldoende) karakteristiek materiaal in hun vulling.

Op basis van het materiaal in de vulling kon de gebruiksfase en de dempingsfase van de Romeinse sporen gedateerd worden tussen de eerste helft van de 1ste eeuw en het einde van de 2de eeuw n.C. Ten opzichte van de meer noordelijk gelegen percelen die opgegraven werden tussen 2006 en 2013, behoren een aantal sporen op dit perceel eerder tot een vroegere fase van de Romeinse vicus.

De sporen uit de Nieuwste Tijd dateren allemaal uit de 20ste eeuw en houden wellicht verband met de Villa Rosa van Lucien Gaytan die gebouwd werd in 1920 en afgebroken werd in 1964.

Over de primaire functie van al de aangetroffen sporen bestaat weinig zekerheid. Een structuur kon niet herkend worden.

Bij de Romeinse sporen konden twee grachten, één mogelijke leemwinningskuil en één mogelijke silo of leemwinningskuil herkend worden.

De 20ste-eeuwse sporen worden vertegenwoordigd door één nutsleiding vervaardigd in bruin geglaazuurd aardewerk, één afvaldump en één hondengraf.

Over de primaire functie van de sporen met een onbekende datering kunnen geen uitspraken gedaan worden. Wel staat vast dat alle sporen in een tweede fase opgevuld werden met aarde en in meer of mindere mate (nederzetting)afval.

De ruimtelijke spreiding van de Romeinse sporen toont echter wel aan dat alle Romeinse sporen zich ten noorden van de grachten bevinden. Mogelijk kunnen de grachten daarom toch beschouwd worden als een afbakening (perceelsgrens? begrenzing nederzetting? enclos?) in een bepaalde periode van de Romeinse vicus.

6.4. Analyse en interpretatie van de terreinopbouw

Op basis van de studie van het noordprofiel in sleuf 2, het oostprofiel van sleuf 2 en het noordprofiel van de profielput tijdens het vooronderzoek, kan de terreinopbouw van dit perceel als volgt beschreven worden:

De moederbodem (leem) of de C-horizont waarin de grondsporen uit de Romeinse periode en de Nieuwste tijd zich aftekenen bevindt zich op een gemiddelde hoogte van 81,23 m TAW. Daarbovenop bevindt zich op sommige plaatsen een lichtgrijze, quasi steriele laag die mogelijk als het restant van een oude ploeglaag of een pakket colluvium geïnterpreteerd kan worden. Alle lagen en pakketten die zich daarop bevinden, zijn 20ste-eeuwse puinlagen en nivelleringspakketten met verschillende diktes. Aan de noordzijde van het perceel werd de parkweg aangetroffen die het zomerhuis in het park verbond met de Villa Rosa. Een dikke koperkabel onder deze weg voorzag het zomerhuis van elektriciteit. Bovenaan in het profiel bevonden zich de O-horizont en de A-horizont. Het maaiveld had een gemiddelde hoogte van 82,25 m. Het archeologisch niveau bevindt zich dus ongeveer 1,00 m onder het huidige maaiveld.⁷⁶

⁷⁶ Magerman, Van Couwenberghe en Saerens 2012: 51.

Deze resultaten van het vooronderzoek werden bevestigd door het westprofiel van werkput 1 die tijdens het vlakdekkend onderzoek geregistreerd werd (Fig. 121).

Fig. 120: Westprofiel, onderzocht tijdens het vlakdekkend onderzoek.

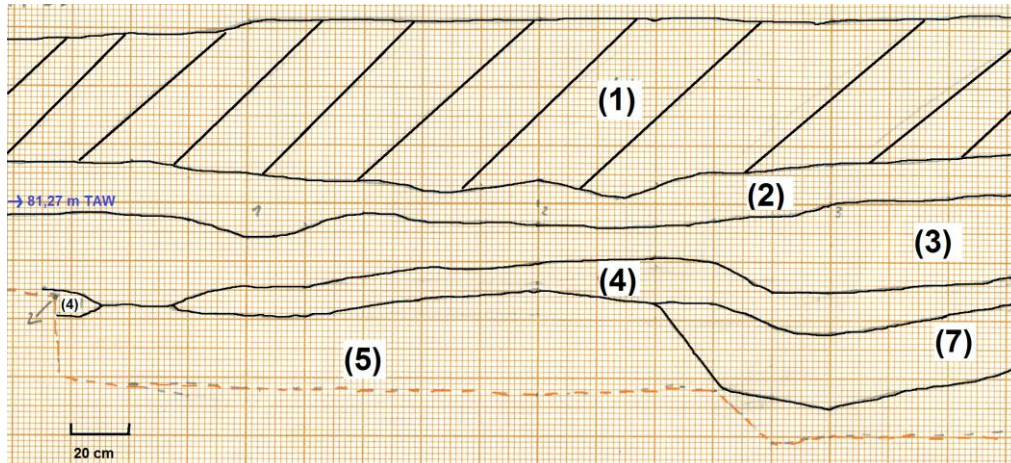

Fig. 121: Westprofiel, terreinopbouw. Legende:

- (1) A/O-horizont
- (2) Ho, donkergrijze, lemige vulling met baksteenfragmenten, kiezels en houtskoolfragmenten
= 20ste-eeuwse aanvullingslaag
- (3) Ho, bruingrijze, lemige vulling met kalkspikkels, spikkels verbrande leem en kiezels
= oude ploeglaag of pakket colluvium ?
- (4) Spoor 19, onbepaald (*supra*)
- (5) C-horizont (moederbodem)
- (7) Spoor 22, Romeins (*supra*)

6.5. Synthese

6.5.1. Inleiding

Bovenstaande inventaris- en analyseresultaten leiden tot een algemene synthese van het vlakdekkend onderzoek dat uitgevoerd werd naar aanleiding van de bouw van een eengezinswoning met afzonderlijke archeologische depotruimtes te Asse, Kalkoven 72.

Op een oppervlakte van ongeveer 200 m² konden tijdens het vlakdekkend onderzoek 31 sporen geregistreerd worden. Mogelijk één daarvan had een natuurlijke oorsprong, de anderen waren antropogeen. Bij de antropogene sporen hadden 8 sporen een onbekende datering, 10 sporen werden als 20ste-eeuws gedateerd en 13 sporen waren afkomstig uit de Romeinse periode.

6.5.2. Overblijfselen uit de Nieuwste Tijd

De sporen en het archeologisch materiaal uit de Nieuwste Tijd kunnen wellicht allemaal in verband gebracht worden met de 'Villa Rosa' die Lucien Caytan liet bouwen in 1920 en die afgebroken werd in 1964. Het gaat om een aantal kuilen waarvan de primaire functie niet gekend is maar in een tweede fase werden opgevuld met aarde en afval, voornamelijk geglazuurd aardewerk, keuken- en badkamertegels, metaalslakken, betonresten en baksteen- en dakpanfragmenten. Daarnaast konden ook een nutsleiding in bruin geglazuurd aardewerk, een afvaldump en een hondengraf herkend worden. Restanten van het zomerhuis of de Villa Rosa bevonden zich niet op dit perceel. Van de verbindingsweg tussen beide gebouwen werd tijdens het vooronderzoek wel een stuk aangesneden.

6.5.3. Sporen en materiaal uit de Romeinse periode

De primaire functie van de meeste Romeinse sporen kon moeilijk achterhaald worden. In de meeste gevallen gaat het om kuilen die in een tweede fase opgevuld werden met aarde en in min of meerdere mate nederzettingsafval. Spoor 6 kan mogelijk als een leemwinningskuil geïnterpreteerd worden terwijl spoor 13 mogelijk als silo of leemwinningskuil dienst deed. Met zekerheid kon wel een noordoost-zuidwest lopend grachttracé met twee fasen herkend worden. De oudste gracht werd vermoedelijk in de tweede helft van de 1ste eeuw gegraven en gebruikt en in de (eerste helft?) van de 2de eeuw gedempt. In de loop van de 2de eeuw n.C. werd een tweede gracht door de opvulling van de oudste gracht gegraven. De tweede gracht werd vermoedelijk ook in de (tweede helft?) van de 2de eeuw n.C. gedempt. Over de exacte functie van de gracht(en) bestaat weinig zekerheid. Mogelijk kan gedacht worden aan de afbakening van de nederzetting of een perceelsgrens. Het is ook niet uitgesloten dat de gracht deel uitmaakte van een grotere structuur zoals een enclos. Bovendien hoeft de functie van de gracht in beide fasen niet dezelfde te zijn geweest. Sporen die deel uitmaakten van een duidelijke structuur werden niet aangetroffen.

Het archeologisch onderzoek in 2014 leverde in totaal 2415 Romeinse vondsten op. De meesten behoren tot het 'klassieke Romeinse aardewerkrepertorium'. De aanwezigheid van verschillende fragmenten terra sigillata uit Zuid-Gallië in combinatie met handgevormd aardewerk, technisch aardewerk, terra nigra, imitaties van terra nigra en mogelijk zelfs ook terra rubra,... doet vermoeden

dat de grachtfase en een enkele kuil tot een vroegere, 1ste-eeuwse, fase van de nederzetting behoorden.

Opmerkelijk was ook de aanwezigheid van verschillende fragmenten vulkanisch gesteente waarvan de aard en de herkomst niet achterhaald konden worden, een opvallend aantal fragmenten metaalglanzend aardewerk, twee stukken van een stekelbeker in geverniste techniek, enkele witte en roze mortelfragmenten, leemfragmenten met de restanten van een witte pleisterlaag en minstens vijf steenkoolfragmenten. Bij de metalen voorwerpen vielen een versierde fibula, een oorlepeltje en een zilveren munt op.

In ieder geval tonen al deze data aan dat we hier in geen geval te maken hebben met zogenaamde *off site* fenomenen bij de Romeinse nederzetting van Asse. Uit de resultaten blijkt duidelijk dat deze zone integraal deel uitmaakte van de zuidoostelijke randzone van de Romeinse vicus. Voor het eerst kon op basis van materiële bewijzen aangetoond worden dat de nederzetting zicht verder in zuidelijke richting uitstreekte dan tot nog toe werd aangenomen (Fig. 122). Deze data worden bovendien bevestigd door de resultaten van het archeologisch onderzoek, uitgevoerd door Studiebureau Archeologie in 2014, op enkele percelen tussen de Kalkoven en de Prieelstraat. Tijdens dit onderzoek werden verschillende Romeinse crematiegraven en een wegtracé aangetroffen.⁷⁶

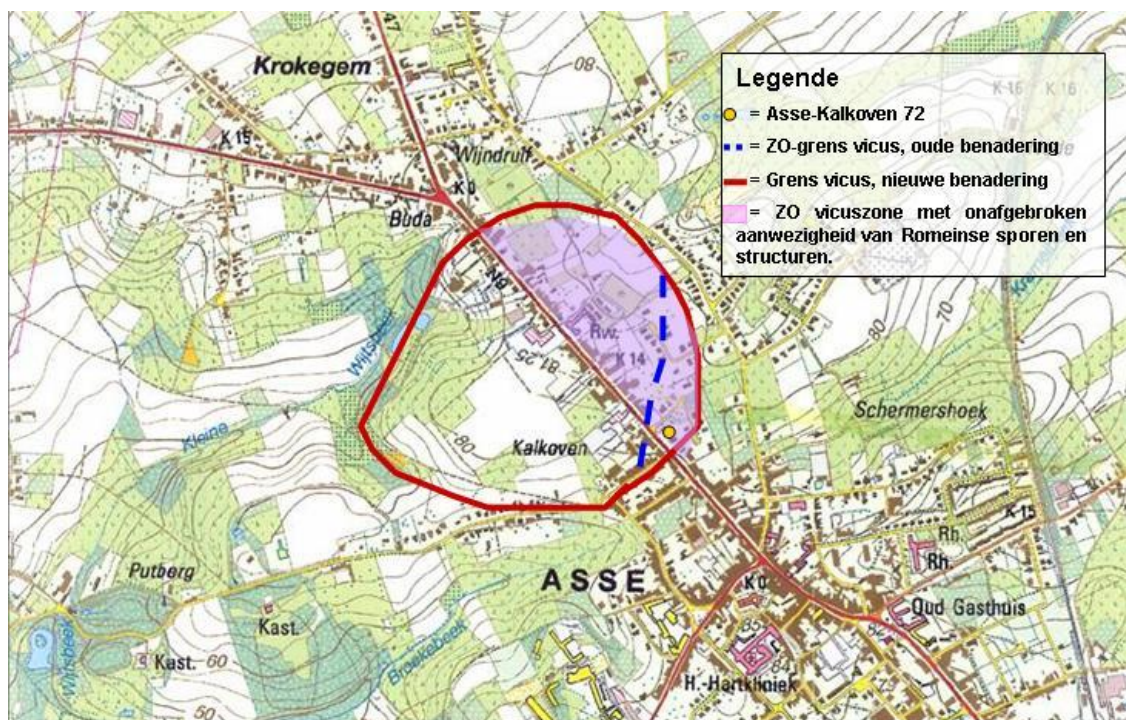

Fig. 122: Topografisch plan met aanduiding van het onderzoeksperceel, de zuidelijke en zuidoostelijke zone van de Romeinse nederzetting en de oude en nieuwe benadering van de zuidoostelijke begrenzing (© www.agiv.be; bewerking door Kristine Magerman, Agilas vzw).

⁷⁶ Smeets en Van Liefferinge 2014: persoonlijke communicatie.

Bovendien toonde het archeologisch materiaal aan dat deze zuidelijk zone reeds in de (wellicht tweede helft van) 1ste eeuw n.C. een rol speelde voor de Romeinse nederzetting van Asse. De oudste gracht werd in die periode wellicht gegraven en was toen in gebruik. Over de betekenis van deze zone in de verschillende fasen van de nederzetting kan weinig met zekerheid gezegd worden omwille van de beperkte oppervlakte van het onderzochte perceel.

6.5.4. Opbouw van het terrein

De opbouw van het terrein kan als relatief eenvoudig omschreven worden. De verschillende sporen die zich aftekenden in de moederbodem worden op sommige plaatsen afgedekt door een oude ploeglaag of een laag colluvium. Daarbovenop bevinden zich 20ste-eeuwse puinlagen en nivelleringspakketten die in verband gebracht kunnen worden met de bewoningsfase en de afbraakfase van de 'Villa Rosa' uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Helemaal bovenaan bevindt zich de A/O-horizont.

6.5.5. Geologische data

Op geologisch vlak toonde het vooronderzoek in 2012 aan dat een pakket kiezels van vermoedelijk kwartaire oorsprong aanwezig is in de ondergrond.⁷⁷ Hetzelfde kiezelpakket werd ook reeds aangesneden op de noordelijk gelegen percelen die tussen 2006 en 2013 onderzocht werden.⁷⁸

7. Besluit

Bij het archeologisch onderzoek dat uitgevoerd werd te Asse, Kalkoven 72 kwamen zowel sporen tevoorschijn die gelinkt kunnen worden aan de Villa Rosa van Lucien Gaytan uit de eerste helft van de 20ste eeuw als sporen die verband houden met de Romeinse vicus van Asse.

Opnieuw kan de densiteit van de Romeinse sporen als relatief hoog omschreven worden. Bovendien toont de aard van de Romeinse sporen in combinatie met de grote hoeveelheden en de aard van het materiaal in hun vulling aan dat we in deze zuidoostelijke zone geenszins met *off site* fenomenen bij de Romeinse nederzetting te maken hebben. Voor het eerst kon op basis van materiële bewijzen worden aangetoond dat deze zone integraal deel uitmaakte van de Romeinse nederzetting van Asse. In tegenstelling tot de meer noordelijk gelegen opgravingszones, waar de meerderheid van de sporen en structuren te dateren zijn in de loop van de 2de eeuw en het begin van de 3de eeuw n.C., kunnen de primaire en de secundaire fase van de sporen op dit perceel gedateerd worden in de tweede helft van de 1ste eeuw en (de eerste helft van) de 2de eeuw n.C.

Ondanks de eerder beperkte oppervlakte van het onderzoeksperceel kon opnieuw erg waardevolle informatie met betrekking tot de Romeinse nederzetting van Asse verzameld en bestudeerd worden. Elke toekomstige bodemingreep in deze zuidoostelijke vicuszone verdient dan ook de nodige opvolging.

⁷⁷ Magerman, Van Couwenberghe en Saerens 2012: 38-39.

⁷⁸ Magerman, Lodewijckx, Pede 2008: 71; niet gepubliceerd eigen onderzoek te Asse-Nerviërsstraat 32-40, rapport in voorbereiding.

8. Bibliografie

8.1. Publicaties

- A. Bucherius (1655) *Belgium romanum ecclesiasticum et civile*, Liège.

- R. Brulet, F. Vilvorder en R. Delage (2010) *La céramique romaine en Gaule du Nord. Dictionnaire des céramiques. La vaisselle à large diffusion*, Turnhout.

- K. de Bauw (1986) Het Vellekenskot of Vellekensfabriek, officieel Couperie d'Assche: ontstaan en teleurgang (*Ascania-tijdschrift* 1986-4), 109-124.

- L. Cornelis, N. Krekelbergh en Y. Perdaen (2014) Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Asse, Krokegemseweg (Baac Vlaanderen Rapport 121), 26 pp.

- Ph. De Cantillon (1757) *Délices de Brabant et ses campagnes, ou description des villes, bourgs et principales terres seigneuriales de ce Duché; accompagnée des événements les plus remarquable jusqu'au présent*, Amsterdam.

- A. Devroe (2006) *Vervlogen schoonheid. Schmink en parfum in de Romeinse periode*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U. Leuven.

- B.R. Hartley en B.M. Dickinson (2011) *Names on terra sigillata. An index of makers' stamps & signatures on Gallo-Roman terra sigillata (Samian Ware). Volume 8 (S to Symphorus)*, London.

- M. Janssens (2004) *Wie was de Romeinse arts? Een interpretatie vanuit de iconografische en archeologische bronnen, geconfronteerd met de traditionele interpretatie vanuit de literaire en epigrafische bronnen*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U. Leuven.

- K. Magerman (2007) Archeologisch onderzoek te Asse, Nerviërsstraat 29, perceel sectie F 905-G16, opgravingscampagne 2006-2007, intern rapport, januari 2007, 21 pp.

- K. Magerman (2008) *Weg van het Verleden. Asse in de Romeinse periode en de Vroege-Middeleeuwen*, Gent (tentoonstellingscatalogus).

- K. Magerman, J. De Beenhouwer, S. Saerens en M. Lodewijckx (2013) Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Asse-Nerviërsstraat 60 – 2013 – 2013/159 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2013/2. Intern rapport KU Leuven), intern rapport, 175 pp.

- K. Magerman, J. De Beenhouwer en B. Van Couwenberghe (2011) Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 54-56 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten, intern rapport, juli 2011, 42 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx en R. Pede (2008) Asse-Krokegemseweg. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (mei – december 2007), intern rapport, december 2008, 161 pp.
- K. Magerman, M. Lodewijckx, R. Pede en K. Van de Vijver (2011) Asse-Nerviërsstraat. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (januari – maart 2008 en november 2010), intern rapport, januari 2011, 246 pp.
- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010a) Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 2009-2010 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten, intern rapport, juli 2010, 48 pp.
- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010b) Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant), Romeinendag-Journée d'Archéologie Romaine, Louvain-la-Neuve, 35-40.
- K. Magerman, B. Van Couwenberghe, J. De Beenhouwer en M. Lodewijckx (2010) Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant), Archeologie 2010. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 9-12.
- K. Magerman, B. Van Couwenberghe en S. Saerens (2012) *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Asse-Kalkoven 2012, z.n., 2012/368 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2012/2)*, intern rapport, 74 pp.
- K. Magerman en S. Saerens (2004) Een beschouwing rond de munten van de vicus van het Vlaams-Brabantse Asse, Bulletin du Cercle d'Etudes Numismatiques 41/3, 82-98.
- K. Magerman en S. Saerens (2013) Archeologisch onderzoek. Asse-Krokegemseweg 22, 2013/099 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2013/1), intern rapport, 46 pp.
- K. Magerman en S. Saerens (2015) Archeologische werfopvolging van de omgevingswerken met archeologisch onderzoek. Asse-Nerviërsstraat 60 – 2013/2014, 2013/465 (Prov. Vlaams-Brabant) (Rapporten Agilas vzw – 2014/3), intern rapport, 82 pp.
- J. Mertens (1951) Archeologisch onderzoek van een Romeinse straat te Asse, *Eigen Schoon en de Brabander* 34, 5-6, 129-140.

- D. Michiels (2001) *Asse van IJzertijd tot Romeinse tijd. Een analytische bespreking van Asse en zijn deelgemeenten (Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik), onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U. Leuven.*
- A. Miraeus (1629) *Donationum Belgicarum Libri II*, Antwerpen.
- D. Pauwels (2007) *Asse: peilen in de periferie van de vicus*, intern werkdokument, 1 pp.
- J.- C. Routier (2011) *Le site gallo-romain de Wolphus à Zouafques (62) (Revue du Nord-Archéologie de la Picardie et du Nord de la France tome 93 – n° 393)* Lille, 79-166.
- H. Rottier (1996) *Rondreis door middeleeuws Vlaanderen*, Leuven.
- H.A. Seaby (1968) *Roman Silver Coins, vol. II, Tiberius to Commodus*, London.
- E. Scheltens (1981) *Asse waar de Romeinen thuis waren, Asse (tentoonstellingscatalogus)*.
- A. Vanderhoeven, G. Vynckier, A. Lentacker, A. Eryvynck, W. Van Neer, B. Cooremans, K. Deforce, M. Vandenbruaene, J. van Heesch en M. De Bie (2011) *Het oudheidkundig bodemonderzoek aan de Sacramentstraat te Tongeren. Eindverslag 1993*, in: I. In't Ven (red.) *Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen. Relicta 11*, Brussel, 7-162.
- S. Vanhoutte en V. Van Thienen (2013) *Het Romeins castellum van Oudenburg: de studie van het ceramisch bouw materiaal*, in: C. Coquelet, M.-H. Corbiau, W. De Clercq, S. Demeter, M. Lodewijckx, C. Massart, N. Paridaens, A. Vanderhoeven en F. Vilvorder (reds.) *Signa 2013-2*, Brussel, 158-165.
- C. Van Gestel (1725) *Historia sacra et profana archiepiscopatus Mechliniensis; site descriptio archidioecesis illius; item urbium, oppidorum, pagorum, dominiorum, monasteriorum, castellorumque sub ea in XI decanatus divita*, Den Haag.
- J. van Heesch (1998) *De muntcirculatie tijdens de Romeinse periode in het noordwesten van Gallia Belgica. De Civitas van de Nerviers en de Menapiërs (ca. 50 v.c.- 450 n.c.) (Koninklijke Musea voor Geschiedenis en Kunst. Monografie van nationale archeologie 11)* Brussel.
- F. Vilvorder (2010) *La céramique engobée*, in: R. Brulet, F. Vilvorder en R. Delage (reds.) *La céramique romaine en Gaule du Nord. Dictionnaire des céramiques. La vaisselle à large diffusion*, Turnhout, 311-338.

8.2. Internet

- <http://www.agiv.be>
- <http://www.asse.be/product/147/historiek-ontstaan-asse>.

- <http://www.eifelnatur.de/Niederl%E4ndisch/Seiten/Steenkolenmijnbouw%20Wormdal.html>
- <http://www.dov.vlaanderen.be>
- http://www.ethesis.net/romeinse_arts/romeinse_arts_hfst_2_a.htm#2.3.2.%20Algemene%20context
- http://www.ethesis.net/schmink/schmink_inhoud.htm
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.mappy.be>
- <http://www.ngi.be>
- <http://www.vlaamsbrabant.be>
- <http://www.vlaamsbrabant.be/verkeer-mobiliteit/wegen/raadpleeg-atlas-der-buurtwegen/index.jsp>
- <https://maps.google.com>

8.3. Persoonlijke communicatie

- Dhr. E. Crick, 2006, geoloog, Merchtem (†)
- Mevr. K. De Nil, 2012, geologe bij Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV).
- Mevr. M. De Ceukelaire, Belgische Geologische Dienst, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
- Dhr. K. Deforce, 2015, Agentschap Onroerend Erfgoed, onderzoeker archeobotanie en paleoecologie.
- Dhr. J. Deschieter, 2014, archeoloog PAM Velzeke.
- Dhr. M. Duser, Belgische Geologische Dienst, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
- Federale Politie, dienst Luchtsteun
- Mevr. K. Magerman, 2012, wetenschappelijk medewerkster Onderzoekseenheid Archeologie KU Leuven en archeologe Agilas vzw.
- Mevr. M. Martens, 2015, Agentschap Onroerend Erfgoed, Erfgoedonderzoeker – Erfgoedbeheer.
- Dhr. S. Saerens, 2012, Agilas vzw.
- Dhr. Maarten Smeets en dhr. Nick Van Liefferinge, Studiebureau Archeologie.
- Mevr. S. Willems, INRAP.

8.4. Archieven

- Archief van de voormalige Nationale Dienst voor Opgravingen. Opgravingen Mertens Asse.
- Archief Koninklijke Heemkundige Kring Ascania.

ANNEX

9. Bijlagen

9.1. Analoge bijlagen

9.1.1. Bijlage 1: Grondplan

A. Algemeen grondplan (vooronderzoek 2012 en vlakdekkend onderzoek 2014)

B. Vlakdekkend onderzoek, algemeen overzicht

C. Vlakdekkend onderzoek, fasering

Apart toevoegen

Apart toevoegen

Apart toevoegen

9.1.2. Bijlage 2: Sporenlijst

A. Inventaris

Legende bij de tabel:

AW:	Aardewerk	J:	Ja	MVL:	Maximale vrijgelegde lengte
B:	Bot	K:	Kiezel	N:	Neen
DP:	Dakpan	KZS:	Kalkzandsteen	S:	Steen
He:	Heterogeen	MB:	Maximale breedte	VL:	Verbrande leem
Ho:	Homogeen	ML:	Maximale lengte	Nvt:	Niet van toepassing
Hk:	Houtskool	MVB:	Maximale vrijgelegde breedte	?:	Onduidelijk

ID	Spoornummer	Spoornummer vooronderzoek 2012	Werk-put	Hoogte TAW	Vorm en afmetingen van het spoor aan het oppervlak
1	1	R6	1	81,34 m	Quasi rechtlijnig NO-ZW lopend tracé met een quasi intact bewaarde afwateringsbuis in gebakken aardewerk, ML = 14,60 m, MB = 0,30 m
2	2		1	81,26 m	Deel van een groter spoor waarvan de vorm en de afmetingen niet bepaald konden worden
3	3		1	81,24 m	Licht onregelmatig, ellipsvormig spoor, ML = 2,40 m, MB = 1,30 m
4	4		1	81,24 m	Cirkelvormig spoor, D = 1,00 m
5	5		1	81,27 m	Deel van een wellicht rechthoekig of vierkant spoor, MVL = 2,10 m, MVB = 1,30 m
6	6	9	1	81,33 m	Licht onregelmatig, quasi cirkelvormig spoor, D = 3,50 m
7	7		1	81,30 m	Onregelmatig spoor, ML = 0,31 m, MB = 0,19 m
8	8		1	81,27 m	Rechthoekig spoor met afgeronde hoeken, ML = 0,50 m, MB = 0,40 m
9	9		1	81,30 m	In origine wellicht een vierkant spoor, ML/MB = 1,75 m
10	10		1	81,27 m	Licht onregelmatige, rechthoekig spoor, ML = 1,86 m, MB = 1,64
11	11	R7	1	81,26 m	Trapeziumvormig spoor, ML = 1,40 m, MB = 1,10 m
12	12		1	81,26 m	Onregelmatig spoor, ML = 2,10 m, MB = 1,40 m
13	13-1/13-2		1	81,24 m	Onregelmatig spoor, ML = 2,82 m, MB = 2,19 m

14	14= 37= 38	10	1 + 2	81,16 m > 81,26 m	Rechtlijnig, O-W lopend tracé, ML = 11,00 m (WP 1) en 4,00 m (WP 2) = 15,00 m, MB = 4,00 m
15	15		1	81,25 m	Deel van een groter spoor waarvan de vorm en de afmetingen niet bepaald konden worden
16	16	R1-R2	1	81,22 m	Deel van een rechthoekig spoor, ML = 1,70 m, MB = 1,40 m
17	17		1	81,19 m	Rechthoekig spoor met afgeronde hoeken en één licht gebogen zijde, ML = 0,90 m, MB = 0,80 m
18	18		1	81,30 m	Deel van een wellicht rechthoekig of vierkant spoor, MVL = 0,60 m, MVB = 0,50 m
19	19		1	81,16 m	Deel van een groter (wellicht cirkel- of ellipsvormig) spoor waarvan de vorm en de afmetingen niet bepaald konden worden
20	20		1	81,16 m	Ellipsvormig spoor, ML = 0,90 m, MB = 0,50 m
21	21= 23		1	81,22 m	21: Onregelmatig spoor, ML = 1,70 m, MB = 1,20 m maar vormt deel van een rechtlijnig O-W lopend tracé, ML = 11,00 m (WP 1) en 4,00 m (WP 2) = 15,00 m, MB = 4,00 m
22	22=34		1	80,83 m	Ellipsvormig spoor, ML = 1,79 m, MB = 1,08 m
23	23=21		1	81,05 m	Geen registratie in grondvlak want niet zichtbaar, geïnterpreteerd als spoor 14
24	24		1	81,30 m	Deel van een licht onregelmatig, langwerpig spoor, MVL = 1,36 m, MVB = 0,35 m
25	25		1	81,25 m	Rechthoekig spoor met kleine uitstulping aan de zuidwestelijke hoek, ML = 0,25 m, MB = 0,19 m
26	26		1	81,26 m	Ellipsvormig spoor, ML = 0,44 m, MB = 0,34 m
27	27		1	81,27 m	Deel van een groter, wellicht (licht onregelmatig) rechthoekig spoor, ML = 0,70 m, MB = 0,39 m
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33		1	81, 30 m	Deel van een groter, wellicht cirkelvormig of ellipsvormig spoor waarvan de afmetingen niet bepaald konden worden
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33		1	81, 30 m	Deel van een groter spoor dat als een band rond spoor 28 lag maar waarvan de vorm en de afmetingen niet bepaald konden worden
30	30, cluster met 28, 29, 32,33		1	81, 30 m	Deel van een groter spoor dat als een band met een uitstulping rond spoor 28 en 29 lag maar waarvan de vorm en de afmetingen niet bepaald konden worden
31	31		1	81, 30 m	Onregelmatig spoor, ML = 0,71 m, MB =0,36 m
32	32, cluster met 28, 29, 30, 33		1	81, 30 m	Deel van een groter spoor of een laag waarvan de vorm en de afmetingen niet bepaald konden worden
33	33 A		1	81,04 m	Licht onregelmatig, rechthoekig spoor, ML = 0,91 m, MB = 0,75 m
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32		1	81, 30 m	Deel van een groter spoor dat als een band in het verlengde van spoor 29 en rond spoor 28 liep maar waarvan de vorm en de afmetingen niet bepaald konden worden

35	34=22		2	81,16 m	Ellipsvormig spoor, ML = 1,79 m, MB = 1,08 m
36	35		2	81,17 m	Deel van een rechthoekig of vierkant spoor, ML = 1,87 m, MB = 0,61 m
37	36		2	81,18 m	Deel van een groter, wellicht ellipsvormig spoor, MVL = 2,38 m, MVB = 0,90 m
38	37=14=38		2	81,18 m	Moeilijk af te lijnen verkleuring in het vlak
39	38=14=37		4	Onbepaald	Deel van een groter spoor waarvan de vorm en de afmetingen in deze zone niet bepaald konden worden

ID	Spoor-nummer	Beschrijving vulling oppervlak	Materiaal in vulling aan oppervlak
1	1	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	Quasi intact bewaarde afwateringsbuis in aardewerk
2	2	Ho, donkergrijze, lemige vulling, matige aflijning	/
3	3	Ho, grijze, lemige vulling, matige aflijning	Hk-fragmenten, K, DP-fragmenten
4	4	Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige tot licht kleiige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-fragmenten, AW, KZS-fragmenten
5	5	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-fragmenten, DP-spikkels
6	6	Ho, grijze, lemige vulling met verspreide vlekken, beige leem, goede aflijning	Hk-spikkels, VL-fragmenten, AW, KZS-fragmenten, K, DP-spikkels, DP-fragmenten
7	7	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	VL-spikkels
8	8	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels
9	9	Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige tot licht kleiige vulling met lenzen van verspitte leem, goede aflijning	VL-spikkels, DP-spikkels, Fe
10	10	Ho, grijsgroene, lemige tot zandige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, verbrand B
11	11	He, donkergrijze-zwarte tot beigebruine, lemige, erg losse vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, KZS-fragmenten, bakstenen, betonbrokken
12	12	Ho, donkergrijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, VL-fragmenten, AW, B, K, DP-spikkels, DP-fragmenten
13	13-1/13-2	Ho, donkergrijze, lemige vulling, matige aflijning	Hk-spikkels, VL-spikkels, AW, K, DP-spikkels
14	14=37=38	Ho, grijze, lemige vulling met verspreide vlekken verspitte leem, vooral aan de randen, matige aflijning	Hk-spikkels, VL-spikkels, VL-fragmenten, K, DP-fragmenten
15	15	Ho, zwarte, lemige vulling met lenzen van bruine leem, goede aflijning	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, AW, glas
16	16	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, K, DP/BS-partikels

17	17	Ho, grijze, lemige vulling met kleine lenzen verspitte leem, matige aflijning	Hk-spikkels, K, DP/BS-partikels
18	18	He, grijze tot lichtgrijze, lemige tot licht zandige vulling met verspreide lenzen verspitte leem, matige aflijning	Hk-spikkels, VL-spikkels, DP/BS-fragmenten, leisteenfragment
19	19	He, grijze, lemige vulling met lenzen verspitte leem, matige tot goede aflijning	Hk-spikkels, AW(?) spikkels, K, DP-spikkels
20	20	He, vlakgrijze, lemige tot zandige vulling met lenzen verspitte leem, matige aflijning	B, K, DP-spikkels
21	21=23	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, VL-spikkels
22	22=34	He, witgrijze tot bruin-grijze, zandige tot lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels, Mn-spikkels
23	23=21	Geen registratie in grondvlak want niet zichtbaar, geïnterpreteerd als spoor 14	Geen registratie in grondvlak want niet zichtbaar, geïnterpreteerd als spoor 14
24	24	He, bruin-grijze lemige vulling met verspreide lenzen verspitte leem, goede aflijning	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-fragmenten, AW
25	25	Ho, bruin-grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels
26	26	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels
27	27	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-spikkels
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33	Ho, bruine, zandige vulling, goede aflijning	/
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33	Ho, bruin-grijze, lemige vulling, goede aflijning	/
30	30, cluster met 28, 29, 32,33	Ho, bruin-grijze, lemige vulling, goede aflijning	/
31	31	He, grijze tot beige, lemige vulling, goede aflijning	/
32	32, cluster met 28, 29, 30, 33	Ho, bruine, zandige vulling, goede aflijning	/
33	33 A	Ho, donker-grijze, lemige vulling, matige aflijning	Hk-spikkels, VL-spikkels, AW, K, DP-spikkels,
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32	Ho, donker-grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning	/
35	34=22	He, witgrijze tot bruin-grijze, zandige tot lemige vulling, goede aflijning	/
36	35	Ho, donker-grijze, lemige vulling, goede aflijning	Hk-fragmenten, glas, verspitte leem, kalk
37	36	Ho, grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning	Hk-spikkels, VL-spikkels, AW, K, DP-spikkels
38	37=14=38	He, lichtgrijze tot grijs-witte, lemige tot licht zandige vulling, moeilijke aflijning	Hk-spikkels, VL of DP-spikkels, AW, K
39	38=14=37	Ho, grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning	Hk-spikkels, K, AW, B, DP-spikkels

ID	Spoornummer	Beschrijving profiel
1	1	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van de aard van het spoor
2	2	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van de beperkte, vrijgelegde oppervlakte van het spoor

3	3	Onregelmatig profiel met één recht en één licht schuin aflopende wand, deel vlakke en deels schuin oplopende wand, MD = 0,40 m
4	4	Onregelmatig profiel met één schuin aflopende wand en één naar buiten lopende wand, onregelmatige bodem, MD = 0,26 m
5	5	U-vormig profiel met schuin aflopende wanden, vlakke bodem, MD = 0,50 m
6	6	Onregelmatig profiel met onregelmatig aflopende wanden (deels schuin, deels recht en deels vlak) en een onregelmatige bodem, MD = 1,30 m
7	7	V-vormig profiel met schuin aflopende wanden en een spitse bodem, MD = 0,30 m
8	8	Onregelmatig, U-vormig profiel met één recht en één schuin aflopende wand, MD = 0,20 m
9	9	U-vormig profiel met vrij recht aflopende wanden en een quasi vlakke bodem, MD = 0,54 m
10	10	Deel van een vermoedelijk U-vormig profiel met vrij recht, licht overkragende wanden, licht onregelmatige tot vlakke bodem, MD = 0,26 m
11	11	U-vormig profiel met schuin aflopende wanden, licht onregelmatige bodem, MD = 0,34 m
12	12	Onregelmatig, getrapt profiel met schuin tot getrapt aflopende wanden en een getrapte bodem met een dieperliggend deel, MD = 0,58 m
13	13-1/13-2	Deel van een licht onregelmatig U-vormig profiel met één recht aflopende wand en één schuin, getrapte aflopende wand, bodem in profiel werd niet bereikt, MD > 1,50 m
14	14=37=38	[AB]: U-vormig profiel met schuin aflopende wanden, quasi vlakke bodem, MD = 0,96 m (bodem = 80,12 m TAW)
		[CD]: Onregelmatig U-vormig profiel met vrij recht aflopende maar getrapte wanden en een onregelmatige bodem, MD = 0,98 m (bodem = 80,10 m TAW)
		[EF]: Onregelmatig U-vormig profiel met schuin aflopende maar getrapte wanden en een licht onregelmatige bodem, MD = 0,88 m (bodem = 80,34 m TAW)
		[W-P]: Onregelmatig profiel met minstens één schuin aflopende maar getrapte wand, bodem niet bereikt, MD > 1,66 m (bodem > 79,61 m TAW)
15	15	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van de beperkte, vrijgelegde oppervlakte van het spoor
16	16	U-vormig profiel met schuin aflopende wanden, quasi vlakke bodem, MD = 0,32 m
17	17	Deel van een onregelmatig profiel met minstens één schuin aflopende wand, onregelmatige bodem, MD = 0,12 m
18	18	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van de beperkte, vrijgelegde oppervlakte van het spoor
19	19	Onregelmatig, ondiep lensvormig profiel, MD = 0,16 m
20	20	Geen profielbeschrijving mogelijk want horizontaal opgegraven
21	21=23	[AB] + [CD]: U-vormig profiel met schuin aflopende wanden en een quasi vlakke bodem, MD = 0,26 à 0,30 m
		[EF]: Licht onregelmatig profiel met schuin aflopende wanden en een quasi vlakke bodem, MD = 0,32 m
		W-profiel: Licht onregelmatig profiel met schuin aflopende wanden en een quasi vlakke bodem, MD = 0,80 m
22	22=34	Onregelmatig U-vormig profiel met schuin aflopende wanden, onregelmatige bodem, MD = 0,36 m
23	23= 21	Onregelmatig, U-vormig profiel met één quasi schuin aflopende en één getrapt aflopende wand, quasi vlakke bodem, MD = 0,80 m
24	24	Onregelmatig profiel met schuin aflopende wanden, licht onregelmatige tot quasi vlakke bodem, MD = 0,12 m
25	25	U-vormig profiel met schuin aflopende wanden, licht getrapte bodem, MD = 0,13 cm

26	26	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
27	27	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
30	30, cluster met 28, 29, 32,33	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
31	31	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
32	32, cluster met 28, 29, 30, 33	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
33	33 A	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
35	34=22	Deel van een onregelmatig profiel met schuin aflopende wanden en een licht onregelmatige bodem, MD = 0,28 m
36	35	Geen profielbeschrijving mogelijk omdat het 'spoor' slechts ongeveer 0,02 m diep bewaard was. Onder dit spoor bevond zich de vulling van spoor 14
37	36	Deel van een wellicht U-vormig profiel met een schuin aflopende wand, vlakke bodem, MD = 0,06 m
38	37=14=38	Niet van toepassing: niet gecoupeerd omwille van strikte timing van de werfopvolging
39	38=14=37	Niet van toepassing, zie wel aflijning op profielwand nutsleidingen

ID	Spoornummer	Beschrijving vulling profiel
1	1	Niet van toepassing
2	2	Niet van toepassing
3	3	(1) Ho, grijze, lemige vulling met een paar lenzen van verspitte leem, goede aflijning, (1a) idem maar onduidelijk of het er deel van uitmaakt, (3) Lens van beigegele tot beigebruine, verspitte leem, matige aflijning, (4) idem (1) maar iets lichter en iets heterogener
4	4	(2) Licht he, donkergrijze tot zwarte, lemige tot licht kleige vulling met een paar lenzen verspitte leem, matige tot goede aflijning
5	5	(2) Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning
6	6	(1) Ho, donkergrijze, lemige vulling, goede aflijning, (2) Lenzen van gele, verspitte leem met bioturbatie vanuit (1), goede aflijning, (3) Lenzen van bruinebeige, verspitte leem met lichte bioturbatie vanuit (1), goede aflijning,
		(4) Ho tot licht he, donkergrijze, lemige vulling, goede aflijning, (5) Lens witgrijsbruine, zandige vulling, goede aflijning, (6) Lens gele tot bruine, lemige vulling, goede aflijning, (7) Lens gele tot bruine, lemige vulling met bioturbatie vanuit (1), goede aflijning
7	7	(3) Ho, donkergrijze, lemige vulling, goede aflijning
8	8	(1) Ho, lichtgrijze, lemige vulling, goede aflijning
9	9	(4) Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige tot licht kleige vulling, goede aflijning
10	10	(4) Ho, grijsgroene, lemige tot zandige vulling, goede aflijning
11	11	(3) He, donkergrijze-zwarte tot beigebruine, lemige, erg losse vulling, goede aflijning
12	12	(1) Ho, donkergrijze, lemige vulling met verspeide vlekken verspitte leem, goede aflijning, (2) Lens verspitte leem

13	13-1/13-2	(4) Ho, donkergrijze, lemige tot erg kleiige vulling, goede aflijning, (5) Lens verspitte leem, (6) Ho, zwarte, kleiige tot licht lemige vulling, goede aflijning
14	14=37=38	(2) Ho, lichtgrijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning
		(2) Ho, lichtgrijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning
		(2) Ho, lichtgrijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning
		(8) He, beige tot lichtgrijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning
15	15	Niet van toepassing
16	16	(1) He, lichtgrijze tot beige, lemige vulling, lens, goede aflijning, (2) Ho, zwarte, losse, lemige vulling, goede aflijning, (3) Ho, bruingrijze, lemige vulling, goede aflijning
17	17	(1) Ho, lichtgrijsbruine, lemige vulling, matige aflijning
18	18	Niet van toepassing
19	19	(4) Ho, lichtgrijze tot lichte grijswitte, lemige tot zandige vulling, goede aflijning
20	20	Niet van toepassing
21	21=23	(1) Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning
		(1) Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning
		(6) Ho, grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning
22	22=34	(7) He, witgrijze tot bruingrijze, zandige tot lemige vulling, goede aflijning
23	23=21	(6) Ho, grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning
24	24	(1) Ho, bruingrijze, lemige vulling, moeilijke aflijning wegens bioturbatie
25	25	(1) Ho, bruingrijze, lemige vulling, goede aflijning
26	26	Niet van toepassing
27	27	Niet van toepassing
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33	Niet van toepassing
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33	Niet van toepassing
30	30, cluster met 28, 29, 32,33	Niet van toepassing
31	31	Niet van toepassing
32	32, cluster met 28, 29, 30, 33	Niet van toepassing
33	33 A	Niet van toepassing
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32	Niet van toepassing
35	34 = 22	(7) = (1) He, grijze tot witgrijze tot bruingrijze, lemige tot licht zandige vulling, goede aflijning
36	35	Niet van toepassing, zie beschrijving aan oppervlak
37	36	(1) Ho, grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning

38	37=14=38	Niet van toepassing
39	38=14=37	(1) Ho, grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning

ID	Spoornummer	Materiaal in profiel
1	1	Nvt
2	2	Nvt
3	3	(1) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, B, AW, DP-spikkels, (1a) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, (3) /, (4) /
4	4	(2) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, stukje maalsteen
5	5	(2) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, K
6	6	(1) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-fragmenten, AW, KZS, K, DP-fragmenten, Ka, (2) /, (3) /, (4) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, (5) /, (6) /, (7) /
7	7	(3) Hk-spikkels, VL-fragmentjes
8	8	(1) Hk-spikkels, VL-spikkels, Mn-spikkels
9	9	(4) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-fragmenten, verbrand B, K, DP-spikkels
10	10	(4) Hk-spikkels
11	11	(3) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, bakstenen, betonfragmenten, boomtakken, sinters of 'asfalt'-afval
12	12	(1) Hk-spikkels, DP-fragment
13	13-1/13-2	(4) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, AW, KZS, K, (5) /, (6) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, B, AW, KZS, K,
14	14=37=38	(2) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, AW, DP-spikkels, Mn-spikkels
		(2) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, B, AW, DP-spikkels, Mn-spikkels
		(2) Hk-spikkels, VL-spikkels, Mn-spikkels
		(8) Hk-spikkels, Mn-spikkels
15	15	Nvt
16	16	(1) /, (2) AW: porselein, bakstenen, glas, (3) Hk-spikkels, Ka
17	17	(1) K
18	18	Nvt
19	19	(4) /
20	20	B: skelet van een hond
21	21=23	(1) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels
		(1) Hk-spikkels, Hk-fragmenten, K, VL-spikkels
		(6) Hk-spikkels, VL-fragmentjes, AW, KZS, K, DP-fragmentjes

22	22=34	(7) Hk-spikkels, Mn-spikkels
23	23=21	(6) Hk-spikkels, VL-fragmentjes, AW, KZS, K, DP-fragmentjes
24	24	(1) Hk-spikkels
25	25	(1) Hk-spikkels
26	26	Nvt
27	27	Nvt
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33	Nvt
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33	Nvt
30	30, cluster met 28, 29, 32,33	Nvt
31	31	Nvt
32	32, cluster met 28, 29, 30, 33	Nvt
33	33 A	Nvt
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32	Nvt
35	34=22	(7) = (1) Hk-spikkels, VL-spikkels, Mn-spikkels
36	35	Nvt
37	36	(1) Hk-spikkels, VL-spikkels, AW, K, DP-spikkels
38	37=14=38	Nvt
39	38=14=37	(1) Hk-spikkels, K, AW, B, DP-spikkels

ID	Spoornummer	Ingezameld materiaal
1	1	Enkele fragmenten van de afwateringsbuis
2	2	Geen
3	3	Zie vondstenlijst
4	4	Zie vondstenlijst
5	5	Zie vondstenlijst
6	6	Zie vondstenlijst
7	7	Geen
8	8	Geen
9	9	Zie vondstenlijst
10	10	Zie vondstenlijst

11	11	Zie vondstenlijst
12	12	Zie vondstenlijst
13	13-1/13-2	Zie vondstenlijst
14	14=37=38	Zie vondstenlijst
15	15	Geen
16	16	Zie vondstenlijst
17	17	Zie vondstenlijst
18	18	Geen
19	19	Zie vondstenlijst
20	20	Zie vondstenlijst
21	21=23	Zie vondstenlijst: BC (= W-profiel), laag (6)
22	22=34	Zie vondstenlijst
23	23=21	Zie vondstenlijst
24	24	Zie vondstenlijst
25	25	Zie vondstenlijst
26	26	Geen
27	27	Geen
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33	Zie vondstenlijst
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33	Zie vondstenlijst
30	30, cluster met 28, 29, 32,33	Zie vondstenlijst
31	31	Zie vondstenlijst
32	32, cluster met 28, 29, 30, 33	Zie vondstenlijst
33	33 A	Zie vondstenlijst
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32	Zie vondstenlijst
35	34=22	Zie vondstenlijst
36	35	Geen

37	36	Zie vondstenlijst
38	37=14=38	Zie vondstenlijst
39	38=14=37	Zie vondstenlijst: BC (= W-profiel), laag (6)

B. Analyse op basis van de inventaris

ID	Spoornummer	Datering algemeen	Datering specifiek (= opvulling)	Dateringscriterium
1	1	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Materiaal en aard van de buis
2	2	Onbepaald	Nvt	Niet van toepassing
3	3	Romeins	2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
4	4	Romeins	?	Ingezameld materiaal uit de vulling
5	5	Romeins	?	Ingezameld materiaal uit de vulling
6	6	Romeins	eerste helft 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
7	7	Onbepaald	Nvt	Aard en kleur van de vulling
8	8	Onbepaald	Nvt	Aard en kleur van de vulling
9	9	Romeins	eerste helft 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
10	10	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling
11	11	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling
12	12	Romeins	?	Ingezameld materiaal uit de vulling
13	13-1/13-2	Romeins	eerste helft 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
14	14=37=38	Romeins	(2 ^{de} helft?) 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
15	15	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal schaven zone
16	16	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling
17	17	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling
18	18	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling + aard en kleur van de vulling
19	19	Onbepaald: natuurlijk?	Onbepaald	?

20	20	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling
21	21=23	Romeins	eind 1 ^{ste} , begin 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
22	22=34	Romeins	eind 1 ^{ste} , begin 2 ^{de} eeuw n.C.	Aard en kleur van de vulling
23	23=21	Romeins	eind 1 ^{ste} begin 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
24	24	Romeins	?	Ingezameld materiaal uit de vulling
25	25	Romeins	?	Opzoeken
26	26	Onbepaald	Nvt	Aard en kleur van de vulling
27	27	Onbepaald	Nvt	Aard en kleur van de vulling
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33	Onbepaald: mix Romeins en Nieuwste tijd	Nvt	Ingezameld materiaal uit de vulling
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33	Onbepaald: mix Romeins en Nieuwste tijd	Nvt	Ingezameld materiaal uit de vulling
30	30, cluster met 28, 29, 32,33	Onbepaald: mix Romeins en Nieuwste tijd	Nvt	Ingezameld materiaal uit de vulling
31	31	Onbepaald: mix Romeins en Nieuwste tijd	Nvt	Ingezameld materiaal uit de vulling
32	32, cluster met 28, 29, 30, 33	Onbepaald: mix Romeins en Nieuwste tijd	Nvt	Ingezameld materiaal uit de vulling
33	33 A	Romeins	Nvt	Ingezameld materiaal uit de vulling
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32	Onbepaald: mix Romeins en Nieuwste tijd	Nvt	Ingezameld materiaal uit de vulling
35	34=22	Romeins	eind 1 ^{ste} begin 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
36	35	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling
37	36	Nieuwste tijd	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal uit de vulling
38	37=14=38	Romeins	(tweede helft?) 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling
39	38=14=37	Romeins	eind 1 ^{ste} begin 2 ^{de} eeuw n.C.	Ingezameld materiaal uit de vulling

ID	Spoor-nummer	Functie – primair	Functie - secundair	Loopt door?	Oversnijdingen
1	1	Afwateringsbuis	Nvt	ja	Snijdt sporen 6 en 14
2	2	?	Opgevolde kuil	ja	Niet van toepassing
3	3	?	Opgevolde kuil	neen	Wordt wellicht gesneden door spoor 4, relatie met spoor 6 bleef onduidelijk
4	4	?	Opgevolde kuil	neen	Snijdt wellicht spoor 3
5	5	?	Opgevolde kuil	ja	Wordt gesneden door een recente verstoring z.n.
6	6	?	Opgevolde kuil	neen	Relatie met spoor 3 bleef onduidelijk, wordt gesneden door spoor 1

7	7	?	Opgevulde kuil	neen	Niet van toepassing
8	8	?	Opgevulde kuil	neen	Niet van toepassing
9	9	?	Opgevulde kuil	neen	Wordt gesneden door spoor 10
10	10	?	Opgevulde kuil	neen	Snijdt spoor 9
11	11	Afvalkuil	Afvalkuil	neen	Snijdt spoor 6
12	12	?	Opgevulde kuil	neen	Nvt
13	13-1/13-2	Silo? Leemwinningskuil?	Opgevulde kuil	neen	Nvt
14	14=37=38	Gracht	Gedempte gracht	ja	Wordt gesneden door spoor 21
15	15	?	Opgevulde kuil	ja	Nvt
16	16	Afvalkuil?	Opgevulde kuil	neen	Wordt gesneden door spoor 1
17	17	?	Opgevulde kuil	neen	Wordt gesneden door spoor 16
18	18	?	Opgevulde kuil	ja	Nvt
19	19	?	Opgevulde kuil?	ja	Wordt gesneden door spoor 14 (?) en spoor 23, snijdt spoor 22
20	20	Graf	Nvt	neen	Nvt
21	21=23	?	Opgevulde kuil	neen	Snijdt spoor 14, spoor 19 en spoor 22
22	22=34	?	Opgevulde kuil	ja	Wordt gesneden door spoor 14 (?) en spoor 23
23	23=21	?	Opgevulde kuil	ja	Snijdt spoor 14, spoor 19 en spoor 22
24	24	?	Opgevulde kuil	ja	Nvt
25	25	?	Opgevulde kuil	neen	Nvt
26	26	?	Opgevulde kuil	neen	Nvt
27	27	?	Opgevulde kuil	ja	Wordt gesneden door de proefput in kader van het bouwproject
28	28, cluster met 29, 30, 32, 33	?	Opgevulde kuil	ja	Cluster met onduidelijke oversnijdingen
29	29, cluster met 28, 30, 32, 33	?	Opgevulde kuil	ja	Cluster met onduidelijke oversnijdingen
30	30, cluster met 28, 29, 32,33	?	Opgevulde kuil	ja	Cluster met onduidelijke oversnijdingen
31	31	?	Opgevulde kuil	neen	Snijdt sporen 30 en 32

32	32, cluster met 28, 29, 30, 33	?	Opgevulde kuil	ja	Cluster met onduidelijke oversnijdingen
33	33 A	?	Opgevulde kuil	neen	Relatie met spoor 13/13 ² onduidelijk
34	33 B, cluster met 28, 29, 30, 32	?	Opgevulde kuil	ja	Cluster met onduidelijke oversnijdingen
35	34 = 22	?	Opgevulde kuil	neen	Wordt gesneden door spoor 14 (?) en spoor 23
36	35	?	Opgevulde kuil	ja	Snijdt spoor 14
37	36	?	Opgevulde kuil	ja	Nvt
38	37=14=38	?	?	ja	Wordt gesneden door spoor 34. Relatie met spoor 14 is onduidelijk
39	38=14=37	?	Opgevulde kuil	ja	Snijdt spoor 14, spoor 19 en spoor 22

9.1.3. Bijlage 3: Lijst van de genomen stalen

A. Bulkstalen

Opgravingsnummer	Datum	Spoor	Coupe	Laag	Periode
2014/080	04/03/2014	Sp. 13	AB	Laag (1)	Romeins

B. Houtskoolstalen

Opgravingsnummer	Datum	Spoor	Coupe	Laag	Periode
2014/080	27/02/2014	Sp. 14 + 21	AB/CD		Romeins
2014/080	24/02/2014	Sp. 4	AB		Romeins
2014/080	4/03/2014	Sp. 3	2de helft		Romeins
2014/080	26/02/2014	Sp. 9	FCDH		Romeins
2014/080	27/02/2014	Sp. 9	2de helft	Laag (2)	Romeins
2014/080	24/02/2014	Sp. 3	AB		Romeins
2014/080	24/02/2014	Sp. 14/15/18, zone	schaven		Nieuwste tijd ?

9.1.4. Bijlage 4: Overzicht van de profieltekeningen

Nummer tekening	Werkput	Spoornummer	Coupe	Datum	Schaal	Tekenaar
AKa 2014/080 – TEK. 1	1	4 en 3	AB	26/02/2014	1/20	KM + PJG
AKa 2014/080 – TEK. 2	1	5	AB	26/02/2014	1/20	KM
AKa 2014/080 – TEK. 3	1	6	BED	06/03/2014	1/20	EVH + ST
AKa 2014/080 – TEK. 4	1	6	CD	10/03/2014	1/20	EVH + ST
AKa 2014/080 – TEK. 5	1	6	AEC	06/03/2014	1/20	EVH + ST +KM
AKa 2014/080 – TEK. 6	1	7	Noord-profiel	26/02/2014	1/20	KM + PJG
AKa 2014/080 – TEK. 7	1	8	AB	26/02/2014	1/20	KM
AKa 2014/080 – TEK. 8	1	9	GDH	27/02/2014 en 28/02/2014	1/20	KM
AKa 2014/080 – TEK. 9	1	10 en 9	CDB	27/02/2014	1/20	SS
AKa 2014/080 – TEK. 10	1	10 en 9	Noord-profiel	03/03/2014	1/20	KM + ST
AKa 2014/080 – TEK. 11	1	12	AB	27/02/2014	1/20	SS
AKa 2014/080 – TEK. 12	1	13	Noord-profiel	05/03/2014	1/20	KM + EVH
AKa 2014/080 – TEK. 13	1	14	EF	10/03/2014	1/20	KM
AKa 2014/080 – TEK. 14	1	14	AB	07/03/2014	1/20	KM
AKa 2014/080 – TEK. 15	1	14	CD	07/03/2014	1/20	KM
AKa 2014/080 – TEK. 16	1	16	AB	28/02/2014	1/20	KM + EVB
AKa 2014/080 – TEK. 17	1	17 en 16	AB	03/03/2014	1/20	KM + ST
AKa 2014/080 – TEK. 18	1	22	AB	06/03/2014	1/20	KM
AKa 2014/080 – TEK. 19	1	19 + 22 + 14	West-profiel, deel 1	06/03/2014	1/20	KM + SS + EVH + ST
AKa 2014/080 – TEK. 20	1	19 + 22 + 14	West-profiel, deel 2	10/03/2014	1/20	EVH + ST
AKa 2014/080 – TEK. 21	1	6	DGP II	06/03/2014	1/20	KM + SS + EVH + ST
AKa 2014/080 – TEK. 22	1	25	AB	18/03/2014	1/20	KM + SS
AKa 2014/080 – TEK. 23	1	24	AB	18/03/2014	1/20	KM + SS
AKa 2014/346 – TEK. 24	2	34	AB	12/08/2014	1/20	KM

Legende bij de tabel:

KM = Kristine Magerman

ST = Sophie Taelemans

SS = Steven Saerens

EVB = Elise Van Bosch

EVH = Eline Van Heymbeeck

PJG = Pieter-Jan Geeroms

9.2. Digitale bijlagen

9.2.1. Bijlage 5: Vondstenlijst

Zie bijgevoegde CD-ROM

9.2.2. Bijlage 6: Fotolijst van de aanwezige fotodatabank

Zie bijgevoegde CD-ROM

9.2.3. Bijlage 7: Profieltekeningen

Zie bijgevoegde CD-ROM

ADDENDUM**10. Werkput 5****10.1. Inleiding**

Enkele dagen na het indienen van het conceptrapport, deelden de nutsmaatschappijen mee dat de sleuven voor de aansluiting van gas en water verlegd dienden te worden. Hiervoor werd een zogenaamde 'wachtput' aangelegd in de noordwestelijke hoek van het perceel, werkput 5 genaamd (Fig. 123). De aanleg ervan werd eveneens archeologisch opgevolgd door Agilas vzw onder leiding van Kristine Magerman. Omdat de verwerking van de data van het archeologisch onderzoek toen reeds afgerond was, werd beslist om de gegevens uit werkput 5 via dit addendum toe te voegen aan het rapport. Hieronder volgen: bespreking van de methodiek en de inventarisatie en analyse van de archeologische sporen en structuren en het archeologisch materiaal. Een korte synthese en besluit ronden dit addendum af.

Fig. 123: Uittreksel van het grondplan met werkput 5 binnen het geheel (A) en in detail (B).

10.2. Methodiek

In een eerste fase werd werkput 5 volledig uitgegraven tot een diepte van 0,80 m onder het maaiveld. In functie van de aansluiting van de nutsleidingen werd enkel het noordelijk gedeelte van deze werkput verder verdiept tot 1 m onder het maaiveld. Dit had tot gevolg dat in het noordelijk gedeelte het archeologisch niveau bereikt werd terwijl dit voor het zuidelijk deel niet het geval was. Het archeologisch materiaal werd daarom apart ingezameld: vondsten aangetroffen tussen maaiveld en 0,80 m diepte en het materiaal dat in het noordelijk deel van de werkput tussen 0,80 m en 1,00 m gevonden werd.

Het grondoppervlak van werkput 5 werd vrijgelegd, gefotografeerd, digitaal ingemeten, beschreven en de hoogte werd bepaald. Het westelijk profiel werd eveneens gefotografeerd.

10.3. Archeologische sporen en structuren

10.3.1. Nieuwste Tijd

Het westelijk profiel van werkput 5 gaf meer informatie over de fundering van het 20ste-eeuwse betonnen tuinhek dat het park van de villa van Caytan afsloot. De fundering bestond onderaan uit een 10 cm dik puinpakket van baksteen- en betonfragmenten. Daarbovenop bevond zich een laag bakstenen die in de lengterichting geplaatst waren. Hierboven lagen drie lagen van opeengestapelde bakstenen die zich haaks op de onderste laag bakstenen bevonden waardoor de fundering versmalde. Tenslotte werd hierop het betonhek geplaatst. Het westprofiel van werkput 5 toont aan men blijkbaar koste noch moeite spaarde om het tuinhek bijzonder stevig te funderen (Fig. 124).

Fig. 124: Fundering van het 20ste-eeuwse betonhek.

10.3.2. Romeinse periode

Geen enkele van de aangetroffen vondsten (*infra*) kon met zekerheid toegeschreven worden aan een archeologisch spoor.

Een gedeelte van het materiaal was afkomstig uit de laag boven het archeologisch niveau (maaiveld tot -0,80 m).

De vondsten uit het noordelijk deel kunnen naar alle waarschijnlijkheid toegeschreven worden aan één van de twee grachtfasen, spoor 14 of spoor 21. Omwille van de beperkte oppervlakte van de werkput kon niet worden uitgemaakt van welke gracht ze afkomstig zijn. De vulling op de bodem van werkput 5 kan wel omschreven worden als een homogene, beigegrijze, lemige vulling met houtskoolspikkels. Een duidelijke aflijning was niet zichtbaar (Fig. 125).

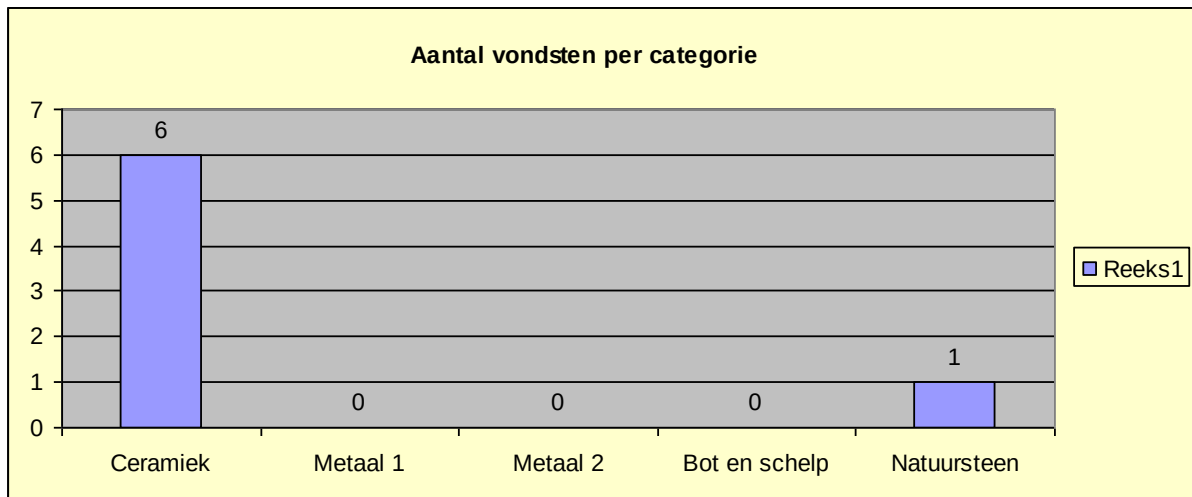
Fig. 125: Noordelijk deel van het grondvlak van werkput 5.

10.4. Archeologisch materiaal

Het uitgraven van werkput 5 bracht in totaal nog 28 bijkomende vondsten aan het licht. Dit betekent dat er bij het vlakdekkend onderzoek in totaal 2443 stukken (2415 + 28) gerecupereerd werden. Bij de bespreking van deze bijkomende vondsten wordt een onderscheid gemaakt tussen de zone tussen het maaiveld en -0,80 m diepte en de noordelijke zone tussen -0,80 m en -1,00 m diepte.

10.4.1. Niveau maaiveld tot -0,80 m

Bij het uitgraven van werkput 5 tot een diepte van 0,80 m onder het maaiveld kwamen in totaal 7 fragmenten aan het licht. Het gaat om 6 stukken ceramiek en 1 stuk natuursteen.

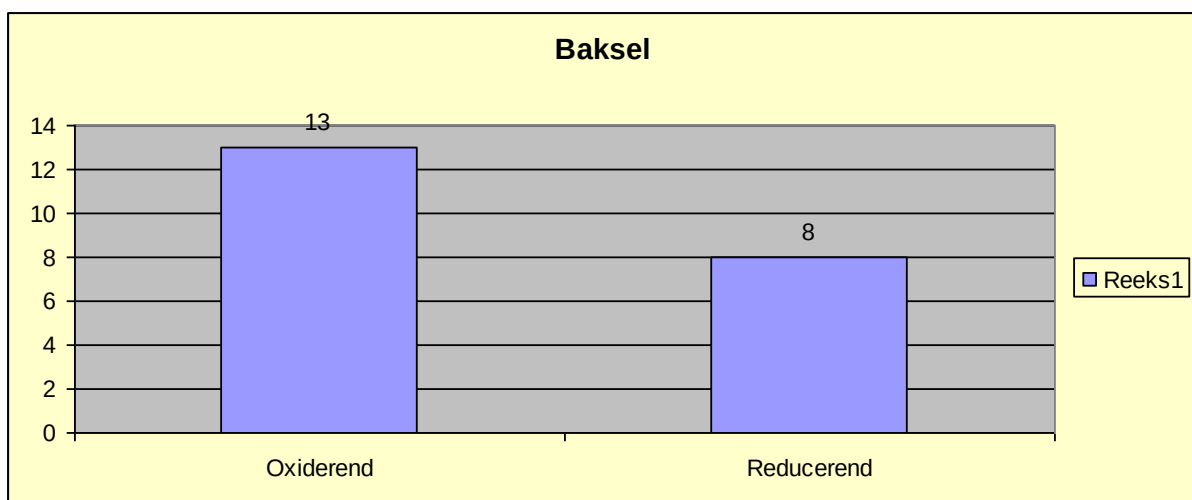
De ceramiek kan onderverdeeld worden in 4 aardewerkfragmenten en zeker 1 en mogelijk 2 stukken bouwceramisch afval (fragmenten van dakpan en/of tegel). Het fragment dat zeker aan een dakpan kan worden toegeschreven was oxiderend gebakken, het ander fragment, waarvan de interpretatie als bouwceramisch afval onzeker is, is reducerend gebakken.

Bij het aardewerk onderscheiden we 2 oxiderend gebakken fragmenten (1 fragment terra sigillata en 1 fragment zeepwaar, beiden wandfragmenten) en 2 reducerend gebakken wandfragmenten.

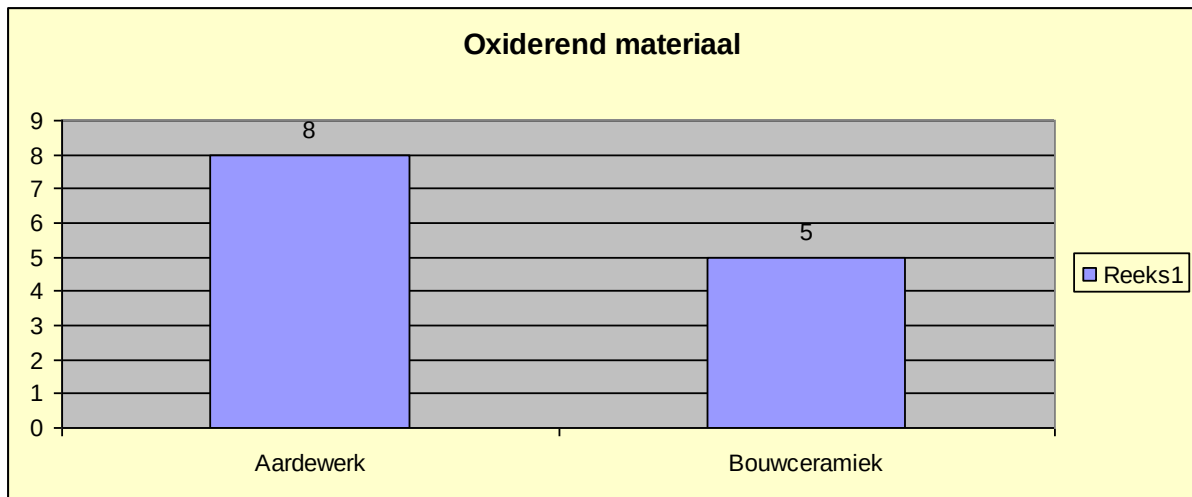
De natuursteen tenslotte is een kalkzandsteen.

10.4.2. Niveau -0,80 m tot -1,00 m (noordelijk deel)

Het materiaal uit het noordelijk deel van werkput 5 bestaat volledig uit ceramisch materiaal waarbij oxiderende en reducerende stukken onderscheiden kunnen worden.

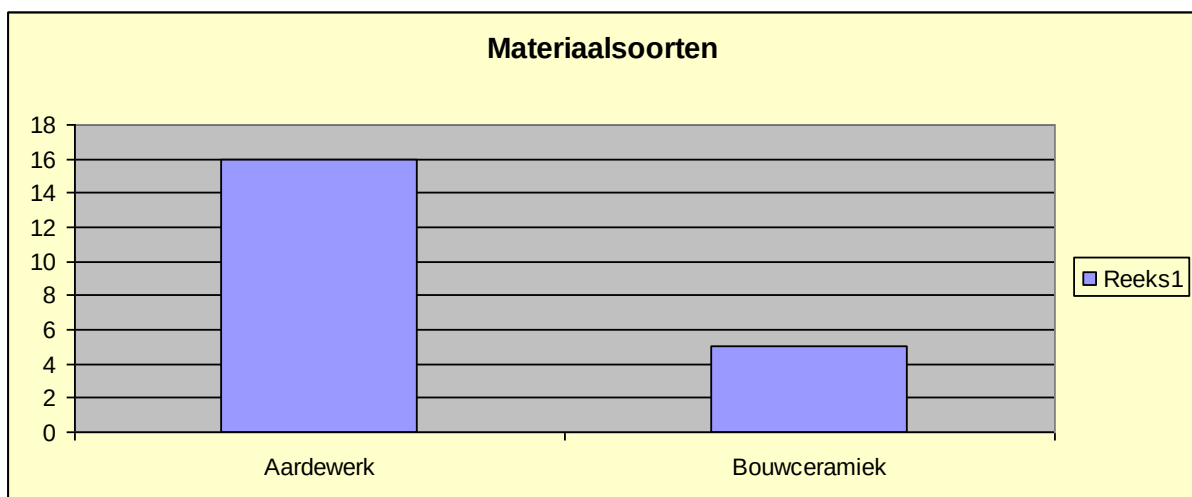

Het oxiderend materiaal bestaat uit 5 fragmenten bouwceramisch afval en 8 fragmenten aardewerk. Bij het aardewerk onderscheiden we 2 passende amfoorfragmenten van het type Dressel 20, 1 doliumfragment, 1 stuk Pompejaans Rood aardewerk en 4 stukken kruikwaar. Het bouwceramisch materiaal bestaat uit 2 tegulafragmenten, vermoedelijk 1 stuk van een imbrex en 2 niet nader te bepalen fragmenten.

Het reducerend materiaal bestond volledig uit aardewerkfragmenten waarvan mogelijk 3 stukken handgevormd materiaal.

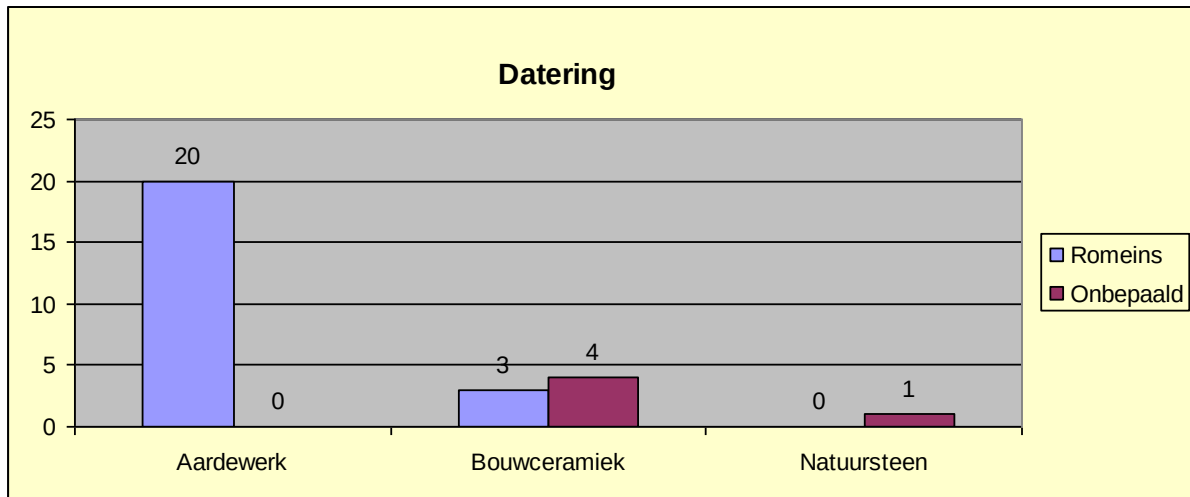
Samengevat leverde het noordelijk deel van werkput 5 dus 16 aardewerkfragmenten en 5 stukken bouwceramisch materiaal op. Andere materiaalcategorieën werden niet aangetroffen.

10.4. Datering

Omdat duidelijke contextinformatie ontbreekt, kunnen de 28 aangetroffen vondsten niet op basis van hun context gedateerd worden. Alle aardewerkfragmenten en drie stukken bouwceramisch materiaal

zijn met zekerheid toe te schrijven aan de Romeinse tijd. Enkele fragmenten bouwceramisch afval waren te klein om ze met zekerheid in een bepaalde periode te plaatsen. Ook het stuk kalkzandsteen kan uit een latere periode afkomstig zijn.

10.5. Synthese en besluit

Het archeologisch begeleiden van het uitgraven van werkput 5 voor de aansluiting van de nutsleidingen leverde enerzijds nieuwe informatie op met betrekking tot het 20ste-eeuwse betonhek, anderzijds kwamen er opnieuw Romeinse vondsten tevoorschijn.

Op basis van het westelijk profiel kan gesteld worden dat het betonnen tuinhek dat de tuin van de villa van Caytan omsloot vrij diep en zwaar gefundeerd was. Er werden kosten noch moeite gespaard om het hekwerk te voorzien van een stevige fundering.

Uit de Romeinse periode dateren 28 vondsten waarvan 20 fragmenten aardewerk en drie stukken bouwceramisch afval. Van 4 kleinere fragmenten bouwceramiek en 1 stuk kalkzandsteen bleef de datering onzeker. Hoewel hun archeologische context onduidelijk bleef, kunnen de Romeinse vondsten wellicht toegeschreven worden aan één van de twee grachten die in oostwestelijke richting over het perceel liepen.

Elke toekomstige, nieuwe bodemingreep op en rond dit perceel zal bijgevolg verder archeologisch begeleid moeten worden zodat het Romeins verleden van deze zuidelijke nederzettingszone verder in kaart gebracht kan worden.